La verketoj en ĉi tiu eldonaĵo
pro la proponoj de
Ferenczi Ildikó kaj **Baksa József,**
la geestroj de
Societo Julio Baghy, Szegeda Esperanto Rondo kaj
Sud-Ebenlanda Regionala Fondaĵo
estis represitaj

En ĉi tiu eldonaĵo ĉiuj hungaraj, japanaj, koreaj kaj ĉinaj nomoj aperas en siaj originalaj formoj, do la familia nomo troveblas unue kaj la persona nomo poste. Sekve de tio ekzemple la familia nomo de la aŭtoro estas Márkus kaj lia persona nomo estas Gábor. La ĉi tie represitaj verkoj estis rekonstruitaj de la originalaj verkoj, pere de perkomputila teksto-prilaboro. Dudás József kaj Hideg Sándor signife kontribuis al la gramatika korekto, la traduko de la aldonitaj tekstoj, la bildredaktado kaj la preseja preparlaboro kaj pro tio la aŭtoro sincere dankas. Cetere Hideg Sándor havis gravan rolon ankaŭ en la preparo de la orientazia studvojaĝo, ĉar li estis la kompetenta oficisto, kiu informis la aŭtoron pri tiu ebleco antaŭ 30 jaroj.

La aŭtoro dankas al la japanaj esperantistoj, kiuj enkondukis lin en la movadon kaj speciale dankas al la ĉefo de Verda Stelo Entrepreno, al
Waseda Yutaka san
pro la fakto, ke per sia stipendio li ebligis la studvojaĝon. Pro tio la aŭtoro dum sia tuta vivo ŝuldas sinceran dankon.

Komentojn kaj rimarkojn bonvolu sendi al la retadreso de la aŭtoro

dr.markus.gabor@gmail.com

La Centro por Japanaj Studoj en Nanzan Universitato en sudjapana urbo Nagoya, kie la aŭtoro kompletigis sian studprogramon je la komenco de la okdekaj jaroj.

警世恒言： “如果你作一年计划，请你播种！
如果你作十年计划，请你植树！
如果你作百年计划，请你育人！
如果你播种，你只能收一次谷。
如果你植树，你就可采十年果。
如果你育人，你就可百获其益。

库安·丘”

Moto: "*Se vi planas por unu jaro, ĵetu grajnon!*
Se vi planas por dek jaroj, plantu arbon!
Se vi planas por cent jaroj, instruu la popolon!
Se vi ĵetas grajnon, vi rikoltas unufoje.
Se vi plantas arbon, vi rikoltas dekfoje.
Se vi instruas la popolon, vi rikoltas centfoje."

Kuan Cu

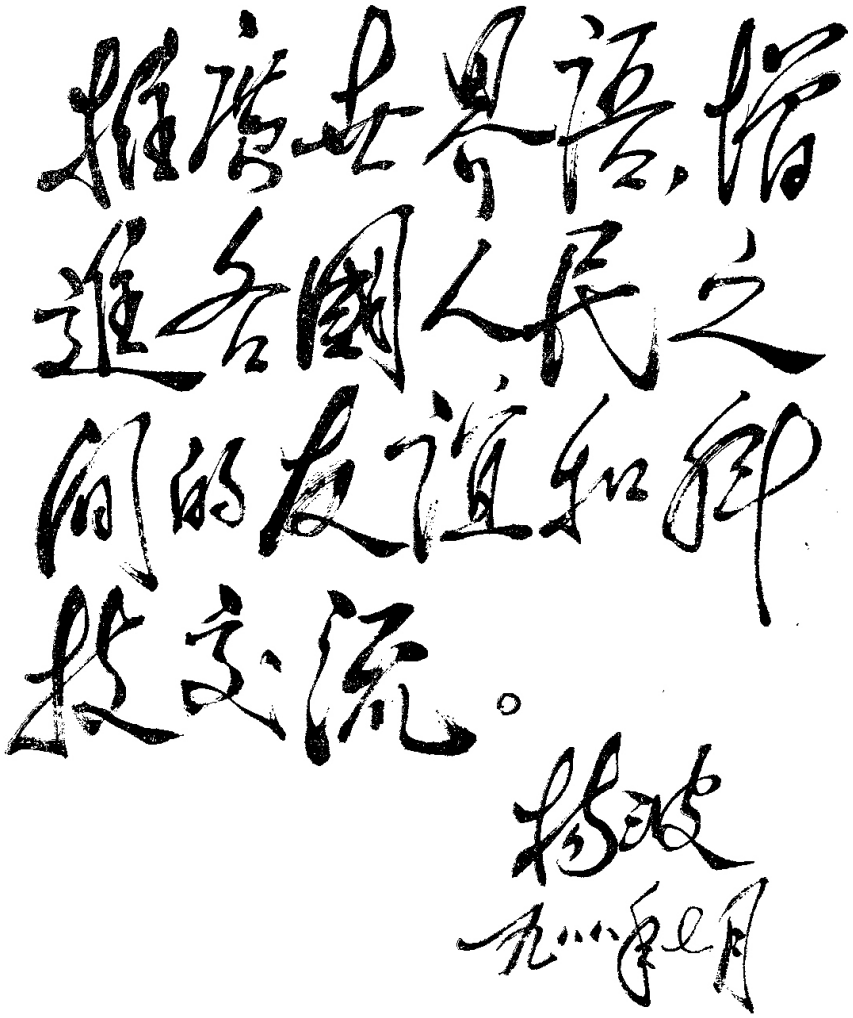

Popularigu Esperanton por akceli amikecon inter diverslandaj popoloj kaj interŝanĝon de sciencoj kaj teknikoj!

Yang Bo
Konstanta komitatano de la Tutlanda Popola Kongreso
kaj eksministro de la Malpezindustria Ministerio

ANTAŬPAROLO

En nia lando, Hungario la multlingveco havas miljaran tradicion. Kvankam la plebo ĉiam parolis hungare, la oficiala lingvo de la lando ĝis la mezo de la 19-a jarcento estis la latina. Pro tio, ke la lando dum pluraj jarcentoj estis parto de la Habsburga imperio, ankaŭ la kono kaj la uzo de la germana lingvo estis ĝenerala en la publika vivo, eĉ la naciaj minoritatoj de la lando parolis en siaj lingvoj.

Nialande la instruado, kaj ene de tiu la lingvoinstruado ĉiam havis signifan rolon en la publika vivo, kaj danke al tio, niaj sciencistoj povis havi konstantan kontakton kun la spiritaj metiejoj de la okcidenta mondo. Dankeblas al tio, ke la lando, konsidere ties loĝantaron donis la plej multajn Nobel-premiitojn por la mondo.

Post la dua mondmilito la potencaj cirkonstancoj ŝanĝiĝis, kaj la rusa lingvo estis devige lernenda. Ankaŭ la aŭtoro la rusan lingvon lernis en la bazlernejo, kaj en la gimnazio estis lernendaj la latina kaj la franca lingvoj, kaj en la universitato la des pli mondlingviĝantan anglan lernis. Poste por li eblis fini ankaŭ postdiploman programon en japana universitato, por kiu certigis stipendion japana institucio, kiu ligiĝis al la Esperanta Mondorganizo.

El la vidpunkto de internacia komunikado kompreneble en pli facila situacio estas tiuj homoj, kiuj havas unu el la mondlingvoj, kiel gepatran lingvon. Ekzemple por anglo aŭ franco sufiĉas lerni nur la lingvon de la alia nacio kaj jam tuj kapablas uzi la du plej gravajn laborlingvojn de la Eŭropa Unio. Laŭ mezuro en la membrolandoj de la Eŭropa Unio 38% de la plenkreskuloj kapablas paroli angle, kaj 14% germane aŭ france (almenaŭ la demanditoj respondis tiamaniere). 34% de la britoj diras, ke ili alproprigis alian lingvon. Cetere necesas rimarki, ke la lingvoscio havas multajn gradojn: estas homoj kiuj nur baznivele kapablas uzi lingvon kaj estas aliaj, kiuj en la nivelo de gepatra lingvo kapablas komunikiĝi. Krome, se iu iam ellernis lingvon sed poste ne uzas ĝin, sendube li perdas parton de sia lingvoscio dum kelkaj jaroj.

La nun vivanta junularo havas nekompareble pli multe da eblo vojaĝi eksterlanden por labori aŭ partopreni fakajn kaj sciencajn kunvenojn, ol la membroj de la pli maljunaj generacioj. Tiu fakto mem forte instigas la lingvolernadon eĉ en plenkreskula aĝo.

Ekde 2004 Hungario estas membro de la Eŭropa Unio. La plifortiĝantaj ekonomiaj kaj kulturaj rilatoj kune kun la multaj aliaj rilatoj en diversaj terenoj vekas la deziron en multaj homoj por lerni fremdajn lingvojn. Sekve de tio pli kaj pli multaj homoj havas la deziron lerni novan lingvon aŭ plulerni jam antaŭe lernitan lingvon. Ankaŭ en la institucioj de la Eŭropa Unio (Konsilantaro, Komisiono, Kortumo, Kortumo de Aŭditoroj, ktp.) oni instigas la tie laborantojn plievoluigi ilian lingvoscion aŭ lerni pli novan lingvon.

Eble ŝajnas esti nekredebla, ke dum la lastaj jaroj oni jam anoncas kursojn por lerni ankaŭ hungaran kaj aliajn malgrandajn lingvojn (momente kun malgranda rezulto). Estas tiel, ĉar nuntempe jam ankaŭ en la centroj de la Unio estas bezonata lingvoscio de aliaj lingvoj krom la angla kaj la franca. La kialo estas, ke oficistoj el la diversaj servoj de la Eŭropa Komisiono kaj la Eŭropa Kortumo de Aŭditoroj tre ofte vojaĝas al la membroŝtatoj kun la celo por prepari decidojn aŭ kontroli kaj aŭditi dokumentojn kaj la plejmulto de tiuj dokumentoj troveblas nur nacilingve (kaj tute ne en la oficialaj laborlingvoj de la Eŭropa Unio).

La aŭtoro de ĉi tiu publikaĵo, Márkus Gábor pro sia studado kaj laboro vojaĝadis en multaj lokoj tra la mondo de Tokio tra la araba mondo ĝis Novjorko (New York) kaj lia lingvoscio grave plifaciligis por li, ke li povu konstrui rektajn interpersonajn kontaktojn kun la homoj vivantaj en la vizititaj lokoj. Pere de tio li povis pli bone kaj pli profunde ekkoni la mondon, en kiu ni vivis je la fino de la dudeka jarcento kaj pri siaj travivaĵoj kaj spertoj li verkis diversajn gazetraportojn, studojn kaj eseojn en diversaj lingvoj.

En tiu ĉi publikaĵo estas kolektitaj kelkaj verkoj de la aŭtoro, en la lingvoj, en kiuj ili originale ekaperis, do: hungare, japane, ĉine, koree, angle, svede kaj esperante. Kuraĝigu tio ĉi la legantojn alproprigi krom la eŭropaj lingvoj ankaŭ la pli ekzotikajn ekstrem-

orientajn lingvojn kaj ankaŭ la interpopolan interkompreniĝon antaŭhelpi celitan Esperanton. Laŭ la ĉi tie publikigitaj verkoj ankaŭ tiu ĉi povas esti utila ilo por la evoluigo de la internaciaj sciencaj, kulturaj kaj ekonomiaj interrilatoj.

Ĉiam estas homoj, kiuj ellernas lingvon nur pro la beleco kaj intereseco de la lingvo kaj pro la eblo pli bone kompreni la vivon kaj la pensmanieron de la popoloj, kiuj uzas tiun lingvon kiel gepatran lingvon. Kiam tiuj homoj decidas ellerni novan lingvon, ili tute ne pensas pri la eblo, ke la nova lingvoscio povos alporti ankaŭ profiton por ili. Por ilustri tiun fenomenon mi rememoras veran dialogon. Mia brita kolego, kiu jam dum longaj jaroj vivis en Luksemburgo, decidis aliĝi al lingvokurso por lerni luksemburgan (Lëtzebuergesch) lingvon. Estas konate, ke tiu lingvo, kiu apartenas al la mosela franka dialekto de la germana lingvo, estiĝis unu el la oficialaj lingvoj de Luksemburgo nur en la jaro 1984. Pro la tro altaj kostoj oni samtempe rezignis deklari tiun lingvon kiel oficialan lingvon de la Eŭropa Unio, kaj estas interese, ke nur malpli, ol tri kvarono de la loĝantaro parolas tiun lingvon, kiuj vivas en la Luksemburga Duklando. Tiuj alilandanoj, kiuj ne intencas vivi dum sia tuta vivo en tiu lando, kutime ne ellernas tiun lingvon eĉ bazgrade. Pro tio mi demandis mian kolegon, kial li tamen decidis lerni la lingvon. Responde li, kiu jam ankaŭ germane kaj france bone parolis, jene diris: Akrigi la intelekton.

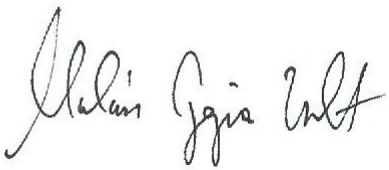

la unua hungara membro de la

Eŭropa Kortumo de Aŭditoroj

ENKONDUKO

Se ni konsideras la nuntempan japanan pintteknologion kaj la amason da pintkvalitaj japanaj elektronikaj produktaĵoj kiuj inundas la tutan mondon, preskaŭ nekredeblas, ke eĉ ne tre antaŭlonge, la esprimo „*japana produktaĵo*" egalis al la sinonimo de varaĉaĵo en la tuta okcidenta mondo. Kvankam ŝokis dekmilionojn da japanoj sceno el antaŭmilita amerika filmo, en kiu la ĉefrolanto volis esti sinmurdinto, sed la pistolo ne malŝarĝiĝis. Ĉar kiam la aktoro eĉ plurfoje sensukcese provis malŝarĝigi sian armilon, legis la surskribitan tekston sur la armilo „Made in Japan" (Produktita en Japanio), kaj tiel kompreninte la kialon de sia fiasko, li seniluziiĝinte nur mansignis.

Vidinte la senĉesan fortiĝon de la japana eno (yen) kaj la altan vivnivelon kiu elformiĝis en la insulolando ankaŭ tion estas malfacile kredi, ke granda mizero estis en la lando post la milito. Tion Kikuĉi Makoto en sia verko „Japana elektroniko" (originale: "*Japanese Electronics*"), tiel priskribas, ke *„La malsatado iĝis vivoformo. La tuta lando estis tia, kiel la subnutrita infano rande de la malsat-morto*".

Kaj se fine de la unua jardeko de la 21-a jarcento ni ĉirkaŭrigardas en la hungara ĉefurbo, ni vidas, ke en la urbo nun estas pli da ĉinaj restoracioj ol hungaraj. Krome, la tekstiluzinaj, maŝinindustriaj kaj la konstrumaterial-uzinaj aĉeteblaj varoj en la vendejoj estas pli grandparte ankaŭ ĉinaj produktaĵoj, same, kiel en la plej multaj eŭropaj grandurboj. En tiaj cirkonstancoj ankaŭ tion estas malfacile kredi, ke apenaŭ tridek jarojn pli frue, eble eĉ unu ĉina restoracio ne estis en la urbo. Tiutempe ankoraŭ eĉ en Ĉinio estis subevoluinta la infrastrukturo, baraktis ĝia ekonomio kaj la lando estis malriĉa Azia lando, rande de la sudorienta parto de Azio.

Márkus Gábor tiutempe estis en Ekstrem-Oriento, kiam Japanio, rezulte de la rapida, postmilita progreso, ĝuste atingis Usonon, konsidere ties ekonomiajn rezultojn, kaj kiam Ĉinio rezulte de sia ekonomipolitika reform-programo ĝuste komencis sian nekredeble rapidan ekonomian progreson. Rezulte de tio nuntempe Ĉinio havas

tiel fortan financan rezervon, ke de tie oni financas (inter aliaj) ankaŭ la ekonomion de Usono. Antaŭ kelkaj monatoj ankaŭ la hungara ministroprezidanto Orbán Viktor tion diris al la ĉina ministroprezidantro kiu vizitis Budapeŝton, ke „*Hungario ricevis historian helpon de Ĉinio, kiam Ĉinio promesis, ke partoprenas en la financado de la pli fruaj jaroj grandparte ŝuldiĝinta hungara ekonomio*".

Márkus Gábor pri siaj spertoj kaj pri la rezultoj de siaj tiutempaj studvojaĝoj raportis proksimume en ducent prelegoj kaj en diverslingve skribitaj publikaĵoj. Nun ni pensas, ke multaj el ili ankaŭ hodiaŭ estas interesaj kaj aktualaj. Tial ni proponis, ke la liston de liaj publikaĵoj kaj parton de liaj pli fruaj skribaĵoj denove devus presigi.

Do en tiu eldonaĵo la pli frue aperintaj skribaĵoj estas parte selektitaj, kiuj aperis ofte en pluraj libroj, aŭ en gazetoj, ordinare eĉ en multaj lingvoj. La skribaĵoj en la unua parto de la eldonaĵo estas hungarlingvaj kaj en la dua parto la nehungarlingve aperintaj skribaĵoj troveblas. (Pro teknikaj kialoj krom la plena volumo por la nur hungare sciantoj kaj por la hungare nesciantoj tiuj ĉi eldonaĵpartoj ankaŭ aparte aperis.)

Krom la ekonomiaj, lingvistikaj, kulturaj, religiaj kaj sociografiaj konoj kiuj ekkoneblas el la skribaĵoj, ankaŭ tial ni pensis grava la aperigon de la eldonaĵo, ĉar tiuj ĉi skribaĵoj direktas la atenton ankaŭ pri la graveco de la lingvolernado. Krome ankaŭ tion bone ilustradas, ke por la eŭropaj homoj la lernado de la lingvoj de la najbaraj eŭropaj popoloj estas bezonata kaj utila, sed krom tio ankaŭ la ekzotikaj aziaj lingvoj grandmezure povas riĉigi la pensmanieron de la lingvojn lernantaj gejunuloj, same kiel ankaŭ iliajn sentan kaj pensan mondojn.

Dum la pasintaj jaroj en Hungario okazis longa diskutado pri tio, ke Esperanton ĉu devas konsideri viva lingvo aŭ morta. Kelkuloj opiniis, ke Esperanton oni devas konsideri samtiel morta lingvo kiel estas la pragreka, la latina aŭ la sanskrita. La skribaĵoj de Márkus Gábor donas klaran refuton de tiu opinio, ja koncerne liajn faksukcesojn ankaŭ tiuj komunikaĵoj ludis gravajn rolojn kiujn li

faris pere de tiu ĉi lingvo. Evidentiĝas el la skriboj de la verkisto, ke ankaŭ tiu ĉi lingvo estas perfekte taŭga por la eksplikoj de la abstraktaj sciencaj, ekonomiaj, religiaj kaj kulturaj temoj, krom la ĝeneralaj ĉiutagaj temoj.

Fine estas ankoraŭ vidpunkto, pro kiu ni konsideris grava la aperigon de tiu ĉi eldonaĵo. En Hungario ĉiujare multdekmiloj da studentoj ekzemeniĝas pri diversaj lingvoj, la plejmultuloj simple pro tio, ĉar nuntempe tio ĉi estas la kondiĉo de la akiro de la universitata diplomo. Poste multuloj, post la sukcesa lingvoekzameniĝo tuj ĉesas (pli precize eĉ ne komencas) la uzon de la alproprigita nova lingvo en iliaj fakaj agadoj.

El la ĉi tie publikigitaj skribaĵoj evidentiĝas, ke ne sufiĉas alproprigi unu-du fremdajn lingvojn, sed por atingi seriozajn fakajn sukcesojn, en la konkretaj fakaj laboroj necesas eĉ konstante uzi la diversajn lingvojn. Se ĉiuj jundiplomiĝintoj post la sukcesa lingvoekzameniĝo aktive komencus uzi la alproprigitajn fremdajn lingvojn, tiam fare de la evoluigo de siaj internaciaj rilatoj ili povus antaŭhelpi siajn proprajn fakajn antaŭeniĝojn, kaj samtempe ili povus kontribui ankaŭ al la pli efika progreso de siaj laborejoj kaj ankaŭ de la lando.

En la unua parto de la eldonaĵo ni trovas la raportaĵserion de Márkus Gábor pri lia japana studvojaĝo, kiu originale aperis en la hungarlingva gazeto „Világ és Nyelv" (Mondo kaj Lingvo). Tion poste oni senŝanĝe republikigis en la gazeto „Geofizikai Híradó" (Geofizika Informilo) kaj mallongigite ankaŭ en pluraj industriaj kaj sindikataj eldonaĵoj. La skribaĵoj aperintaj en la raportaĵserio, laŭmozaike montras la pli interesajn epizodojn de la vivo de la japanoj, kiuj vivis (laŭ la japana tempokalkulo) fine de la epoko de „Ĉiela Harmonio". La titoloj de la skribaĵoj:

- Helpe de stipendio „Verda Stelo" en nagoja universitato
- La Granda Lernejo en la Sudaj Montetoj
- Bambudanco kaj dramoj en la sanktejo
- Rigardo malantaŭ la „Ĉielan Harmonion"
- Semajnfinaj invitoj kun tralandaj migradoj
- De la senlaboreco ĝis la kurioza psikoterapio

- Indianoj de Ekstremoriento
- Fleksiĝemo de la bambuo kaj la tao-filozofio

Post la socigrafi-karaktera artikolserio sekvas skribaĵoj kiuj estis publikigitaj en diversaj industriaj kaj sindikataj gazetoj. Ili temas pri specifaj simptomoj de la japana ekonomia vivo:

- Petrolkemia industrio en la lando de la ekonomia miraklo
- Komputiloj - ĉie
- Aŭtomatigo –fakedukado – efikeco
- Ĉiutagoj en ŝanĝiĝanta mondo

Post la japana studvojaĝo la verkisto ricevis multajn invitojn de diversaj universitatoj, sciencaj akademioj, kaj de ekonomikaj, informatikaj, kulturaj, religiaj kaj lingvistikaj institucioj, por ke li raportu pri siaj spertoj. Krome, oni ankaŭ demandis, ĉu laŭ li la rapida, postmilita japana ekonimia progreso povas esti modelo ankaŭ por aliaj landoj, aŭ ne. El tiuj prelegoj, pli precize el tiuj skribaĵoj kiuj okupiĝas pri tiuj temoj, en la sekva parto de la eldonaĵo ni enmetis la raportaĵserion pri la ĉina prelegvojaĝo de la aŭtoro ĉar kaj en Eŭropo, kaj en Ĉinio tiu ĉi vekis la plej grandan interesiĝon. Ankaŭ tiujn verketojn oni reaperigis en pluraj eŭropaj gazetoj, en pluraj lingvoj. La titoloj de tiuj ĉi skribaĵoj:

- Energiobezono de miliardo da homoj
- Koreaj impresoj
- Alveno al Pekino
- La Fuŝuna Petrolkemia Akcia Societo
- La akademia konferenco
- Sude de la Kankra cirklo
- Kian koloron havas la kato?

Sekve tion en la skribaĵo „*La fono de la miraklo*”, kiu origine aperis en komputilteknika gazeto, la aŭtoro provas analizi kelkajn faktorojn de la rapida evoluo, kiun oni nomas japana ekonomia miraklo. Poste en la skribaĵo „*Nuntempaj mirakloj kaj sanktuloj*” tion prezentas, kiel kondukis specifa vivovojo el la iama Aŭstro-Hungara Monarĥio tra Orient-Azio ĝis Romo, la centro de la kristana mondo. Ankaŭ tiu

skribaĵo aperis en pluraj eldonaĵoj, unue en la gazeto „Mondpoŝto” kaj en la kalendaro „Niaj kulturo, tradicioj kaj festoj”.

En la fina parto de la unua parto – Anstataŭ epilogo – estas la verko „Arta tradukaĵo” de la senmorta hungara verkisto Karinthy Frigyes, iama prezidanto de Hungarlanda Esperanto-Societo. Ties legado ĉefe por la hungaran kaj germanan lingvojn (kaj inkluzive la frakturon) gepatralingve konantoj donas eksterordinaran literaturan travivaĵon kaj neforgeseblajn amuzajn minutojn.

En la dua parto de la eldonaĵo troveblas la nehungarlingvaj skribaĵoj de la aŭtoro. El tiuj la unua skribaĵo, kies titolo estas „*Esperanta lernado en la tans-siberia ekspreso*”, temas pri tio, ke la aŭtoro kiel finlernis la internacian lingvon dum du semajnoj en la trans-siberia ekspreso, kiam de Budapeŝto li vojaĝis al Jokohamo, okaze de sia unua orient-azia turista vojo. Tiun ĉi skribaĵon Márkus Gábor pretigis pro nia peto. Antaŭ nelonge ni petis lin veni dum la somero al Kopenhago por partopreni lingvistikan kongreson, kaj rakonti, kial estis sence por li alproprigi krom pluraj eŭropaj kaj aziaj lingvoj ankaŭ Esperanton, la neŭtralan internacian lingvon.

Márkus Gábor dum sia unua ekstrem-orienta vojaĝo – parte ĝuste pro sia esperanta lingvoscio – ricevis eksterordinaran eblecon por pasigi kelkajn semajnojn en budhista monaĥejo. Tie li persone povis studi la ĉefajn dogmojn de la orienta religio, kiu determinas la vivon kaj pensmanieron de plurcentmilionoj da homoj.

Pri tiuj spertoj li raportas en la tri unuaj skribaĵoj de la dua parto de la eldonaĵo. Tiuj originale aperis japane, kaj la titoloj estas la sekvaj:

- Impresoj en la Kioto Monaĥejo
- „Tra la suferoj al la ĝojo”
- La viv- kaj pensmaniero de la okcidentaj kristanoj kaj la orientaj budhistoj

La titolo de la sekva skribaĵo donas la ĉeftitolon de la eldonaĵo, do la titolo de la skribaĵo estas: „*Ruĝa suno kaj verda stelo*” Tiun ĉi skribaĵon la aŭtoro same pro nia peto verkis por la kopenhaga lingvistika kongreso. En tio li resumis, kian pluson donis en lia vivo

la akiritaj fakaj kaj sciencaj konoj kaj kontaktoj en la „Lando de la Leviĝanta Suno”. Li detale klarigas, kiel li sukcesis (helpe de la internacia esperantista faka komunumo) konstrui larĝan internacian sciencan, kulturan kaj ekonomian interrilaton kaj konstrui larĝskalan internacian kunagadon en sia faktereno.

Ĉar la aŭtoro tiutempe ne per ŝtate garantiita grandsuma financa subvencio plenumis sian studprogramon en la universitato en Nagoja, tial ĉiutage li devis konfronti (foje hodiaŭ jam ŝajne nekompreneblajn) malfacilaĵojn kaj ankaŭ ordinarajn defiojn. Malsame al la tie studintaj usonaj gestudentoj en lia bankokonto ne aperis aŭtomate la unuan tagon de ĉiu monato granda sumo, el kiu la amerikaj studentoj facile povis lui loĝejon por si, kaj en eleganta apartiĝo de la loka socio ili povis sin vivteni ankaŭ en Japanio, kiel kutime en Usono.

Anstataŭ tio, oni lokigis lin en domon de la organizo, kiu donis al li la stipendion, Dum tiu tempo tie (kiel poste evidentiĝis, tiam jam nekuraceble malsana, kaj pro tio sufiĉe retiriĝema kaj ŝajne moroza) maljuna japano loĝis. Li eĉ sian nomon ne emis komuniki je la unua renkontiĝo al la enpaŝinta juna eksterlanda studento. Krom tio li malpermesis al li, ke li tro multe aerumu la ĉambron, tro multe uzu la akvon kaj la kurenton, eĉ la uzon de la telefono. (Eĉ tiam, kiam oni lin vokintus, do se tio estus senpaga.) Eĉ bizare, ankaŭ tion li malpermesis, ke li tie hungaran paperon uzu en la necesejo, dirinte, ke ĝi kompare al la japana estas tre malbonkvalita, ĉar estas tro dika…

Post kiam tiun ĉi konflikton la gvidanto de la organizo - kiu donis la stipendion -, eksciis, tiam li rapide eksigis de la firmao la maljunan, malsanan japanon kaj deklaris ke ankaŭ por la studento li ne certigos plu la stipendion, ĉar ambaŭ faris honton al la firmao. Tiuj amaraj spertoj motivis la aperigon de la sekva skribaĵo de la aŭtoro, kies titolo estas: „*Cent ormoneroj de la bienposedanto*”.

Tiu ĉi alegoria skribaĵo originale aperis en tokia gazeto en januaro de 1984, kun la titolo „*Ĉu li salutu antaŭe*?” kaj la subtitolo estis „*La japana manko de respekto al „homo”*. La verketo tiam ŝokis la japanan socion, sed tri jardekojn post la okazintaĵoj – pli bone

kompreninte la taoistan filozofion – hodiaŭ jam ankaŭ Márkus Gábor pensas, ke fare de pli toleremaj kondutoj estintus pli bone eviti la similajn konfliktojn.

La konflikto kun la maljuna japana homo apud la malagrablaĵoj donis ankaŭ multe da avantaĝoj por la aŭtoro. Li ja por eviti pliajn konfliktojn restis ĝis malfrua vespero en la universitato kaj nur post la malheliĝo iris hejmen por dormi al la hitocujama domo de la firmao. Tio ĉi donis por li la eblecon ke la lernmaterialon studu multe pli detale kaj tiel la ekzameniĝojn li povis kun bonega rezulto plenumi. Pro tio en la dua semestro li jam povis gajni ankaŭ la Nanzan Tomonokaj stipendion de la universitato, kiu parte kompensis la perdojn de la reprenita originala stipendio.

Pro tiu ĉi senmoneco malsimile al la aliaj eksterlandaj gestudentoj en la somera paŭzo li ne revojaĝis al Eŭropo. Anstataŭ tio li eluzis la situacion, ke la usonaj gestudentoj hejmenvojaĝis kaj plurloke (ĉe internacia komerca entrepreno, fremdlingva biblioteko, ktp.) partatempe li komencis instrui anglan lingvon. Estis interesa laboro por li en angla lingva kafejo (speciala klubo) kie li, kiel „English speaking host" vigligis la socian vivon. Tio ĉi pli frue estis la privilegio de la usonaj gestudentoj.

Finfine tiel li sukcesis plenumi la universitatan programon, por kio neatendite ankaŭ iu profesoro de la universitato donis grandan helpon. Tiu profesoro japane nomiĝis Julius Aburi, kaj ankaŭ la aŭtoro eĉ nur post monatoj eksciis, ke la originala nomo de la profesoro estis Ábri Gyula, kiu infanaĝe loĝis nur kelkajn kilometrojn for de la urbo Törökszentmiklós – urbo de la infanaĝa aŭtoro – en urbeto Kisújszállás.

Pri la profesoro preskaŭ neniu sciis en la universitato, ke li estas hungardevena, ja li post la finiĝo de la ĉina civila milito kun ankoraŭ vatikana pasporto alvenis al Japanio pere de la unua ŝipo, kiun oni permesis traveturi inter Tajvano kaj la patrolanda Ĉinio. Li tiam kiel juna katolika verbita monaĥo alvenis en Japanion kun la tasko, ke li reorganizu en Nagojo la supergradajn edukajn instituciojn kaj li estu la profesoro de la fundamenta teologio. Dum la japana studvojaĝa

periodo de la aŭtoro tiu profesoro estis la direktoro de la universitata biblioteko kaj li donacis multegajn librojn, vortarojn, magnetofonon, televidilon, ŝuojn, ktp. al la aŭtoro, kiam evidentiĝis, ke ili ambaŭ el la mezo de la hungara ebenaĵo transpasiĝis al la bordo de Pacifiko.

Tiel Márkus Gábor sukcese finis la universitatan programon kaj post la reveno al Eŭropo li komencis konigi la cirkonstancojn de la ekonomiaj sukcesoj de Japanio, kaj komencis popularigi la kulturon de la parenca popolo de Ekstrem-Oriento. (Laŭ certaj opinioj la hungara, finna, vogula /nun jam mansa/, ostjaka /nun jam ĥanta/, korea, mongola kaj la japana lingvoj estas en malproksimaj parencecoj unu de la alia, ĉar tiuj popoloj antaŭ plurmil jaroj vivis en la regiono de Ural-Altajo.)

Pri ĉi tiuj ekonomiaj demandoj temas la artikolo „*Japana ekonomio – Ĉu la miraklo imiteblas*?", kaj la „*Mistera japana skribsistemo*" tiun demandon analizas, ke la komplikaj – konsistantaj el plurmil signoj – ĉina kaj japana skribsistemoj kiujn avantaĝojn havas, pro kiuj eĉ nuntempe pli ol miliardo da homoj tiun skribsistemon uzas, spite de ties ĉiuj malfacilaĵoj.

Terene de la evoluigo de la orientaj-okcidentaj interrilatoj la plej grandajn rezultojn Márkus Gábor atingis sendube en la evoluigo de ĉina-hungara interrilato. En la jaro 1988 li invitis al Hungario profesoron Ŝen Ĉenru, poste en la Budapeŝta Ekonomikscienca Universitato superrigardinte la eblecojn de la evoluigo de la ekonomiaj interrilatoj, ili ambaŭ forveturis al Roterdamo, por ke tie per eŭropaj mezuroj pritaksu la eblecojn de la konstruado de ĉin-eŭropaj interrilatoj.

Poste helpe de la invito de la ĉina profesoro la aŭtoro forveturis al Pekino, kie por Ĉinio (kiu ĝuste pretis malfermi la pordegojn por la ekstera mondo) prezentis la tiamajn hungarajn reformcelojn kaj rezultojn kiel sekvindan modelon. Dum la konferenco, kiun organizis la Ĉina Scienca Akademio, kaj kiu estis aranĝita kun pli ol 1200 partoprenintoj, li atentigis pri la rolo de la instruado kaj pri la primera efiko de la teknika evoluigo al la ekonomia kreskado.

Lian mesaĝon oni bone komprenis kaj la ĉinoj konsideris tre aktuala. La organizintoj de la konferenco elektis lin en la prezidantaron de la konferenco kaj lian malferman mesaĝon, la tutan tekston de lia prelego, kaj liajn pli gravajn konkludojn fine de la konferenco ili aperigis ĉinlingve en la gazeto „*Tutmonda Scienco kaj Tekniko*". Tiujn skribaĵojn ni republikigas en tiu ĉi eldonaĵo, kun la titoloj: „*Malferma mesaĝo de la Pekina Konferenco*", „*La hungara ekonomipolitika reformo"* kaj *„La rezultoj de la konferenco*",

Poste ni kompletigas kun la parolo „*Arboplantado en Pekino*" de **Ĉ**en Hao**ŝ**u –amaskomunikiĝa vicministro –, ankaŭ kiu mem citis la moton de la mesaĝo de Márkus Gábor (kiu samtempe estas moto ankaŭ de tiu ĉi eldonaĵo), nome „*Se vi planas por dek jaroj, plantu arbon*". La vicministro en tiu ĉi parolo esprimis sian esperon, ke dum la konferenco vere sukcesos planti arbojn, kiuj poste verdiĝos kaj tiel faras la mondon pli bona kaj pli riĉa.

Nun, fine de la unua jardeko de la 21-a jarcento ni nam vidas, ke en tiuj jaroj en Ĉinio sukcesis planti ne nur arbojn, sed – simbole dirite – grandegajn arbarojn, ĉar ekde tiam Ĉinio denove pli emfazas la gravecon de la instruado, akcelis la teknikan evoluigon, sekve la ritmo de la ekonomia evoluo estas elstare alta, kompare eĉ ankaŭ internaciskale.

Por tiu sukceso grave kontribuis en la lando ankaŭ la enkonduko de la merkatekonomio. Post la konferenco oni invitis la aŭtoron, ke li veturu al Kantono kaj ankaŭ en la tiea Ĵinan Universitato li parolu pri tiuj proponoj. De tie poste oni veturigis lin ankaŭ al la Speciala Ekonomia Zono de Shenzhen, kie la ĉinoj klarigis, ke en tiu speciala zono ili ebligas la konstruon de la merkatekonomio kaj kuraĝigas ankaŭ la konstruojn de la eksterlandaj-ĉinaj miksaj entreprenoj por pli rapide evoluigi la ekonomion.

Tiam Márkus Gábor demandis la ĉinojn, se ili scias, ke la enkonduko de la kapitalismaj merkataj interrilatoj instigas la kreskon de la ekonomio, tiam ili kial limigas ĝin nur al la specialaj ekonomiaj zonoj, kial ili ne enkondukas tiujn en la tuta lando. Tiam la ĉinoj

embarasite respondis, ke la demando ne estas aktuala. Sed la ideo restis en la publika pensmaniero kaj baldaŭ efektiviĝis la proponoj.

Por la evoluigo de la ĉinaj-eksterlandaj miksaj entreprenoj kaj de la ĉinaj-eksterlandaj ekonomiaj interrilatoj Márkus Gábor kontribuis ankaŭ mem fare de siaj eŭropaj prelegvojaĝoj kaj publikaĵoj. Pri liaj spertoj koncerne la pekinan konferencon kaj pri la elkonstrueblaj novaj interrilatoj de la des pli malfermiĝanta Ĉinio, grandnombran skribaĵon publikigis en diversaj lingvoj en la plej granda hungara prikomputila gazeto, en la centra organo de la plej granda hungara industria organizo, en sindikataj gazetoj, ktp.

El tiuj skribaĵoj en tiu ĉi eldonaĵo ni enmetis la sekvajn artikolseriojn, kies titoloj estas: „*Grava scienca konferenco en Pekino*" kaj „*La malfermiĝanta Ĉinio*" - „*Novaj eblecoj en la orienta-okcidenta ekonomia kunagado*". Ĉi lasta skribaĵo havis eĉ viglan internacian resonon. Reaginte pri ĝi ekzemple belgaj fakuloj proponis ke necesus oficialigi la registro-sistemon de la elkonstruado de la interrilatoj ankaŭ esperante. Tion ĉi ankaŭ en Ĉinio oni konsideris laŭcela kaj la proponon oni publikigis ankaŭ ĉine en pekina gazeto, kiun en tiu ĉi eldonaĵo ni denove publikigas kun la titolo: „*Esperanto en la komerca kaj ekonomia amaskomunikiĝo*".

Rezulte de tiuj ĉi klopodoj elformiĝis dum la pasintaj 25 jaroj la situacio, ke la ĉinaj firmaoj akiris stabilajn poziciojn en Hungario kaj nun jam en la budapeŝtaj konstruadoj la laboristoj en ĉinaj ŝuoj, en ĉinaj vestoj, per ĉinaj laboriloj uzante tre multajn ĉinajn konstrumaterialojn kaj loĝejinstalaĵojn konstruas la novajn loĝdomojn. Eĉ estiĝis neatendita situacio, ke en Hungario, en mezeŭropa lando, kiu famas tra jarcentoj pri sia agrikulturo kaj inkluzive pri la kulturado de bulbo kaj ajlo, jam preskaŭ nur ĉinan ajlon eblas aĉeti dum la plej granda parto de la jaro.

Kiam Márkus Gábor proponis metodojn al Ĉinio en la okdekaj jaroj de la pasinta jarcento ke ili plirapidigu la ekonomian evoluon, tiam la ĉinoj volis lerni el la tiamaj hungaraj spertoj, sed nun, en la 21-a jarcento, jam ni, eŭropanoj devus lerni el la sukcesaj ĉinaj ekonomi-evoluigaj spertoj.

La aŭtoro ankaŭ en la eŭropaj landoj ofte faris diversajn prelegojn pri la evoluigaj eblecoj de la ekonomiaj interrilatoj inter Hungario kaj la pliaj eŭropaj landoj. Koncerne la prelegon kiun li faris en la Popolaltlernejo en la sveda urbo Karlskoga, oni publikigis artikolon pri lia prelego kun la titoloj: „*Behärskar sex utländska språk" kaj „Nu är profit inte ett fult ord…"* (*Post 40 jaroj – La profito jam ne plu estas fivorto…)* Rezulte de tio ankaŭ lin mem oni petis ke partoprenu en la fondo de entrepreno, kiu svedajn industriajn varojn eksportos al Hungario kaj estu la direktoro kaj negocparta posedanto de la entrepreno.

Kiam antaŭ kelkaj jaroj la ekonomika profesoro de la Seula Universitato So Gilsu emeritiĝis, tiukaze la universitato eldonis memorlibron kun la titolo: „*Homoj en Pura Lando*". En tio oni publikigis artikolon de Márkus Gábor en korea lingvo kun la titolo: „Dankon al korea profesoro". En tiu eseo la aŭtoro rememoris, ke dum la tempo de la politikaj ŝanĝoj en Orienta Eŭropo profesoro So donis valorajn konsilojn en sia prelego en la Budapeŝta Universitato kaj la aŭtoro resumas, kiel li poste povis utiligi ilin en sia laboro.

La aŭtoro dum la lastaj jaroj de sia aktiva kariero plenumis diversajn gvidajn postenojn terene de la parlamentaj kontroladoj kaj aŭditadoj. En la brusela centro de Eŭropa Unio, kiel en moderna Babelo, li plurfoje estis partoprenanto de la komunikadaj defioj kiuj sekvis el la plurlingveco. Li estis unu el la ekonomikfakuloj, kiuj havis la eblecon studi la sud-eŭropan (tribunalkarakteran) kontrol kaj aŭdit sistemojn en Portugalio, la skandinavan (kie la funkcio apartenas al la agadsfero de la registaro) en Svedio, kaj la anglosaksan (kie la faktereno apartenas al la parlamenta agadsfero) en Britio. En tiu agado la aŭtoro uzis ĉefe la anglan lingvon kaj tiel li povis efike direkti la taskojn de la institucio-evoluigo, rilate al la kontrol kaj aŭdit sistemo de la hungara parlamentejo, kiu estis unu el la kondiĉoj por la lando aliĝi al la Eŭropa Unio. En tiu temo el liaj skribaĵoj ni aldonis al tiu ĉi kompilaĵo la originale anglalingve publikigitan disertaĵon kies titolo estas „*Atesto de fakturoj de EU agrarfondoj*", kiu ekaperis en la monatrevuo de la hungara Financministerio.

La lasta skribaĵo en ĉi tiu eldonaĵo esperante traktas la saman temon, kiun en la tri unuaj skribaĵoj li analizis japane, do la similecojn kaj diferencojn en la moralaj instruoj de kristanismo kaj budhismo.Tiun ĉi skribaĵon la aŭtoro preparis por sia kvara ekstrem-orienta vojaĝo, okazonta en januaro 2012, kiam en Koreio proksime al la Flava maro, en la centro de la Ŭon-budhismo, en urbo Iksan li resumos la rezultojn de siaj esploroj.

Niaj organizoj, kiuj proponis la aperigon de tiu ĉi eldonaĵo (do la Societo Baghy Gyula, la Szegeda Esperanto-Rondo kaj la Sudebenlanda Regionala Fondaĵo) havas la komunan celon, ke apogu la lingvo instruadon kaj la lernadon de lingvoj kaj per tio la evoluigon de la internaciaj sciencaj kaj kulturaj interrilatoj. Ni pensas, ke tra la kolektitaj skribaĵoj de Márkus Gábor bone evidentiĝas, ke en nia pli kaj pli internaciiĝinta mondo, kaj por la individuaj sukcesoj, kaj por la fakaj karieroj nepre estas bezonata la kono de kelkaj fremdaj lingvoj. Ni estas konvinkitaj, ke krom la eŭropaj lingvoj ankaŭ per la kono kaj uzo de la ekzotikaj ekstrem-orientaj lingvoj, kaj ankaŭ per Esperanto novaj mondoj povas malfermiĝi por la lingvojn parolantaj homoj. Per kompreno de tiuj lingvoj esceptaj eblecoj doniĝos kaj pri la graveco de tiuj eblecoj la nur gepatran lingvon uzantoj eĉ en siaj sonĝoj ne povas pensi.

En urbo Szeged, la 16-an de Oktobro en 2011

Ferenczi Ildikó kaj Baksa József

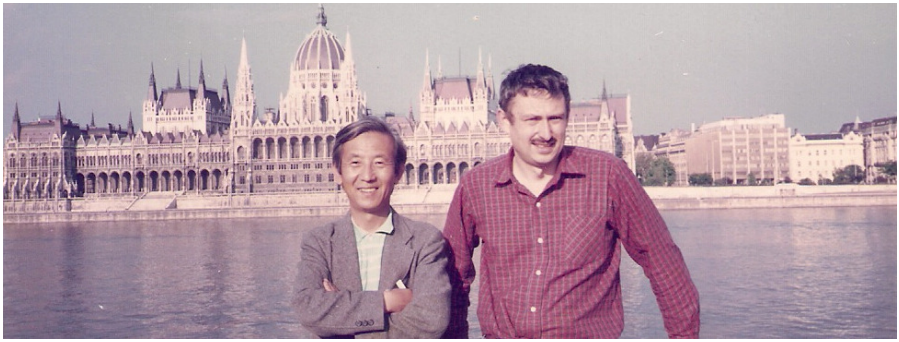

La aŭtoro kun profesoro Mizuno Yoshiaki antaŭ la Hungara Parlamentejo sur la bordo de la rivero Danubo

ESPERANTISTIĜO
EN LA TRANSSIBERIA TRAJNO

En ĉi tiu rakonto mi parolas pri kelkaj interesaj okazintaĵoj de mia vivo. Mi naskiĝis post la dua mondmilito en Hungario, kiu lando post la milito apartenis al la izolita komunisma mondo. Tiu parto de la mondo estis vere apartigita kaj fermita dum multaj jardekoj kaj ordinaraj homoj kutime ne rajtis kaj ne povis vojaĝi eksterlanden. En kelkaj landoj, ekz. en Orienta Germanio, Rumanio, Bulgario, ktp., kaj ankaŭ en Hungario en la kvindekaj kaj sesdekaj jaroj oni tute ne povis ricevi pasporton por privatcelaj vizitoj al la kapitalismaj landoj.

Sed je la fino de la sepdekaj jaroj la ŝtata politiko en Hungario iomete ŝanĝiĝis. Tiam oni akceptis novajn regulojn en la estraro de la hungara komunisma partio. Tiam la komunisma partio rekte kontrolis la registaron en Hungario, same, kiel tio okazis ĉie en la komunisma mondo. La esenco de la tiamaj novaj reguloj estis, ke plejparto de la loĝantaro ricevis eblecon havi pasporton unufoje dum tri jaroj por vojaĝi eksterlanden, tamen ŝanĝi monon sen limitoj ne estis permesite. La hungaraj civitanoj tiam rajtis ŝangi hungaran monon nur en la valoro de 60 dolaroj dum la menciita tri jara tempo.

En ĉi tiuj cirkomstancoj tiam mi pensadis pri alilanda vojaĝo, sed sen mono tio tute ne ŝajnis esti facila entrepreno. Tiam kaj la salajroj kaj la prezoj en la komunisma mondo estis relative malaltaj kaj tiuj ambaŭ estis sufiĉe altaj en la aliaj landoj de la mondo. Mi pensis, ke Hungario estis mez-europa lando en la centro de la kontinento, do viziti aliajn eŭropajn landojn ne estas vere interesa. Mi supozis, ke ĉie en Eŭropo vivas similaj, blankaj homoj, la kulturaj tradiciaj estas ankaŭ similaj, same kiel religioj, preĝejoj, ktp. Sekve de tio mi pensis, ke se mi volas havi vere unikajn spertojn, mi devus vojaĝi al alia kontinento.

Rigardante la mondomapon, por mi, eŭropano Japanio ŝajnis esti interesa kaj iomete egzotika, sekve de tio nepre vizitinda lando. Vojaĝi tien ŝajnis esti relative simpla afero. Tiam jam ĉiutage funkciis la transsiberia trajno inter Moskvo kaj la Japana maro. Por

mi, ordinara hungaro, apartenanta al la komunisma mondo eblis aĉeti bileton por tiu trajno por hungara mono, ĉar en komerco inter komunismaj landoj ne estis devo pagi per dolaro. Kaj la aferon pli faciligis la fakto, ke inter soveta urbo Nakhodko kaj japana urbo Jokohamo funkiciis ankaŭ rusa ŝipo, por kio bileto ankaŭ aĉeteblis por hungara mono. Do restis nur unu tasko: trovi malmultekostan tranokteblecon.

Tiam mi renkontiĝis ie en budapeŝta strato kun kolego, kiu vizitis la saman universitaton kun mi. Mi informis lin pri mia vojaĝplano kaj li proponis al mi lernu internacian lingvon Esperanton. Li diris al mi, ke estas Pasporta Servo en la Esperanto mondo, per kiu oni povas senpage tranokti en multaj urboj de multaj landoj en la tuta mondo. Do, mi aĉetis libreton de Pasporta Servo, en kiŭ mi trovis vere egzotikan ejon en sudjapana urbo Kioto kie esperantistoj rajtis tranokti senpage dum du semajnoj. Tio estis gastodomo de budhisma monaĥejo, kie unu el la monaĥoj jam apartenis al la internacia Esperanto movado.

La ebleco viziti tiun lokon plaĉis al mi, sed mi ne kredis, ke tiu servo vere funkcias. Do mi ankoraŭ ne decidis komenci lerni la lingvon, ĉar mi ne sciis, ĉu la afero vere funkcios aŭ ne. Anstatau tio mi petis mian kolegon, ke li traduku mian leteron adresitan al la monaĥejo en kiu mi demandis: ĉu ili vere akceptos min por studi japanan kulturon kaj budhisman doktrinon por du semajnoj. Kaj mi promesis al mia kolego, ke se mi ricevos pozitivan respondon, mi tuj komencos lerni la lingvon.

Post du semajnoj mi ricevis pozitivan respondon de la monaĥejo, dirante, ke oni volonte akceptos min, kaj ili estos feliĉaj enkonduki min en orientalistikon kaj en la japanan kulturon. Mi legis la leteron kun granda ĝojo, tamen mi denove ne komencis lerni la lingvon, ĉar mi estis ege okupita pro mia laboro kaj pro preparo por la vojaĝo. Tiel okazis, ke mi aĉetis du librojn de la fama Esperanto verkisto Julio Baghy: la unuan lernolibron, kaj la kortuŝan memorlibron de la verkisto pri siaj spertoj en siberia militkaptitejo, kies titolo estas “La Verda Koro”.

Mi aranĝis ĉiujn oficialajn aferojn hejme, kaj post kelkaj semajnoj mi envagoniĝis en Budapeŝto en la Tisza eksprestrajno, kiu funkciis inter Budapeŝto kaj Moskvo. Mi havis la planon ellerni la internacian lingvon dum la vojaĝado jene: La vojaĝtempo inter Budapeŝto kaj Moskvo estas du tagoj, inter Moskvo kaj Khabarovsko ses tagoj, inter Khabarovsko kaj Nakhodko du tagoj kaj inter Nakhodko kaj Jokohamo tri tagoj, do la vojaĝtempo entute estas dektri tagoj. Se mi lernas du lecionojn ĉiutage, tiel mi dum la vojaĝo povas ellerni la tutan lernolibron kaj kiam mi alvenos al Kioto mi flue povos paroli kun la lokaj esperantistoj en la internacia lingvo.

La komenco estis tre facila. En la unua leciono de la lernolibro mi trovis tre simplajn kaj facile lerneblajn vortojn kaj gramatikajn regulojn. Demandoj kaj respondoj jene:

“Kio vi estas? - Mi estas viro.
Kiu vi estas? – Mi estas Gabor Markus.
Kie vi loĝas? – Mi loĝas en Hungario.
Kio ĝi estas? – Ĝi estas domo.”

La sekvontaj lecionoj fariĝis poste pli kaj pli komplikaj, jene:

“Kia lando estas Hungario? – Hungario estas malgranda lando.
Ĉu Hungario estas lando aŭ kontinento? – Hungario estas lando kaj Eŭropo estas kontinento.
Kio estas pli granda, ol la alia? – Eŭropo estas pli granda, ol Hungario.”

Tiel mi bone ellernis la lecionojn unu post la alia kaj post kelkaj tagoj mi jam trovis multajn pli komplikajn kaj ne ofte uzatajn vortojn en la lernolibro, jene:

“Ni estas geknaboj kaj vivas en belega vilaĝo. Ni tre ŝatas vivi ĉi tie, ĉar estas ĉarma rivereto apud nia ŝatata vilagxo. Tie ni ofte ludas kaj foje-foje vizitas akvomueliston, kiu laboras en akvomuelejo ĉe la bordo de la rivereto. La akvomuelisto tre ŝatas la infanojn, ktp., ktp.”

Kiam mi legis tiun lecionon, mi pensadis pri tiu afero, rememorante, ke mi neniam vidis akvomueliston dum mia vivo. Mi tute ne povis imagi, kiel oni povas uzi tiujn vortojn en vera konversacio.

Cetere la trajno estis tre komforta, oni bone povis pasigi tempon en la trajnorestoracio dum la tuta tago, kaj estis kuŝejoj ĉie, kie oni povis bone dormi dum noktoj. La okcidentanoj uzis la nomon “big red train” por tiu trajno, kaj estis populara libro tiam aĉetebla en Ameriko kaj en Okcidenta Europo “The big red train ride”. En la okdekaj jaroj estis atraktiva turisma programo por okcidentanoj travojaĝi Siberion per tiu trajno.

Kiam nia trajno atingis Siberion, mi jam sufiĉe bone komprenis la internacian lingvon kaj komencis legi partojn de la fama libro de Julio Baghy, kies titolo estis “La Verda Koro”. En tiu libro la aŭtoro rakontas veran historion, parton de sia vivo, kiam li vivis en militkaptitejo en Siberio post la unua mondmilito. Estis kortuŝa legi kiajn malfacilaĵojn homoj travivis dum militaj jaroj kaj estis malfacile kredi, kion Baghy skribis, ke Esperanto donis esperon por kelkaj el ili, kiuj decidis organizi kaj partopreni Esperanto kurson en la militkaptitejo.

Por mi ekzemple, ŝajnis esti nekredebla la historio, kiun Baghy skribis pri iu esperantista japana militŝipkapitano, kiu invitis al sia militŝipo grupon de militkaptitoj, kiuj apartenis al Esperanto klubo en militkaptitejo. Ŝajnis esti nekredebla, ke iu invitas alilandajn nekonatulojn por babiladi kaj havi kafon kune kun manĝaĵoj dum militaj jaroj, nur pro la fakto, ke ambaŭ la invitanto kaj la invititoj apartenas al la sama lingvistika klubo kaj parolas la saman lingvon. Alivorte, inviti nekonatajn alilandanojn, ĉar ili estas samideanoj.

Kiam mi legis tiun libron en Siberio en la trajno, mi dubis kredi tiun historion. Tiam mi ankoraŭ ne sciis, ke kvankam la historio ŝajnis esti tute nekredebla, tamen tio estis vero. Post kelkaj jaroj mi vizitis iun bibliotekon kaj arkivon en Budapeŝto, kie mi trovis la originalan poŝtkarton senditan de Julio Baghy el Vladivostoko kun la stampo de la japana militista cenzuroficisto. La aŭturo de la libro sendis tiun poŝtkarton al siaj europaj esperantistaj amikoj el militkaptitejo, kiam la japana esperantista militŝipkapitano invitis lin viziti sian militŝipon.

La dektrian tagon nia ŝipo, kiu nomiĝis “Bajkal” atingis la jokohaman havenon. Tie mi elŝipiĝis kaj kaptis trajnon al la malnova japana ĉefurbo, Kioto. La budisma monaĥo, kiu invitis min, promesis al mi per letero, ke li atendos min en la stacidomo, kune kun kelkaj japanaj esperantistoj. Do, mi preparis mallongan salutparolon en internacia lingvo kaj mi iomete ekscitiĝis, ĉar kvankam en la trajno mi povis legi dum la tuta tempo, sed tute ne havis eblecon kunparoli kun alia persono en Esperanto. Alivorte, mi tute ne havis rutinon en parolado.

Pro tio mi ne volis paroli kun la japanoj tro longe, ĉar mi timis, ke tiam, kiam mi parolos en internacia lingvo por la unua fojo en mia vivo, sen rutino mi ne povos kompreni, kion ili diros. Do, miaj salutvortoj estis la sekvontaj:

“Karaj Samideanoj! Mi tre ĝojas renkonti vin ĉi tie en Kioto. Mi estas hungaro kaj mi komencis lerni Esperanton antaŭ nelonge. Krome, mi jam vojaĝadas dum dektri tagoj kaj pro tio mi estas tre laca kaj ne povas plu paroli en Esperanto.”

Mi diris tiujn vortojn kaj la japanoj afable komencis alparoli al mi. Ili diris, ke ankaŭ ili estis komencantoj kaj mi surpriziĝis vidante, ke mi bone komprenis, kion ili diris. Poste ili invitis min promeni en la stratoj de Kioto kaj ni komencis konversacii tre simple, jene:

“Ĉu vi estas japano? – Jes, mi estas japano.
Kiu vi estas? – Mi estas Amiko.
Kio ĝi estas? – Ĝi estas lernejo.
Kio ĝi estas? – Ĝi estas restoracio...”

Post kelkaj similaj frazoj mi sentis, ke la konversacio estas tro simpla, do mi volis iomete vigligi la paroladon, kaj demandis jene:

“*Amiko, mi vidas tie domon. Ĉu ĝi estas akvomuelejo?”*

La japanoj ridetis, kaj klarigis al mi, ke tiu domo ne estis akvomuelejo, sed estis poŝtoficejo. Kaj diris, ke tiam jam ne plu funkciis akvomuelejoj, nek en Kioto, nek en la tuta lando. Responde mi informis ilin, ke en mia juneco mi vivis en belega vilaĝo. Mi aldonis, ke ni tre ŝatis vivi tie, ĉar estis ĉarma rivereto apud nia ŝatata

vilaĝo. Tie ni ofte ludis kun geknaboj kaj foje-foje vizitis akvomueliston, kiu laboris en akvomuelejo ĉe la bordo de la rivereto. Ni amuzis kiam tio okazis, ĉar la akvomuelisto tre ŝatis la infanojn...

La japanoj diris al mi, ke ili konkludis, ke mi estas modesta homo. Ĉar mi diris al ili, ke mi estas komencanto, kaj ne povas flue paroli en la internacia lingvo. Do, estis surprizo por ili, ke malgraŭ tio mi komencis paroli pri komplikaj teknikaj aferoj ne plu ekzistantaj en la moderna tempo.

Nu, tio estis la komenco de mia vivo en Esperantujo. Kiel mi diris je la komenco, mi naskiĝis en Hungario, en la centro de Eŭropo. En tiu parto de la mondo estis kutimo dum longaj jarcentoj, ke oni parolis diversajn lingvojn. La oficiala lingvo de mia lando estis latino ĝis la unua duono de la deknaŭa jarcento. Poste Hungario estis parto de la Austria-Hungara Monarĥio, pro tio ankaŭ germana lingvo estis uzata preskaŭ ĉiutage en la publika administrado. Post la dua mondmilito oni ordonis Hungarion aparteni al la komunisma mondo, kie rusa lingvo estis deviga studobjekto en ĉiuj lernejoj dum la komunisma tempo.

Ankaŭ mi devis lerni la rusan lingvon dum dek jaroj krom la hungara. En la mezlernejo mi komencis lerni latinan kaj francan, sed ankaŭ germanan private. En la universitato la rusa kaj la angla estis devigaj studobjektoj. Post la fino de mia unua universitata studprogramo mi daŭrigis mian studadon en japana universitato, kie la studado de japana lingvo estis devo. Krom tiuj lingvoj mi ellernis ankaŭ Esperanton en la transsiberia trajno. Do, oni povas demandi, ĉu estis utila en mia vivo lerni internacian lingvon en tiaj cirkomstancoj?

La respondo al la demando estas: jes. Iomete strange, mi povas diri, ke Esperanto en mia vivo estis verŝajne unu el la plej utilaj lingvoj. Fakte: rekte, aŭ nerekte per la internacia lingvo povis mi fari sukcesan karieron en la vivo kaj atingi sukceson en studado kaj laboro en Bruselo, la centro de la Eŭropa Unio. Krom tio, simile, ankaŭ preskaŭ en ĉiuj politikaj kaj ekonomiaj, aŭ spiritaj centroj de la mondo: en Azio (Tokio, Pekino, Islamabado, Kuvajto, Teherano, ktp.), en Europo (Moskvo, Berlino, Parizo, Londono, Romo, ktp.), en

Afriko (plejparte en la nordafrika araba regiono) kaj ankaŭ en Ameriko (Novjorko, Bostono, Florido).

Kiam mi naskiĝis, post la milito, estis malriĉeco en tiu parto de la mondo. En la malgrandaj vilaĝoj kaj urbetoj ĉe malgranda rivero (nomita “Tisza” en hungara lingvo) kie mi pasigis tempon en mia juneco, estis nur malmultaj, kiuj havis ŝancon studi en mezlernejo, aŭ universitato. Estis kamparanoj kaj infanoj, kiuj somere sen ŝuoj laboris sur la kampoj aŭ ludis en la ĝardenoj.

Bonŝance mi povis fini studprogramon en mezlernejo kaj poste ankaŭ en universitato. Kaj rekte aŭ nerekte pere de Esperanto mi havis la ŝancon atingi la ĉefurbojn de la plej signifecaj landoj kaj imperioj. Dum mia vivo, mi tagmanĝis, aŭ vespermanĝis kun kvin reĝoj aŭ statprezidantoj kaj ankaŭ la estro de la katolika mondo, la spirita ĉefo de unu miliardo da homoj, la papo Johano Paulo II akceptis min en Romo. Oni povas demandi: kiel tio okazis? Pri tio mi parolos en mia venonta prelego, kies titolo estas “Ruĝa Suno kaj Verda Stelo”.

La plej juna japana amikino de la aŭtoro nomiĝas Amiko

海外便り

マルクシ・ガボル氏（ハンガリー）からの手紙

敬愛する日向美則先生

私は五月に私の教師であり、友人であるマックギル氏の招待客として、京都修道院を訪れました。私は、そこで素晴しい日々を過させて頂き、滞在中の十日間は私の生涯でも、最も幸せな日々の一つでした。

私は修道院の丘や森や前を流れる小川を楽しみました。しかし、私にとって最も重要だった事は、修道院で大へん素晴しい人々を知ることが出来たという事でした。修道士方は、私達（私とマックギル氏）が昼食や夕食あるいは朝食の準備の出来ていないのを知ると、親切にも食事の世話をして下さいました。私は、その事に対して、日向先生から修道士方に深く感謝の意を伝えて下さることをお願い致します。

私は、仏教徒の人達が非常に静かで、穏やかであることを知りました。西洋諸国の人々が絶えず忙しさの中で生活しているのと異なって、彼等は沈黙の中に生活しています。ヨーロッパでは大部分の人々は自分達の仕事にだけしか関心を持っていません。しかし、思うに、彼等は結局の所幸福ではないのです。そして、その事こそ私が自らの生き方を変えようと決心した理由なのです。

私は、修道院に住まう或るお一人の修道士のア

ドバイスに従いたいものだと思います。

彼は以下の言葉を私の本の扉に書いて下さいました。（日本語の毛筆で。）

すべてのものを愛そう。
あなたの愛を生きとし生けるものすべてに与えよう。
自らのことは考えず、他の人々の為に生きよう。

私達の行ないを通して、神の栄光を現わそう。

私もこのアドバイスを実践することが、人類の幸福と安心立命の為の最善の道だと思います。因みに私は、仏教とキリスト教との間には、いかなる重要な違いもないことを見い出しました。私は、仏教の教義の中にも、強さや倫理的な要素があることを知って嬉しく思いました。キリスト教の最も重要な教訓は「互いに相い愛すべし」という点にあるのですが、極東に住む人達の方が、ヨーロッパに住むキリスト教の人々よりも深くこのイエス・キリストの御教えを理解し得ていると思いま

本年５月　修道院にて
マックギルさん(左)とマルクシさん(右)

す。これで、私の日本への旅が、魅力的であったばかりでなく、この度の訪問の間、多くの事を学ぶことが出来、私にとって非常に有益でもあったということがお分りになられたと思います。

日本へ来る前、私は友人の一人であるレージョー・パール氏より日向先生へのプレゼントとしてテーブルクロスを持って行くよう依頼されました。しかし、残念乍ら彼がそれを私の元へ送ってくるのが遅かった為、私はそれを日本から帰国した後で受け取りました。そんな訳けで、テーブルクロスは郵便で送らせて頂くことになりました。それを先生が一日も早く受け取られることを望んでおります。

先生の事業が成功しますように、そして私が修道院に滞在した間中、私に大へん親切にして下さった修道士の皆様へ、先生から感謝の言葉を述べて下さる事を願っております。　さようなら

マルクシ・ガボル

（首都ブダペスト　一九八一、六、一六）

特別寄稿

愛・宗派を越えて

―東洋の仏教徒と西洋のクリスチャンとの思考法における一般的特性について―

ブダペスト大学大学院数学科主任講師
マルクシ・ガーボル

京都国際仮想文化研究所から発刊された“The New Gospel from the Orient No.1”（日向先生著）を大きな喜びを持って読ませて頂きました。何故なら、私は既に日向先生の著書より仏教の教理について、いろいろと学んでおり、尚その上一九八一年五月に京都修道院を訪れた時のとても素晴らしい印象をもっているからです。率直に言って、この冊子の表題になっている。“The New Gospel”という文字を見た時には大へん驚きました。しかし、それは本当に新しいものであると同時に又とても古いものであることを感じました。更に詳しく云えば、それは凡そ二千年前にイエスによって説かれた原初の福音（Gospel）でもあると思います。そして又、私達は仏教の教理の中にも同様の原理を見出す事が出来ます。東洋の仏教徒の人々は次の様に言う事が出来るでしょう。「或る一つの原理が総べての仏教各派を貫いており、それは又、総べての仏教徒を導く光となっている」と。この光によって、日向先生も又、仏教とキリスト教の教理における根本的原理は同じであるという認識に至られました。私達クリスチャンは別の言葉でその同じ思想を表現する事が出来ます。即ち、神、父（阿弥陀仏）の御力によって、日向先生が仏教とキリスト教並びにその他の霊的に高度な宗教の根源的一致という認識に至られたものと確信しています、と。

それでは以下、キリスト教々理の最も重要な点について説明し、『聖書』の助けを借りて、西洋のクリスチャン（カトリック）の観点からそれらの根源的一致点を明らかにしてみましょう。『聖書』は旧約と新約の二つから成っていますが、私達クリスチャンは主に後者の『新約聖書』を用います。今から何千年も昔、ヘブライ人のみが唯一神を信仰していました。『旧約聖書』の中に彼等の宗教的原理

を見い出すことが出来ます。所が一九八二年前の十二月二十五日、ベツレヘムと呼ばれるヘブライの町でとても重大な出来事が起りました。それは後に西洋諸国に於いて、年代記の基となる程の重大な出来事でした。（実際には人々が年代上で誤った為、それは四年程早く起った事になっています。しかし、その事はここでは大した問題ではありません。）その出来事とは、イエスの聖誕でした。成人した後、彼はヘブライの人々に教えを説き始めました。四つの福音書にその教えを見る事が出来ます。それらは、『新約聖書』の最初の部分にあります。その当時のヘブライは政治的に非常に不幸な状況下にありました。その地域は既にローマ帝国に占領され、皇帝は総べての住人に彼を神として祈るように命じました。しかし、イエスと弟子達はそれを拒みました。彼等は、人が沢山の軍隊を持っているというだけの理由でその人を祈るような事はしませんでした。このような状況から、その当時の所謂最初のクリスチャン達は彼等の新しい教会に属する事を禁じられました。言語に絶する恐怖政治の中で沢山の殉教者が出たにも拘らず、それから二、三百年後のローマ帝国に於いて、キリスト教々会は無くてはならぬ存在となりました。何故なら、貧しい人々や奴隷達はその新しい宗教が彼等の苦しみを除く希望を与えてくれると考えたからです。それればかりでなく、富める人や国王でさえ、もし彼等が他の人々を助け愛する事を決意すれば、もっと一般的に云えば、彼等自身より良き存在になろうと決意しさえすれば、門戸は彼等国王達にも開かれていたからです。「使徒行伝」の中にこの時期の最初の出来事が述べられています。それらは『新約聖書』の次の部分に見られます。そして、最後の部分に「使徒書簡」が収められている訳です。これは、その当時の新しい教会の最初の聖職者達の手紙を集めたものです。

▲マルクシ・ガーボル氏

(一) 次に宗教の根本的原理について見てみましょう。私

は仏教の標語として「人類の幸福と安心立命の為には只一つの道があるのみである。それは、生きとし生けるもの総べてに愛と思い遣りをかけてゆくことである」という言葉をどこかで読んだ事があります。そして又、キリスト教の御教えの中にも同様の理念を見る事が出来ます。イエスが最後の晩餐を十二人の弟子達と共にされた時に次の様に云われました。

「子供達よ、私はまだ暫くあなた達と一緒に居る。あなた達は私を捜すだろうが、既にユダヤ人達に言った通り、今あなた達にも言う。『あなた達は私の行く所に来る事は出来ない』。私は、新しい誡命(いましめ)をあなた達に与える。互いに愛し合いなさい。私があなた達を愛したように、あなた達も互いに愛し合いなさい。互いに愛し合うならば、そのことによって、あなた達が私の弟子であることを、総べての人々が認めるであろう」

（「ヨハネによる福音書」第十三章）

(二) 仏教とキリスト教に於ける第二の一般的特性は次の戒律が存する点にあります。即ち、「争うなかれ、武力を用いるなかれ」。所が、キリスト教諸国に於いて、歴史上多くの戦争が行なわれてきた事を御存知のアジアの仏教徒にとっては、この論旨は奇妙に思えるかもしれません。しかしこれは真実なのです。私は十字軍という出来事についても充分知っています。それらの人々の倫理的論拠が誤った理解から成り立っていた事を私は残念に思います。キリスト教国の国王達は、武力を用いてでも他の国民をキリスト教徒にする事が彼等の務めだと考えたのでした。しかし、その事が、キリスト教々理の侵攻性の立証にはなりません。それは次の只一つの事以外の何物でもありません。つまり、それらの国王や将軍達はイエスが真に望まれた事を理解し得なかった、という事です。イエスがユダヤの大祭司下の兵士達に引き渡された時、弟子達は武力でもって彼を救い出そうとしました。しかし、イエスはそれを許されなかった。即ち、

「……イエスに手を掛けて捕えた。するとイエスと一緒に居た者の一人が手を伸ばして剣を抜き、そして、大祭司の僕(しもべ)に切りかゝって、その片耳を切り落した。その時、イエスは彼に言われた。『あなたの剣を元の所に納めなさい。剣をとる者は皆、剣で滅びる』と」

（「マタイによる福音書」第二十六章）

(三) 仏教の修道院の生活様式はキリスト教界のそれとは又異なっています。しかし、私はその違いをそれ程重要だとは思っていません。仏教徒の瞑想のあり方はクリスチャンの祈りと類似していると云われています。しかし、私は更に付け加えて云い得ると思います。イエスが人々に教えた祈りの正しい方法は、仏教徒の瞑想と非常に似通っている、と。再び、マタイに従って、福音書の中のイエスの言葉を一緒に見てみましょう。

「祈る時には、偽善者達の様にするな。彼等は人に見せようとして、会堂や大通りの辻に立って祈る事を好む。よく言っておくが、彼等はその報いを受けてしまっている。あなたは祈る時、自分の部屋に入り、戸を閉じて、隠れた所においでになるあなたの父に祈りなさい。すると、隠れた事を見ておられるあなたの父は、報いて下さるであろう。又、祈る場合、異邦人の様に、くどくどと祈るな。彼等は言葉数が多ければ、聞きいれられるものと思っている。だから、彼等の真似をするな。あなた達の父なる神は、求める前にあなた達の必要なものは御存知なのである。だから、あなた達はこう祈りなさい。

天に在ます我等が父よ、御名が崇められますように。
御国が来ます様に。御心が天に行なわれる如く、地にも行われます様に。私達の日毎の食物を、今日もお与え下さい。私達が負債のある者を許した様に、私達の負債もお許し下さい。私達を試みに遇わせないで悪しき者からお守り下さい。

もし、あなた達が、人々の過ちを許すならば、あなた達の天の父も、あなた達を許して下さるであろう。もし、人を許さないならば、あなた達の父も、あなた達の過ちを許して下さらないであろう。」

(「マタイによる福音書」第六章)

(私達クリスチャンは教会での礼拝の度毎にこの祈りします。)

数年前、私はヨーロッパ人が書いた仏教書を読みました。内容は必ずしも完全ではないかもしれません。その本の中に私は「仏陀」という語についての説明を見つけました。それによると、「仏陀」とは悟りを開き、真理に目覚めた人を意味するということでした。もしそうなら、この場合私達は二千五百年前の東北インドの国王の王子とシッダールタと名付けられた一人の人物のみが「仏陀」であって、

その他の総べての人々は「仏陀」には成れなかった、とは云えないと思うのです。又もしそうであるなら、イエスは総べての彼の弟子達が「仏陀」と成る事を望まれたと云い得ると思います。この様な考えを述べる事は既成の概念に縛られている人達には風変りに思われるかもしれません。しかし、『聖書』を読み、京都修道院を訪れた私は、今、それが真実であると確信出来ます。私は先に引用した『聖書』の言葉から、仏教とキリスト教の根底にある基本的原理は同一であるという事が明らかになることを望んでいます。二千五百年前の東北インドと二千年前のヘブライという状況の違いがあるだけなのです。だから私達はその双方から共に学ぶ事が出来るのです。実際、私は京都修道院での滞在中に、沢山の事を学びました。私は少しばかり仏教徒になりました。何故なら、その様な方法で私自身がキリスト教信仰上の進境を感じたからです。そこで、私は仏教徒とキリスト教徒そして無神論者をも含めた総べての人々に次の様に申し上げたいと思います。

「もしあなた方が真に精神的により前進しようと望んでいるなら、京都修道院の伝統から学びなさい。私もその様にやってみました」と。（完）

マルクシ・ガーボル氏の紹介

一昨年の十二月、日本への旅行に際し、エスペランティストであるマルクシ氏は、ブダペスト便覧（エスペランティスト同志間で自宅を宿泊の為に開放、登録している）でマックギル氏を見つけ、入洛時の宿泊について手紙を出された。それが機縁となり、以後マルクシ氏と京都修道院との交流が始まる。便覧には京都修道院が仏教の修道院であり、京都の市街地から車で一時間所要の山中にある事が付記されているが、観光を主目的としていなかった同氏はクリスチャンとして宗教に関心を持っており、仏教の修道士やマックギル氏と話し合う事を希望して、京都修道院を訪れることにされた。昨年五月九日に入洛し、出迎えた京都在住のエスペランティストとの交歓の後、共に二条城の見学をした以外は十一日から十九日迄修道院に滞在され、朝夕の勤行に参加し、修道士との語らい、付近の散策、薪作りやユベーロ誌発送準備の手伝い等をして過されました。これらの修道院体験から生まれた手記は本誌々上で度々紹介されています。大学院での専門は数学とコンピューター・システム学。エス語の他に英語と簡単な日本語の読み書きをこなす。ハンガリーの首都ブダペスト生れ。三十四歳。

東洋の仏教徒と西洋のクリスチャンの思考法における共通性

マルクシ・ガボル

なりました。何故なら、貧しい人々や奴隷達はその新しい宗教が彼等の苦しみを除き希望を与えてくれると考えたからです。そればかりでなく、富める人や国王でさえ、もし彼等が他の人々を助け愛する事を決意すれば、もっと一般的に云えば、彼等自身より良き存在になろうと決意しさえすれば、門戸は彼等国王達にも開かれていたからです。「使徒行伝」の中にこの時期の最初の出来事が述べられています。それらは「福音書」の次の部分にみられます。そして、最後の部分に「使徒書簡」が収められている訳けです。これは、その当時の新しい教会の最初の聖職者達の手紙を集めたものです。

*

次に宗教の根本的原理について考えてみたい。私は仏教の標語として「人類の幸福と安心立命の為には只一つの道があるのみである。それは、生きとし生けるもの総てに愛と思い遣りをかけてゆくことである」という言葉をどこかで読んだ事があります。そして又、キリスト教の教えの中にも同様の理念を見る事が出来ます。イエスが最後の晩餐を十二人の弟子達と共にされた時に次の様に云われました。

「子供達よ、私はまだ暫くあなた達と一緒に居る。あなた達は私を捜すだろうが、既にユダヤ人達に言った通り、今あなた達にも言う。『あなた達は私の行く所に来る事は出来ない』。私は、新しい誡命(いましめ)をあなた達に与える。互いに愛し合いなさい。私があなた達を愛したように、あなた達も互いに愛し合いなさい。互いに愛し合うならば、そのことによって、あなた達が私の弟子であることを、総ての人々が認めるであろう」

（ヨハネによる福音書」第十三章）

*

仏教とキリスト教に於ける第三の共通性は次の戒律が存する点にあります。即ち、「争うなかれ、武力を用いるなかれ」。所が、キリスト教諸国に於いて、歴史上多くの戦争が行なわれてきた事に対し、アジアの仏教徒は、奇妙に思うかもしれません。しかしこれは事実なのです。私は十字軍という出来事についても充分知っています。それらの人々の倫理的論拠が誤った理解から成り立っていた事を私は残念に思います。キリスト教国の国王達は、武力を用い

てでも他の国民をキリスト教徒にする事が彼等の務めだと考えたのでした。しかし、その事が、キリスト教々理の絶対性の立証にはなりません。それは次の只一つの事以外の何物でもありません。つまり、それらの国王や将軍達はイエスが真に望まれた事を理解し得なかった、という事です。イエスがユダヤの大祭司下の兵士達に引き渡された時、弟子達は武力でもって彼を救い出そうとしました。しかし、イエスはそれを許されなかった。即ち、

「……イエスに手を掛けて捕えた。するとイエスと一緒に居た者の一人が手を伸ばして剣を抜き、そして、大祭司の僕に切りかゝって、その片耳を切り落した。その時、イエスは彼に言われた。『あなたの剣を元の所に納めなさい。剣をとる者は皆、剣で滅びる』と」

（「マタイによる福音書」第二十六章）

＊

仏教の修道院の生活様式はキリスト教界のそれとは異なっています。しかし、私はその違いをそれ程重要だとは思っていません。その一方で仏教徒の瞑想のあり方はクリスチャンの祈りと類似していると云われています。しかし、私は更に付け加えて云い得ると思います。イエスが人々に教えた祈りの正しい方法は、仏教徒の瞑想と非常に似通っている、と。再び、マタイに従って、福音書の中のイエスの言葉を引用してみます。

「祈る時には、偽善者達の様にするな。彼等は人に見せようとして、会堂や大通りの辻に立って祈る事を好む。よく言っておくが、彼等はその報いを受けてしまっている。あなたは祈る時、自分の部屋に入り、戸を閉じて、隠れた所においでになるあなたの父に祈りなさい。すると、隠れた事を見ておられるあなたの父は、報いて下さるであろう。又、祈る場合、異邦人の様に、くどくどと祈るな。彼等は言葉数が多ければ、聞きいれられるものと思っている。だから彼等の真似をするな。あなた達の父なる神は、求める前にあなた達の必要なものは御存知なのである。だから、あなた達はこう祈りなさい。

天に在ます我等が父よ、御名が崇められますように。御国が来ます様に。御心が天に行なわれる如く、地にも行われます様に。私達の毎日の食物を、今日もお与え下さ

い。私達が負債のある者を許した様に、私達の負債もお許し下さい。私達を試みに遇わせないで悪しき者からお守り下さい。

もし、あなた達が、人々の過ちを許すならば、あなた達の天の父も、あなた達を許して下さるであろう。もし、人を許さないならば、あなた達の父も、あなた達の過ちを許して下さらないであろう。」

（「マタイによる福音書」第六章）

（私達クリスチャンは教会での礼拝の度毎にこの祈りをします。）

数年前、私はヨーロッパ人が書いた仏教書を読みました。内容は必ずしも完全ではないかもしれません。その本の中に私は「仏陀」という語についての説明を見つけました。それによると、「仏陀」とは悟りを開き、真理に目覚めた人を意味するということでした。もしそうなら、この場合私達は二千五百年前の東北インドの王子シッダールタという一人の人物のみが「仏陀」であって、その他の総ての人々は「仏陀」には成れなかった、とは云えないと思うのです。又もしそうであるなら、イエスは総ての彼の弟子達が「仏陀」と成る事を望まれたと云い得ると思います。この様な考えを述べる事は既成の概念に縛られている人達には風変りに思われるかもしれません。しかし、『聖書』を読み、京都修道院を訪れた私は、今、それが真実であると確信出来ます。私は先に引用した『聖書』の言葉から、仏教とキリスト教の根底にある基本的原理は同一であるという事が明らかになることを望んでいます。二千五百年前の東北インドと二千年前のヘブライという状況の違いがあるだけなのです。だから私達はその双方から共に学ぶ事が出来るのです。

＊

次に具体的事例から仏教とキリスト教の根源的一致点を明らかにしてみたい。

古代ローマの奴隷制社会やインドのカースト制社会に於いて、奴隷や貧しい人々の生活環境には非常に過酷なものがありました。最下層階級に属する人々は、死後の世でも同様に困窮の生活を営むものと思っており、その為彼等は全く希望の無い日々を送っていました。しかし、イエスと

仏陀はこれらの人々に希望の光を与えました。仏陀はこれらの人々に涅槃への到達という希望を与え、イエスは天国へのチャンスを与えたのです。多くの人々は、むしろこの事実を、仏教とキリスト教との類似性よりも対照性を示すものだと云うかもしれません。何故なら、多くの西洋の学者によれば、涅槃は完全な虚無的観念を意味するからです。一方、天国は永遠なる幸福の国です。しかし、私の考えでは彼等学者は正しくありません。涅槃に対する別の解釈があります。それによれば、涅槃は「絶対的な生活」と「存在の完全な形」を意味します。もしこの解釈が妥当であるなら、私達の終局の目的は涅槃即ち「絶対的な生活」を得る事にあると言えるでしょう。それは、この相対的な世界から存在の完全な形へ至る為の「目覚め」を得る事を意味します。涅槃をこの様に見るなら、これはキリスト教の天国の概念と非常に近くなってきます。即ち仏教の涅槃もキリスト教の天国も共に悩み苦しみの無い境涯を示している訳けです。苦悩はその反対概念の幸福について考察すれば理解する事が出来ます。これはもし苦悩が無ければ幸福も又存在しないことを意味します。その様な理由から、仏教で抽象的に説明されている「絶対的な存在」と「……」ての涅槃の概念の方が伝統的にキリスト教で行われている天国の説明よりも相応しいと思うのです。キリスト教の伝統的解釈によれば、天国は聖人方が永遠に幸福な生活を送っている楽園ということになっています。しかし、現代の或る神学者達は、天国は空間的な場所ではなく、状態あるいは状況を指すと解釈しています。又私自身に於いても、天国についてはどの様な具体的形を考えてみた場合もそれは全く無益に思われるのです。何故なら私達はそれについての如何なる具体的体験も持つ事は不可能だからです。これらの事から、私は仏教の抽象的説明の方がより相応しいと思います。『聖書』の中に、天国についてのどの様な具体的思考も拒絶している次の聖句があります。

「目には決して見えず、耳にも決して聞えず、普通の心でも決して把握出来ない美を、神は、愛する人々の為に創造された」

しかし、『聖書』の他の箇処ではそれらの抽象的概念に関する具体的な描写のあるのも事実です。しかし、それらの描写は、人間の頭では到底想像出来ず考えも及ばない理

念を表現する為、試みとして象徴的に述べられてあるに過ぎません。

*

次に共通の特性として、双方の国際性が挙げられます。これら二つの宗教は、どの様な民族や国民に対しても同等の機会を与えて来ました。とは云え、歴史的、地理的理由からキリスト教は主に西洋諸国に広まり、仏教は東洋の国々に伝播しました。又、この二大宗教は共にその最も重要な務めとして、数百年に亘り多くの人々を教育して来ました。中世に於いて、仏教寺院とキリスト教修道院は文化、科学の重要な中心施設であり、多くの僧侶や修道士達は重要なその道の熟達者でした。そして、共に小学校から大学に至る教育施設、機関を後援して来ました。今日でも多くの学校がこれらの教団に属しています。

しかし、最も重要な両宗教の特性は共に人類愛に基づく宗教であると云う点にあります。その基本は隣人愛です。しかし、この誡命に関しては両宗教で解釈が少し違っている様に思われます。仏教徒は一人を愛する丈でなく、総ての有情に慈しみの思いをかけてゆくべきである、と云うでしょう。キリスト教徒も又語るでしょう。「人を愛する丈では不充分である。何故なら、人は何よりも先ず神を愛すべきだから」と。しかし、如何にして私達は神を愛する事が出来るのでしょうか。再び『聖書』を見るなら、答えは用意されています。マタイによる福音書第二十五章の中に次の象徴的な物語があります。

『私の父に祝福された人達よ。さあ、世の初めからあなた方の為に用意されている御国を受け継ぎなさい。あなた方は、私が空腹の時に食べさせ、渇いていた時に飲ませ、旅人であった時に宿を貸し、裸であった時に着せ、病気の時に見舞い、獄に居た時に尋ねてくれたからである。』

その時、正しい者達は答えて言うであろう。『主よ、いつ私達は、あなたが空腹であるのを見て食物を恵み、渇いているのを見て飲ませましたか。いつあなたが旅人であるのを見て宿を貸し、裸なのを見て着せましたか。又、いつあなたが病気をし、獄に居るのを見て、あなたの所に参りましたか。』

すると、主は答えて言うであろう。『あなた方によく言っておく。私の兄弟であるそれらの最も小さい者の一人に

したことは、即ち私にしたのである』」

この絵も絵のような物語は只一つの重要な事項を説明しようとしています。即ち、なるほど私達は神を愛さねばなりません。しかし、それは人を愛し、他の人が困っている時に援助する事によって実現するのです。私達クリスチャンがその様に表現するなら、仏教徒の人達も賛同出来るでしょう。この隣人を愛するという理想は仏教とキリスト教に共通した最も重要な特性であり、これら両宗教の根幹でもあります。この理解がなされれば、ヨーロッパで良く知られている「仏教は東洋のキリスト教である」と云う言葉も理解出来るでしょう。

（ブダペスト大学大学院講師）

Supre: la aŭtoro kun Sibayama Junichi antau la Granda Budho statuto

Malsupre: Márkus Gábor kaj Morimoto Tatsumi

RUĜA SUNO KAJ VERDA STELO

En la lasta prelego mi parolis pri mia vojaĝo el Budapeŝto al Japanio pere de transsiberia eksprestrajno, kie mi ellernis Esperanton dum la dusemajna vojaĝo. Mia vojaĝo tiam estis nur simpla turisma vojaĝo kaj danke al la Esperanto mondmovado mi povis pasigi du semajnojn en Tokio kaj aliajn du semajnojn en budisma monaĥejo proksime al Kioto, la malnova japana imperiestra ĉefurbo. Tie mi komencis studi la japanan kulturon kaj ankaŭ la unikan japan lingvon. Tiam mi ricevis tre bonajn impresojn pri la viv' kaj pensmaniero de la japana socio.

Kelkajn monatojn post mia rehejmenvojaĝo al Eŭropo mi trovis anoncon en iu budapeŝta ĵurnalo, ke japana entrepreno, nomita „Verda Stelo" ofertas financan subvencion al studento, kiu intencas studi japanan lingvon kaj kulturon en japana universitato. Ĉar mi jam antaŭe komencis fari tion kaj ĉar la temo estis interesa por mi, mi tuj decidis peti tiun subvencion. Bonŝance mi ricevis la subvencion kaj tiamaniere mi povis denove revojaĝi al Japanio, la lando de la leviĝanta ruĝa suno.

Tiel mi ricevis eblon por studi en Nanzan Universitato en sudjapana urbo Nagojo, kie mi sukcese kompletis mian studprogramon. Krome mi ankaŭ regule partoprenis la socian vivon en la japana Esperanto movado. Mi preskaŭ ĉiusemajnfine vojaĝis al diversaj urboj kaj vilaĝoj inter Hokkajdo, la norda insulo kaj Ŝikoku, en la sudo, kaj prelegis pri miaj spertoj en scienco kaj kulturo.

La japana universitata vivo estis tre vigla kaj kolora. Tiam en la komunisma mondo en universitatoj ĉiuj politikaj kaj religiaj agadoj estis serioze malpermesitaj kaj por mi, kiu studis antaŭe en tiaj cirkonstancoj estis nekredebla sperto vidi tian liberecon. En la universitato okazis gajaj, kaj malofte ankaŭ malgajaj okazaĵoj.

Malgaja okazaĵo estis, ke unu el la studentoj serioze malsaniĝis. Li suferis pro malbontipa leukemio kaj la kuracistoj proponis ke rekta familiano donu al li medolon el sia spino per organtransplanto. La frato de tiu studento tiam studis en iu amerika universitato kaj li

entreprenis vojaĝi al urbo Nagojo kaj ofertis sian medolon por organtransplanto. Sed kiam li alvenis al Japanio, la stato de lia frato jam ŝajnis esti senespera kaj pro tio la kuracistoj en la Ruĝa Kruco Hospitalo ne entreprenis fari transplanton.

Tiam grupo de studentoj preĝis dum la tuta nokto por sia kunstudento, kiu faris la saman en la hospitalo. Tiuj studentoj metis kandelojn en la fenestrojn de la turo de la universitata kapelo kaj tio bone videblis ankaŭ en la Ruĝa Kruco Hospitalo kie la malsana studento kuŝis.

Dum la deknaŭa jarcento laboris alte respektita katolika misiisto en la malproksima oriento, ĉefe en Ĉinio, kiu efike helpis la malproksim-orientajn popolojn. Li protektis la ordinarajn ĉinojn kontraŭ europaj militistoj, instruis kaj kuracis ilin, li vestis sin same, kiel ordinaraj ĉinoj, manĝis la saman simplan manĝaĵon kion ĉinoj manĝis, kaj diris, ke li ankaŭ en la Ĉiela Mondo ĉino volus esti. Li alvenis al tiu parto de la mondo el la Austria-Hungara Monarĥio kaj lia nomo estis Jozefo Freinademetz. Ĉar li estis alte respektita kaj estimita persono en la socia vivo, grupo de studentoj preĝis al li por peti helpon resanigi la kunstudenton. Post kelkaj tagoj la studento en la hospitalo neatendite resaniĝis sed neniu komprenis la kialon kaj neniu sciis ĉu la sana stato restos dum longa aŭ nur mallonga tempo.

Post la fino de mia japana studprogramo mi rehejmenvojaĝis al Hungario, kaj laŭ la rezultoj de mia esplorlaboro en Nanzan Universitato, mi doktoriĝis en la Budapeŝta Ekonomikoscienca Universitato. Tiam nur malmulte da hungaroj povis havi ŝancon studi en okcidentaj universitatoj. (Kompreneble oni uzas la vorton „okcidenta" en politika senco, ĉar estas konate, ke geografie Japanio troveblas en oriento.) Sekve de tio estis granda interesiĝo kaj en Hungario kaj en Orienta Europo kiel japana ekonomio funkcias, kiel la japana komputila industrio estiĝis tiel sukcesa kaj kiel Japanio povis fariĝi la dua plej granda ekonomia povo de la mondo en la jaro 1968? Alivorte, multaj socioscienciistoj analizis la japanan ekonomian evoluon kaj intencis kompreni la kialon de la japana ekonomia miraklo.

Sekve de tio multaj eŭropaj ĵurnaloj, revuoj kaj aliaj periodaĵoj petis, ke mi verku artikolojn pri miaj spertoj. Je la komenco mi verkis okpartan artikolo serion por la lingvistika-kultura revuo „Mondo kaj Lingvo" kaj la tutan tekston oni republikigis en la periodaĵo „Geofizikaj Novaĵoj". Krome, oni petis, ke mi publikigu miajn konkludojn ankaŭ en la revuo de la Hungara Minista Sindikato, en la centra ĵurnalo de la Hungara Petrolkemia Korporacio, kaj ankŭ en la tutlanda periodaĵo „Komputtekniko". La redaktoro de „Komputtekniko" komprenis kian grandan kaj gravan rolon la malproksimorientaj landoj havis kaj povos havi en la evoluo de tiu industrio kaj pro tio petis ke mi fariĝu kunredaktoro de la periodaĵo.

Sed ne nur en Hungario oni interesiĝis pri tiu temo. Oni organizis konferencojn en multaj europaj landoj pri tio kaj inter aliaj, ankaŭ la Pola Akademio de Sciencoj invitis min al Pollando por prelegi pri niaj rezultoj en Hungario, kiel ni intencas evoluigi nian ekonomion per la adapto de la japanaj ekonomiodirektaj metodoj. Dumtempe la Hungara registaro, por la unua fojo en la Orient-Europa Komunisma Mondo akceptis novajn regulojn kaj permesis, ke oni fondu privatajn entreprenojn en la lando.

Por informi skandinaviajn entrepreno posedantojn kaj kuraĝigi ilin investi monon en Hungario mi vojaĝis al Svedio kaj prelegis pri tiu nova situacio en multaj universitatoj, urbodomoj, bibliotekoj, ktp. En la kadro de tiu rondvojaĝo oni petis , ke mi prelegu pri detale pri miaj spertoj en la Karlskoga Popolaltlernejo. Pri tio oni publikigis unupaĝan raporton en la ĵurnalo „Karlskoga Tidning" en sveda lingvo. Sed ankaŭ konkretan rezulton oni sukcesis atingi tie, la estroj de iu mezsveda industria korporacio petis, ke mi helpu fondi novan svedo-hungaran komunan entreprenon kaj petis, ke ankaŭ mi estu direktoro kaj posedanto de la nova entrepreno. Per tiu entrepreno ni povis importi bonkvalitajn skandinaviajn industiajn produktaĵojn al Hungario.

Dum la sesdekaj kaj sepdekaj jaroj estis speciala reformprogramo en la hungara agrikulturo. Tiam estis ĝenerala regulo en la komunisma mondo, ke funkciado de privataj entreprenoj estis aŭ malpermesita au malfaciligita. Sed en Hungario la registaro permesis, eĉ kuraĝigis la

parttempan funkciadon de privataj entreprenoj en agrikulturo kaj la rezulto estis tre bona. La tutlanda agrikultura produktaĵo fariĝis tre alta, verŝajne la plej alta en la komunisma mondo laŭ la rezulto de tiu reformprogramo.

Multaj komunismaj landoj, inter aliaj ankaŭ Ĉinio interesiĝis pri la hungaraj spertoj. Tiam la Ĉina Socioscienca Akademio organizis konferencon en Pekino kaj oni petis, ke ankaŭ mi partoprenu kaj prelegu pri niaj spertoj kaj konkludoj. Mi raportis niajn rezultojn en la konferenco kaj proponis, ke ankaŭ en Ĉinio oni kuraĝigu la evoluon de privataj entreprenoj en la nacia ekonomio. La partoprenantoj ŝatis la ideon kaj je la fermo de la konferenco oni petis, ke mi koncize resumu la spertojn de la konferenco, kaj la Ĉina Socioscienca Akademio publikigis miajn prelegojn ambaŭ en Esperanto kaj en ĉina lingvoj.

Post la konferenco profesorino de kantona Jinan Universitato petis, ke mi vojaĝu al Suda Ĉinio kaj prelegu pri la temo ankaŭ en la kantona universitato. Tie oni ankaŭ konsentis kun miaj konkludoj kaj proponoj kaj informis min, ke estis speciala ekonomia zono ĉe la hongkonga landlimo, kie oni jam permesas fondi komunajn privatajn entreprenojn. Do oni proponis, ke mi vojaĝu ankaŭ al Ŝenĉeno, la speciala ekonomia zono, kie la ĝenerala direktoro petis, ke mi informu niajn eŭropajn entreprenojn pri tiu nova ebleco de investo en la ĉinan ekonomion.

Mi faris tion per kelkaj prelegoj kaj artikoloj en diversaj publikaĵoj kaj kun granda ĝojo rigardis kiel sukcese tiuj komunaj entreprenoj funkciis dum la lastaj du jardekoj. En la kantona universitato en mia prelego proponis al Ĉinio ke ili permesu la funkciadon de privataj entreprenoj en la ĉina ekonomio ne nur en la specialaj ekonomiaj zonoj sed en la tuta lando. Tiam la partoprenantoj de mia prelego ridete diris al mi, ke mia propono ne estas aktuala.

Sed post kelkaj jaroj tio fariĝis esti aktuala kaj laŭ la decido, ke la ĉina ŝtato permesis, eĉ kuraĝigis la funkciadon de privataj entreprenoj en la tuta lando, la ĉina ekonomia evoluo fariĝis nekredeble alta, kaj

evidentiĝis, ke Ĉinio fariĝas pli kaj pli riĉa. Baldaŭ Ĉinio havos la plej grandan kaj gravan ekonomion en la tuta mondo.

Antaŭ kelkaj semajnoj la ĉefministro de Ĉinio vizitis Budapeŝton kaj estis granda ĝojo kaj honoro por ni, ke li subskribis interkonsenton kun la hungara registaro, ke ĉinoj investos monon en Hungario por helpi la ekonomian evoluon de nia lando. Nun en la dudekunua jarcento jam estas nekredebla rememori, ke antaŭ mallonge Ĉinio studis la spertojn de nia reformprogramo en Hungario kaj per la adapto de niaj spertoj ili intencis pli rapide evoluigi sian ekonomion. Nuntempe certe ni devas studi la ĉinajn spertojn kaj estas grava tasko por ni provi konstrui efikan kaj fruktodonan ekonomian kunlaboron kun Ĉinio, la plej rapide evoluanta grandega lando.

Post la politikaj ŝanĝoj en Orienta Europo oni reprivatigis la ŝtatajn entreprenojn en Hungario kaj ankaŭ la Hungara Petrolkemia Korporacio fariĝis privata entrepreno. Tiam ĝi estis la plej granda industria organizo en Hungario kaj antaŭe estis tempo, kiam pli ol kvindekmil personoj laboris por tiu entrepreno. Post la politikaj ŝanĝoj oni elektis min esti strategia manaĝero de la korporacio. Mia tasko estis analizi la kostojn kaj la profiteblecojn de diversaj investoj en Eŭropo, Azio kaj en Afriko.

Multaj amerikaj institucioj aĉetis akciojn de tiu entrepreno kaj pro tio oni decidis, ke ni enkonduku la samajn entrepreno gvidantajn metodojn, kiuj estas kutime uzitaj en Ameriko. Pro tio oni sendis min al Usono (Bostono, Massachussets) por partopreni studprogramon. Dum la jaroj, kiam mi laboris por tiu korporacio, mi devis multe vojaĝi. Ni havis projekton en Tunizio (Norda Afriko) kaj ankaŭ en Kazakstano kaj Ruslando (Azio), do mi regule devis viziti tiujn lokojn, sed ni ankaŭ intencis trovi novajn investeblojn en aliaj lokoj, do mi vojaĝis ankaŭ al Turkmenistano, Irano, Saud-Arabio, Dubajo, Pakistano, ktp., kaj kompreneble ankaŭ al preskaŭ ĉiuj eŭropaj landoj.

Mi devis alkutimiĝi al diversegaj vivkondiĉoj. Foje okazis, ke mi devis tranokti en dezerto, foje en luksa hotelo. Estis granda honoro por mi konatiĝi kun multaj famaj sciencistoj kaj politikistoj kaj

industriaj investuloj en la mondo kaj estis speciala honoro por mi kune havi tagmanĝon kun multaj reĝoj au ŝtatprezidantoj. Speciala okazaĵo estis por mi kune tagmanĝi kun la kuvajta emiro, kiam la reprezentantoj de mia lando vizitis tiun regionon de la mondo por la unua fojo por malfermi eblojn por novaj rektaj komercaj interrilatoj post la kvardekjara komunisma isolita ekzisto.

En la naŭdekaj jaroj jam estis forta socia movado en Hungario, kiu intencis helpi la landon por ke ni povu pli rapide kaj pli facile aliĝi al la Eŭropa Komunumo. Tiam jam la politiko de la Eŭropa Unio estis la sama, do ankaŭ ili intencis helpi la realigon de tiu celo kaj la Eŭropa Komisiono finance subtenis tiun preparlaboron. Tiam mi decidis labori por la Eŭropa Komisiono en Bruselo, kiel financa kontroloficisto kun la tasko analizi la uzadon de la EU subvencio kaj raporti ĉu oni laŭ reguloj uzis la monon de la EU budĝeto aŭ ne.

Poste mi fariĝis estro en nia parlamenta kontrol oficejo kaj je la komenco mi respondecis pri kontrolo kaj audito de la hungara Ĉefministra Oficejo kaj diversaj minstrejoj kaj departamentoj de la Hungara Registaro. En la naŭdekaj jaroj estis celo de multaj orienteŭropaj landoj aliĝi al la Europa Unio, sed ankaŭ multaj okcidenteŭropaj landoj, inter aliaj ekz. Danlando havis la ideon helpi la realigon de tiucelaj projektoj de la orienteŭropaj landoj. Oni intencis helpi la landojn de la iama komunisma mondo, por ke ili pli facile povu enkonduki demokratian politikan sistemon kaj por ke ili pli facile povu aliĝi al la jam ekzistanta demokratia Eŭropa Komunumo.

Ne estas konate, ke la Dana Registaro kaj ankaŭ la dana Esperanto movado efike partoprenis en tiu laboro kaj la dana Ministrejo por Eksteraj Rilatoj finance subtenis tiun projekton. Konkrete, la Eŭropa Instituto en Kopenhago invitis 20-25 ŝtatoficistojn el ĉiuj komunismaj aŭ ekskomunismaj orienteŭropaj landoj al Danlando kaj senpage gastigis ilin en la dana ĉefurbo kaj ofertis specialan studprogramon por informi ilin pri la funkciado de la tuteŭropaj institucioj (Eŭropa Parlamentejo, Eŭropa Komisiono, ktp.)

En Hungario nia Ministrejo por Eksteraj Rilatoj organizis tiun projekton kaj inter aliaj ministrejaj oficistoj oni ankaŭ min elektis sendi al Kopenhago por partopreni la studprogramon. Tiam mi jam estis kompetenta estro en la hungara parlamenta kontrol-organizo kiu respondecis pri aferoj rilate al la membriĝo de Hungario al la Eŭropa Unio. Tiel okazis, ke tiamaniere mi povis rekte konatiĝi kun la dana vivmaniero kaj pensmaniero en Kopenhago je la komenco de la naŭdekaj jaroj en la lasta jarcentro.

Sed krom la kopenhaga Eŭropa Instituto estis ankaŭ aliaj institucioj en Danlando, kiuj provis helpi la reunuigon de Eŭropo por konstrui pli efike funkciadan, pace kaj harmonie evoluantan grandan komunumon en la malnova kontinento. Inter ili la plej grava estis la Esperanto Forumo (en dana lingvo: Esperanto Forum). La prezidanto de tiu institucio estis iama oficisto en la Eŭropa Komisiono en Bruselo kaj post emeritiĝo li havis la ideon fondi Esperanto Forumon por helpi la orienteŭropajn landojn por ke ili pli facile povu aliĝi al la Eŭropa Unio.

Mi sukcesis partopreni tiun projekton dufoje. Ankaŭ la Esperanto Forum projektoj estis finance subtenitaj pere de la dana Ministrejo por Eksteraj Rilatoj, do ankaŭ tiu programo estis senpaga por la partoprentoj de ĉiuj orienteŭropaj landoj. En tiu programo oni uzis tri laborlingvojn: anglan, rusan kaj Esperanton. En la unua projekto mi estis ordinara partoprenanto kaj en la dua oni jam petis min fariĝi prelegisto. La diverslandaj partoprenantoj de la programoj aŭskultis teoriajn prelegojn pri la funkciado de la Eŭropaj institucioj kaj estis ebleco ankaŭ konatiĝi kun la praktika funkciado de la Eŭropa Unio.

La partoprenantoj de la studprogramo simulis diskutojn same kiel diskutoj okazas regule en la Eŭropa Parlamentejo, aŭ en la Eŭropa Komisiono. Je la fino de la projekto la partoprenantoj voĉdonis kaj elektis la plej bonan prelegiston de la projekto kaj la prezidanto de la Dana Supera Tribunalo fariĝis la plej populara prelegisto. Estis granda ĝojo kaj honoro por mi, ke oni elektis min esti la dua plej populara.

Je la fino de la studprogramo la partoprenantoj de la kurso, ĉiuj ŝtatoficistoj el diversaj ekskomunismaj landoj havis specialan eblecon observi la realan elekton de membroj de Eŭropa Parlamentejo, kiu okazis dum la sama tago en ĉiuj landoj en la Eŭropa Unio. Tiam ni havis specialan eblecon rekte sperti la danan amikecan kaj senformalecan atmosferon ĉiutage kutiman en la skandinavia socia vivo.

Post la studprogramoj mi preparis projekton por konstrui rektan interinstitucian kunlaboron (en angla lingvo: twinning cooperation) inter nia hungara parlamenta kontrolorganizo kaj la dana simila institucio (en dana lingvo: Riksrevisionen). La Eŭropa Unio akceptis mian projekton kaj ni ricevis centojn da milionoj forintoj por kovri la kostojn. Tiamaniere la budĝeto de la Eŭropa Unio financis nian kunlaboron.

Pro tio ni povis aĉeti cent novajn komputilojn en nia oficejo, kaj povis sendi grupojn de niaj oficistoj al Kopenhago por studi la praktikon, kiel la dana publika administra sistemo funkcias. Tiel nun, kiam mi revojaĝas al Kopenhago, por mi tiu vojaĝo ne estas nur simpla turisma afero. Sed nun mi povas rememori la lokon, kie mi, kune kun miaj multaj kolegoj ricevis la unuajn lecionojn pri la demokratiaj tradicioj de la skandinaviaj landoj.

Pri la pozitivaj spertoj de nia kunlaboro mi verkis kelkajn artikolojn por la revuoj de nia hungara Ĉefministra Oficejo (Európai Tükör), por la periodaĵoj de nia Financa Ministrejo (Pénzügyi Szemle), ktp. Tiamaniere nun jam estas iomete konata en la hungara socio, ke Danlando, kaj ankaŭ la dana Esperanto movado grave helpis por ke ni efike povu prepari sin al la membreco de la Eŭropa Unio kaj mi pensas, ke ankaŭ tiu preparlaboro helpis nin por ke ni sukcese povu plenumi la taskon de prezidado de Eŭropa Unio dum la unua duono de ĉi tiu jaro.

Multajn jarojn post kiam mi rehejmenvojaĝis el Japanio mi informiĝis, ke la Nagoja episkopo komencis esplori kio okazis kun la iama studento de Nanzan Universitato. Temas pri la studento, kiu resaniĝis en nekredeblaj cirkonstancoj kiam liaj kunstudentoj preĝis

al iama misiisto por li en la universitata preĝejo. La episkopo volis scii, ĉu la studento ankoraŭ vivas aŭ ne.

Oni informis lin, ke la studento komplete resaniĝis, poste finis sian studprogramon en la universitato, kaj tiam jam laboris kiel profesoro, aŭ instruisto en iu sudjapana universitato. La episkopo kolektis la dokumentojn el la Nagoja Ruĝa Kruco Hospitalo kaj komisiono de kuracistoj raportis ke laŭ dokumentoj la resaniĝo estis rapida, kompleta, longdaŭra kaj science neklarigebla.

Do, la episkopo sendis ĉiujn dokumentojn al Romo, kaj raportis, ke ŝajnis okazi miraklo en la urbo. La Vatikano komencis analizi la aferon kaj teologia komisiono konkludis, ke la dokumentoj de la kuracista komisiono estis validaj. La vicrespondeculo (latine: postulator) de tiu procedo estis profesoro de Nanzan Universitato, kiu dum mia studado estis la prezidanto de la universitato.

Sekve de tio, pro la konkludoj kaj raportoj de diversaj komisionoj finfine Johano Paulo II, la papo deklaris, ke la katolika mondeklezio rigardas patron nomitan Jozefo Freinademetz, la iaman ĉinan misiiston, kiel sanktulon. La oficiala kanoniza ceremonio okazis en la Sankta Petro placo, en Romo, kaj multaj kompetentuloj, inter aliaj la prezidanto de mia iama universitato invitis min partopreni la okazaĵon. Kelkdekmil homoj partoprenis la eventon kaj post la oficiala ceremonio la Sankta Patro, spirita estro de unu miliardo da homoj en la mondo invitis nin por la venonta tago por partopreni specialan audiencion. Tiel okazis, ke mi povis persone vidi la papon, pri kiu oni opinias, ke baldaŭ ankaŭ li mem fariĝos unu el la pli novaj sanktuloj de la katolika mondeklezio.

あなたは，どういう時に，どういうつもりで
おじぎをしていますか.

CENT ORMONEROJ DE LA BIENPOSEDANTO

Jam pasis preskaŭ unu jaro post mia alveno en Japanujon, kaj mi travivis ĉi tie kvar sezonojn, Mi jam sufiĉe bone alkutimiĝis ne nur al la japanaj manĝaĵoi, sed ankaŭ al la japana vivmaniero iomete. Sed ne al la pensmaniero.

La nuna estas mia dua restado en la Lando de la Leviĝanta Suno. La unua estis iom mallonga, kaj okazis antaŭ tri jaroj, Tiam mi vizitis la faman monaĥejon en Kioto, kie s-ro David MacGill instruis al mi la budhisman doktrinon. Krome mi spertis la varman atmosferon en kelkaj Esp-kluboj, kaj ricevis tre pozitivajn impresojn pri la japana vivo ĝenerale. Mi spertis la ekonomian riĉecon ĉiutage, kaj admiris la altan vivnivelon. Sed dum mia dua, pli longa restado en la lando mia opinio iomete ŝanĝiĝis, kaj - mi pensas - fariĝis pli reala.

Kiam en eŭropa socio temas pri la oriento, tiam tre ofte eŭropanoj opinias, ke Japanujo estas ia utopia lando. La lando, kie la civitanoj ĉiam ridetas, tre ĝentile konversacias kaj estimas unu la alian reciproke. Kaj fakte, vizitante la landon, kiel turisto, oni spertas la samon. Oni vidas sur la stratoj, ke konatoj profunde kurbiĝadas, kiam ili salutas unu la alian.

Dum mia unujara restado en Japanujo mi lernis, ke la japanoj estimas unu la alian ne reciproke, sed laŭ aĝo, socia pozicio, riĉeco, ktp. Eĉ ankaŭ mi mem spertis, ke en iu situacio superulo parolis tre malĝentile kaj samtempe subulo senvoĉe toleris tion. Tiaj fenomenoj jam ne tre ofte troviĝas en la eŭropaj socioj. En 1789 revolucio okazis en Francujo, kaj tiam oni deklaris la principon de socia egalrajteco. De tiu tempo estas nature por eŭropanoj, ke ĉiuj homoj egalvaloras, kaj ĉiuj diskriminacioj laŭ raso, nacieco, socia pozicio aŭ ekonomia situacio estas senbazaj kaj maljustaj.

Ni, alilandaj studentoj en universitato, bone ellernis, ke estas pli ol cent vortoj en la japana lingvo por esprimi la vorton "mi", kaj ke oni

elektas la taŭgan vorton laŭ la socia pozicio de la kunparolanto.

Nu, tiutipa diferenco tute ne ekzistas en la hungara lingvo. Ni parolas sammaniere ĝentile, kiam ni konversacias kun ministro, direktoro, laboristo aŭ kamparano. Ni, hungaroj, respektas la alian homon ne laŭ socia pozicio, ekonomia aŭ financa situacio, aĝo, ktp., sed laŭ personaj trajtoj de karaktero, nome: diligenteco, laboremo, ktp. La hungaroj estimas Aleksandron Petőfin, kiel la plej grandan poeton, kvankam li estis malriĉa, juna kaj filo de ordinara vilaĝa familio.

Por ilustri la eŭropan socian valorsistemon, nun mi citas rakonton, kiu troviĝas en legolibro de hungaraj elementaj lernejoj, Estas certa, ke la historio ne estas vera, sed tamen tio bone ilustras la postrevolucian eŭropan pensmanieron.

"Ĉi tiu historio okazis en malgranda hungara vilaĝo kelkajn monatojn post la revolucio, kiam oni ĉesigis la feŭdisman sistemon. Kamparanoj gaje babiladis kun juna malriĉa migranto sur la kampo. Sed subite aperis riĉulo kaj ĉiuj kamparanoj rapide deprenis sian ĉapelon por saluti en kutima, deca maniero la iaman bienposedanton de la vilaĝo. Restis nur du ĉapeloi sur kapo. Unu el ili estis sur la kapo de la iama bienposedanto, kiu ne kutimis akcepti la ĝentilan saluton de la kamparanoj; kaj la alia sur la kapo de la nekonata juna migranto.

-He, junulo !-ekkriis la iama bienposedanto.- *Kial vi ne salutas min? Ĉu vi ne scias, kiu mi estas? Ĉu vi ne scias, ke mi havas cent ormonerojn en mia monujo ?*

-Kaj ĉu mi devus saluti vin nur pro tio? - redemandis kuraĝe la junulo. La kamparanoj surpriziĝis vidante la kuraĝon de la junulo, ĉar ili bone rememoris, ke antaŭe, dum la feŭdismo, ili ĉiam devis sen voĉo toleri la malĝentilecon de la tiam ankoraŭ ĉiopova bienposedanto. Ankaŭ la riĉulo surpriziĝis, sed li bone sciis, ke la feŭdismo jam forpasis, do por konservi sian reputacion li ŝanĝis sian parolmanieron.

- Nu, se mi donacus al vi 50 ormonerojn... por 50 ormoneroj vi certe salutus min ĝentile, ĉu ne?

-Provu, kaj ni vidos. - respondis la junulo. Sed kiam la riĉulo tradonis al li la monerojn, li redemandis.

-Ĉu mi salutu vin nun, kiam mi havas la saman kvanton de ormoneroj, kiun vi havas?

- *Rigardu, kara junulo,* -turnis sin la riĉulo al la junulo jam pli ĝentile. *Mi jam estas maljunulo, kaj mi jam alkutimiĝis, ke la kamparanoj antaŭsalutas min. Nun mi nepre devas konservi mian reputacion, kaj tial nun mi tradonas al vi ankaŭ la aliajn 50 ormonerojn. Kaj mi petas vin depreni vian ĉapelon antaŭ maljunulo, kiu antaŭe estis bienposedanto kaj ĉiopova estro ne nur de ĉi tiu vilaĝo, sed de la tuta departemento.*

-Ĉu mi antaŭsalutu vin nun, kiam mi havas 100 ormonerojn en mia monujo, sed vi nek eĉ unu? - demandis la junulo ... La hontiĝinta malriĉulo malrapide foriris. Ankaŭ la junulo foriris, sed antaŭe li disdonis la 100 ormonerojn al la malriĉaj kamparanoj. Poste la kamparanoj kunparoladis pri la afero dum longa tempo, sed neniu el ili konis la junan migranton persone. Kvankam unu el ili jam vidis la junulon en la proksima urbo, kaj aŭdis, ke lia nomo estis iu Aleksandro Petőfi, sed nek li sciis pli precize, kiu la junulo fakte estis."

La japana ekonomio
ĈU LA MIRAKLO IMITEBLAS?

La aŭtoro partoprenis inter 1982 kaj 1984 postdiploman universitatan programon en la Universitato Nanzan en Nagojo, unu el la ple] signifaj instruejoj de la mez-japana industria regiono. (La staĝon financis komence la Fondaĵo Waseda de Universala Esperanto-Asocio kaj poste la Universitato Nanzan.) Dum la staĝo li esploris, kiuj ekonomi-, industri- kaj entrepren-direktaj metodoj ebligis la eksterordinaran evoluon en Japanio dum la lastaj jardekoj kaj kiuj el ili aplikeblas por plirapidigi la evoluon en aliaj - eventuale soci-sisteme kaj ekonomi-sisteme malsamaj - landoj.

De ega postresto … al la mond-pinto

La faktoj pri la unike rapida japana ekonomia kresko ŝokas la ekonomikistojn sur la tuta terglobo. Anoj de la pli oldaj generacioj ankoraŭ bone memoras tiun epokon (antaŭ 30 ... 40 jaroj), kiam la produktaĵoj faritaj en Japanio apartenis al la malmultekosta, malbonkvalita, ordinara var-kategorio laŭ la ĝenerala opinio. Ruinigite de malvenkita milito, baraktante sojle de malsatmorto, startigis la japanoj en 1954 tiun procezon, kiu igis ilian landon ekde 1968 la dua plej forta ekonomia potenco de la kapitalisma mondo.

La japanaj inĝenieroj, kiuj komencis siajn esplorojn fine de la 40aj jaroj per kelkaj ŝraŭbiloj kaj osciloskopoj forsarkitaj el la armeo, ĝis la 70-aj ... 80-aj jaroj atingis plej altan nivelon en pluraj branĉoj de la pinto-teknologio. Japanio ekregis la mond-merkaton en pluraj kampoj de la aŭto-fabrikado, telekomunika tekniko kaj produktado de elektronikaĵoj. Rezulte de tio - opinias kelkuloj - la ekonomio de pluraj sud-orient-aziaj landoj dependas de Japanio nuntempe pli forte, ol kiam la japanaj milit-ŝipoj regis gigantan teritorion de la Flava Maro ĝis la insuloj de Indonezio.

Ĉu la individuoj aŭ la ŝtato havas decidan rolon?

Kaj en Japanio kaj en la okcidenta mondparto disvastiĝis la vidpunkto, ke la rapidaj japanaj senhandikapiĝo kaj pinten-salto ligiĝas al la specifaj kapabloj, viv-principoj kaj pensmaniero de la japanaj laboruloj. Alivorte, tiun unikan evoluon ebligis antropologiaj faktoroj.

Ekzemple la fama japana sciencisto, unu el la gvidantoj de la entreprenego Sony Kikuchi Makato, en sia libro Japanese Electronics (Simul Press, Tokio, 1983) asertas, ke ne la profunde pripensita kaj antaŭvidita ekonomi-politiko de la registaro (konkrete: de la Ministerio pri Internacia Komerco kaj Industrio, mallonge MIKI) havis determinan rolon en la sukcesa evoluo de la japana industrio. Laŭ li la motoro de la japana industria ekspansio kasiĝas en la homa personeco kaj en la memevoluaj streboj de la industriaj entreprenoj. Li kaj multaj aliaj opinias, ke la fervoro kaj iniciatemo de la unuopaj civitanoj estas multe pli potenca faktoro ol la registara agado, eĉ se iu ŝtato koncentras ĉiujn siajn fortojn ĉi-cele.

Estas sendube, ke la ekonomian evoluon efektivigas la unuopaj homoj. Tamen mi pensas, ke la fundamenta demando ne formuliĝas tiel: "*Kiaj estas la homoj*?" aŭ - pli konkrete - .*Kiaj labor-atitudoj* karakterizas la homojn, kiuj efektivigas la ekonomian evoluon per sia laboro?*" . Multe pli gravas la jenaj demandoj: „*Kio formis la labor-atitudojn de la japanoj tiaj, ke ili ebligis atingi unikajn rezultojn dum tri jardekoj?"* kaj *"Kiaj ekonomi-politiko kaj socia medio ebligis la elformiĝon de tiaj sinten-trajtoj rilate al la laboro?*". La historiaj spertoj pruvas, ke la sama japano agas tute aliel, se li foriĝas de Japanio, ekzemple al Ĉinio, Sud-Ameriko aŭ Aŭstralio. Li adaptiĝas ĉiam al sia vivo-medio.

Necesas do analizi la japanan ekonomipolitikon por respondi la ekscitan demandon: "*Ĉu Japanio povas esti modelo por aliaj landoj?*"

La neripeteblaj cirkonstancoj

Inter la cirkonstancoj fone de la japana ekonomia miraklo multaj

estas tute specifaj, do ili ne povis aperi alilande pro diversaj historiaj, sociaj kaj ekonomiaj kaŭzoj. Pro tio la japanan evolu-vojon mi ne konsideras taŭga modelo por aliaj landoj.

Unue, la postmilita evoluo de la japana ekonomio havis antaŭkondiĉojn, kiuj en multaj aliaj landoj tute ne ekzistas. Japanio inter la du mondmilitoj estis grava koloniiga imperio (la kvina en la mondo laŭ grandeco de la kolonioj), kaj tio ebligis plian evoluigon de la ekonomio per ekspluatado de la okupaciitaj teritorioj. Krome, la postmilitaj ekonomiaj kaj politikaj cirkonstancoj estis pluraspekte favoraj al la ekonomia evoluo de la lando:

- Pro la maldekstriĝo de Ĉinio kaj la prepariĝo al la civila milito en Koreio, Usono ellaboris novan strategion rilate al la Malproksim-Oriento, kaj fine de la 40aj jaroj ĝi ŝanĝis sian politikon de punado al ekonomiaj rekonstruigo kaj fortigo de Japanio.
- La aliancaj ŝtatoj malpermesis al Japanio altigi la armadajn elspezojn (kiuj peze ŝarĝis aliajn landojn).
- La japanajn laborulojn karakterizis lojaleco al la dungantoj kaj preteco fari kromlaboron senplende. En okcidentaj landoj la sindikatoj tutcerte vetous tion, sed en Japanio tia konduto konformas al la malproksimorientaj tradicioj.
- La industria kresko baziĝis interalie sur la malmultekoste importita nafto. Britio, ekzemple, ne povis profiti el tiu ĉi eblo pro la rezisto de la tieaj fortaj ministaj sindikatoj. Post la "eksplodo" de la nafto-prezo tiu eblo estas poreterne perdita.

Kio estas aplikebla en aliaj landoj?

Malgraŭ la specifecoj kaj la diferencoj estas pli kaj pli firme rekonata en ĉiuj tri landogrupoj de la mond-ekonomio, ke la japana ekonomi-direkta sistemo kaj la funkciado de la japana modelo estas nepre studendaj, kaj la japanajn spertojn oni povas sukcese utiligi por plirapidigi la ekonomian kresko-ritmon ankaŭ en la aliaj kapitalismaj landoj kaj eĉ en landoj kun aliaj ekonomi-sistemoj. Do, ni vidu, pri kiaj spertoj temas:

- La ekonomian kreskon de iu lando determinas unuavice tio, ĉu la ekonomi-politiko instigas la laborulojn reteni sian produktadan potencialon, aŭ ĝuste male, al plia kaj plia fortostreĉo. Se la interes-orientiga sistemo ne premias la pli grandan fortostreĉon, tiam post pli-malpli mallonga tempo malrapidiĝos la kresko de la ekonomio. La japana socio estas forte "plenumo-centra" kaj konkurema: la plia produktado fundamentas kaj la pliriĉiĝon kaj la pliprestiĝiĝon. La plifortigo de la interesateco en la laboro povas efike pliaktivigi la agantojn de la ekonomio ankaŭ en aliaj landoj.

- Dum la pasintaj kvar jardekoj la Ministerio pri Internacia Komerco kaj Industrio de tempo al tempo alidirektis la nacian kapitalon al la plej progresaj branĉoj de la ekonomío. La ĝisnunajn sukcesojn de la japana ekonomi-direktada sistemo ebligis ankaŭ tiu ĉi permanenta struktur-noviga koncepto, realigita surbaze de analizoj pri la mondmerkataj tendencoj. La kreiva aplikado de tiu koncepto povus esti unu el la plej potencaj iloj por akceli la evoluon de landoj kun ekonomio malfermita al - kaj sin bazanta sur - la mondmerkato. Pluraj ekonomikistoj jam meze de la pasintajarcento verkis pri tio, kiel efikas sur la nacian ekonomion la evoluigo de progresaj branĉoj. Karl Marx skribis: "*Ekzistas niatempe kelkaj industri-branĉoj, kiuj regas super ĉiuj aliaj, kaj tiamaniere certigas la mondmerkatan superpotencon por tiuj popoloj, kiuj pleje praktikas ilin. Tiel ekzemple en la internacia komerco la kotono sola havas plian gravecon ol ĉiuj ceteraj materialoj kune, kiujn oni uzas en la produktado de vesto-varoj.*" Ĝuste laŭ la rekono de tiu teoria interrilato MIKI modernigis dum 40 jaroj la ekonomian strukturon tiel, ke la fokuso de la evoluigo grad-post-grade transiĝis de la tekstilaj industrioj unue al la petrol-kemia industrio, poste al la stal-produktado, ŝip-farado, telekomunika industrio, aŭto-fabrikado, kaj fine al la mikroelektroniko kaj aliaj pinto-teknikaj industrioj.

- Sekvante la principojn formulitajn en la antaŭa alineo, ni nepre devas konsideri ankaŭ la spertojn pri la institucia sistemo de la japana ekonomi-direktado. En la japana registaro la Ĉefministerio pri Ekonomio, t.e. MIKI, respondecas samtempe pri la kondiĉoj de la internacia komerco kaj de la industria evoluigo. Laŭ la japanaj spertoj

tiu organiza strukturo multe plifaciligas la ellaboradon de ekonomi-politiko konformiganta la ekonomian strukturon al la mondmerkataj postuloj kaj tiucele certiganta selektan evoluigon de la industrio.

- Se oni studas la japanan modelon de naci-ekonomia planado kaj de la kunordigado en la evoluigo de pinto-teknologiaj industrioj, oni renkontas pozitivajn spertojn pri la kunlaboro de la ŝtata ekonomi-direktado (MIKI, Ministerio pri Financoj, ktp.), sciencaj metiejoj (esplor-institutoj, universitataj katedroj ktp.) kaj grandaj industriaj entreprenoj. Laŭ japanaj spertoj la intensa partoprenigo de sciencaj teamoj en la ellaborado de ekonomi-politikaj gvidlinioj rezultigas science pli firme fundamentitan ekonomi-direktadon kaj - pere de tio- pli rapidan evoluon.

- Estas signife por la evoluo de la petrolkemia industrio, ke depost la t.n. "nafto-krizo" Japanio eĉ sian diplomatian agadon subordigas al la celo akiri la bezonatajn krud-materialojn kaj energion. (Tio motivas ekzemple ĝian neŭtralecon pri la milito iraka-irana.) Ŝajnas, ke ankaŭ tiu ĉi fakto estas instrua: por landoj celantaj pli ekvilibran kaj pli rapidan kreskon sendube estus pli facile certigi la necesajn kondiĉojn, se ili transformus sian diplomatian sistemon laŭ tiu ĉi vidpunkto (ekzemple per altigo de la nombro de ekspertoj pri komerco kaj ekonomio en la eksterlandaj reprezentejoj).

- Ellaborante la ekonomi-politikon, oni devas akordigi la kreskon kun la aliaj elementoj de la ekonomi-politika celaro: ekvilibro, stabila prez-sistemo kaj laŭebla evito de senlaboreco. Ĝuste la ekonomi-evoluigaj programoj ellaboritaj konforme al tiuj postuloj rezultigis, ke la rapidan ekonomian kreskon en Japanio ne paralelis grava senekvilibriĝo, kaj ke la prez-sistemo estas pli stabila kaj la senlaboreco malplia ol en la plejparto de la evoluinta industria landaro.

- Ne sufiĉas rekoni la celojn kaj eblojn. La direktistoj en ŝlosilaj pozicioj de la ekonomio devas konstante adaptiĝi al la ŝanĝiĝantaj cirkonstancoj. La ekonomi-politiko liveris la kondiĉojn por la sukceso, sed tiu realiĝis dank' al la kapablo de la ŝlosilaj figuroj de la japana komerca-ekonomia sfero.

- Ĉi tiu penso kondukas nin al la homaj faktoroj de la kresko. Ekonomikistoj ĉie en la mondo konsentas pri tio, ke inter la diversaj faktoroj de ekonomia kresko (laborforto, kapitalo, naturaj, geologiaj kondiĉoj, teknika progreso, investado, ktp.) pleje gravas la kreiva homo. La t.n. "investoj en la homan kapitalon", t.e. la elspezoj por altigi la kvaliton, la kulturan kaj fakan nivelojn de la laboruloj, ĉiam repagiĝas per pli efika produktado. Oni devas kompreneble zorge atenti pri la modernigo de la dungo-strukturo kaj posten-strukturo paralele kun la strukturo de faka kvalifikiteco. Ankaŭ la interes-orientiga sistemo devas efiki tiel, ke la financaj kaj intelektaj fortoj akcelu la kreskon. Tiu postulo validas precipe por la esplora-evoluiga agado, kiun oni povas fundamenti nur altigante la nivelon de faka instruado. Laŭ ĝenerala opinio ĝuste tiu ĉi agado estis unu el la plej gravaj rimedoj de la japana pinten-salto.

- La armadaj elspezoj en Japanio restis daŭre malaltaj, ili praktike neniam superis 1% de la malneta nacia produkto. Se ankaŭ en aliaj landoj oni povus malaltigi la armadajn elspezojn, tiam gigantaj financaj kaj intelektaj fortoj liberigus por la paca krea laboro.

- En la unuaj postmilitaj jaroj la ĝeneralan problemon de malabunda kapitalo oni mildigis per kreditoj kaj importado de funkcianta kapitalo*. Tiujn eksterajn fontojn Japanio uzis por teknika modernigo kaj struktura renovigo de la ekonomio. La lando tiel ne nur evitis la sorton de aliaj, paŝ-post-paŝe en ŝuldojn dronantaj aziaj landoj, kiuj iĝis defensivaj dependantoj de la mondmerkato, sed ĝi eĉ preparis la fundamenton por posta impetigo de la produktado. Post kelkaj jardekoj la situacio tute ŝanĝiĝis. Japanio fariĝis la plej granda kreditoro de la mondo, kaj kun la fortiĝinta eno ĝi pli kaj pli klopodas eksporti funkciantan kapitalon. Nun la landoj, kiuj importas japanan funkciantan kapitalon, ekhavas plusajn financajn fontojn, modernan teknikon kaj povas aliri la tutmondan retaron de la japanaj komercaj domoj*.

Pli vasta praktiko de la evoluintaj formoj de ekonomia kunlaboro (komunaj entreprenoj, kunlaboro en la produktado, kunlaboro sur la merkato de ceteraj landoj, ktp.) povas kontribui al pli ekvilibra kaj rapida evoluo de ambaŭ partneroj.

LA MISTIKA JAPANA SKRIBSISTEMO

En la numero 1984/1 de Internacia Komputado - post mia reveturo el stud-vojaĝo, farita en la mez-japana Nanzan Universitato - mi provis doni ĝeneralan bildon pri la aktuala situacio de komputil-industrio de tiu ĉi ekstrem-orienta lando.

Pri la tiamaj prognozoj intertempe jam evidentiĝis, ke ili estis realaj, eĉ en certaj komputilkategorioj la evolu-takto signife superis la planitan. Fine de la citita artikolo estis menciite sekvontfoje okupiĝi pri la problemaro de komputil-aplikoj.

La temo estas des pli aktuala en tiu ĉi numero, ĉar la priskribitaj rezultoj jam sukcese estas aplikataj en la instruado.

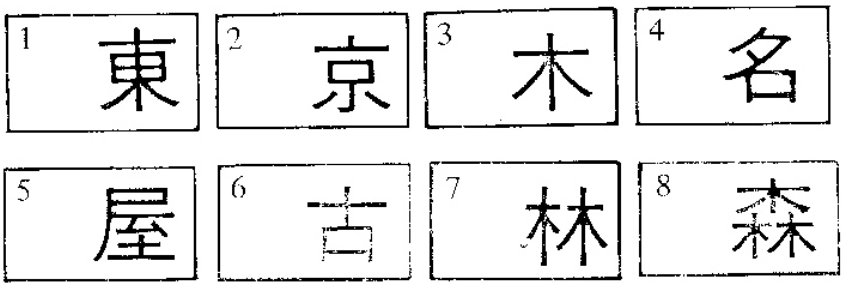

En la evoluintaj landoj - inter ili unuavice en Usono- la plej dinamike evoluinta tereno de komputil-aplikoj dum la lastaj jaroj estas la tekstoprilaboro. En tiu ĉi tereno lastatempe ankaŭ en Japanio sperteblas eksterordinare rapida evoluo. Sed la japana skrib-sistemo principe diferencas de la liter-baza skribsistemo de la okcidenta mondo, pro tio sub nocio de perkomputila tekstoprilabora sistemo oni devas laŭenhave tute alion kompreni en Japanio, ol en Eŭropo aŭ Ameriko.

Por konatiĝi kun la ĝisnunaj rezultoj de la tekstoprilaboro de la japana ideograma skribsistemo oni devas komence trarigardi tri temarojn.

- perkomputila storado kaj retrovo de ideogramaj skribaĵoj;
- nocio kaj funkciado de la japana tekstoprilaborilo ;

- metodoj por analizi teksto-strukturojn.

La japana skrib-maniero kaj ordigo

La japanoj importis la skribadon el Ĉinio en la 8a jarcento kaj tiam (kune kun la skribosignoj) ili transprenis ankaŭ ilian ĉinan elparoIon. Tiuj ĉin-devenaj vortoj poste enkonstruiĝis en la japanan lingvon, tiel hodiaŭ ĉiu tia skribosigno havas minimume du elparolformojn: unu ĉinan kaj unu japanan.

La ĉina elparolo de signo (l) ekzemple "tó", la japana „higaŝi". Ĝia signifo en ambaŭ kazoj estas oriento. La elparoloj de la signo (4) estas "mei" kaj "na".

Konvene al tio la elparolo de la signo-kombino (1,4) estas "tómei". Ĝi signifas la rapidan vojon inter (1,2) (Tokio, aŭ pli ĝuste elparolite Tókjó) kaj (4,6,5) (Nagoja). Sed se al la signoj de „tómei" oni aldonas ankoraŭ du signojn, la elparolo de la tiamaniere ricevita signo (1,4,6,5) estas .higaŝinagoja", kiu signifas Orienta Nagoja. El la ekzemplo bone videblas, ke dum la lernado de la japanaj skribosignoj necesas aparte lerni la elparolon de ilia kombino en kazo de ĉiu nocio, ĉar la eksterlandano, ne konanta detale la japanan lingvon, la signojn (1,4) povus legi kiel "tóna", ”tómei", „higaŝimei", aŭ "higaŝina”.

El semantika vidpunkto la plej grava karakterizo dc tiu ĉi skrib-sistemo estas, ke ĉiu ideogramo havas propran signifon. Ilia signo ofte estas facile rekonebla: ekzemp1e (3) signifas arbon, (7) arbareton kaj (8) arbaron. Tiuj (do ĉinaj kaj japanaj) skrib-sistemoj, konstruitaj ne el literoj nomiĝas ideogramaj skrib-sistemoj kaj la signoj mem japane „kanĝi”.

Krom la kanĝi-oj, havantaj propran signifon en la japana lingvo oni uzas ankaŭ fonetikan skrib-sistemon, eĉ du. Iliaj nomoj estas "hiragana" kaj "katakana". Diference de la eŭropaj skrib-sistemoj ili konsistas ne el literoj, sed el silaboj. Ekzistas 50 bazaj silaboj, el kiuj kaj el iliaj voĉaj ekvivalentoj kunmeteblas ĉiu ekzistanta japana vorto. Se oni ne povas aŭ ne volas skribi la japanajn vortojn per „kanĝi”-oj en la japanaj tekstoj, oni povas skribi ilin per hiragana

(ekz. afiksojn, derivilojn) kaj la fremdodevenajn vortojn per katakana. En la tabelo 1. ni prezentas japanan frazon, en kiu troveblas elementoj de ĉiuj tri signo-sistemoj.

Kiel el la ekzemplo videblas, la signoj de hiragana kaj katakana estas relative simplaj, sed kanĝi-oj estas sufiĉe komplikaj. El tiu mal-simpleco sekvas, ke tiujn signojn estas sufiĉe malfacile ordigi laŭ trarigardebla sistemo. Laŭ signifo ordigi ilin estas pli malfacile , ol la vortojn, konsistantajn el literoj de la latina aŭ cirila skribmaniero en la vortaroj, kunmetitaj laŭ la pricipo de la alfabeta ordigo. En la japanaj kaj ĉinaj vortaroj tiun ĉi problemon oni kutime solvas tiel, ke la kelkmilojn, eble kelkdekmilojn da skribo-signoj oni devenigas el 214 tiel nomataj radikoj, kaj laŭ ilia ordo oni vicigas en la vortaroj la vortojn: ĉiu skribo-signo estas aŭ mem radiko, aŭ dispartigeblas al tiuj partoj, unu el kiuj estas egala al iŭ el la 214 radikoj. Tiu signo-grupo, difinita laŭ iu radiko memkompreneble povas konsisti eĉ el kelkcent ideogramoj. Inter ili la pluan ordon difinas la nombro de la linioj, troviĝantaj en la ideogramo.

Storado kaj retrovo de ideogramoj

Videblas do, ke la retrovo de iu ideogramo en tiel nomata karaktro-vortaro estas sufiĉe longa, ja komence oni devas trovi la konvenan radikon. aliflanke ĉe ĉiu ideogramo oni devas aparte kalkuladi, el kiom da linioj ĝi konsistas. Por pli simpligi tiun relative komplikan sistemon de vortarado, la Viena Teknika Universitato ellaboris specifan metodon. La esenco de la metodo estas, ke la japanajn skribo-signojn oni kodas laŭ iliaj strukturaj karakterizoj kaj tiamaniere enkomputiligas. La ellaborantoj de la metodo longe analizis la japanajn ideogramojn, kaj konstatis, ke kvankam laŭ la unua rigardo la kelkmil signoj povas krei eksterordinare multnombrajn formojn, finfine ĉiu ideogramo laŭ sia struktura karakterizo estas envicigebla en 12 ĉefajn grupojn. Krom tio la esplorantoj de la universitato sukcesis ellabori logikan kodaron por sistemigi la ideogramojn laŭ la aper-formo de la signoj kaj iliaj aliaj karakterizoj.

Se la aplikantoj bone lernis tiun ĉi sistemon, surbaze de tio ili povas perkomputile retrovi la koncernan signon dum 3 sekundoj, ĝi aperas sur la ekrano kompreneble kune kun la elparol-maniero kaj ĝia germana signifo. La lernado de la apliko de la formo-rekona sistemo daŭras 1-2 semajnojn. Poste la lingvolernantoj aŭ la profesiaj tradukistoj - laŭ la ĝisnunaj spertoj - multe pli rapide povas traduki la japanajn tekstojn, ol uzante la tradician vortaron. Laŭ kelkaj kalkuloj per la nova metodo kun dudekono da laboro eblas fari pli precizajn tradukojn, ol tradicie.

Sed tiu ĉi sistemo nur plifaciligas la homan laboron, la laŭforman rekonon de la ideogramoj kaj la analizon de la gramatika strukturo de la frazo devas plenumi homo, relative bone konanta la japanan lingvon.

Japana tekstoprilaborilo

Do la eksterlandaj tradukistoj, intencantaj traduki japanajn tekstojn al aliaj lingvoj, jam povas pli facile retrovi ion el kelk-mila ideogramaro, sed paradokse tiu grandega kvanto de ideogramoj kaŭzas malfacilaĵojn ankaŭ por japanoj. Tiuj problemoj aperas ĉe la laboro de la tajpistoj, teksto-redaktistoj kaj presistoj, kiuj devas uzi plurmilojn da signoj de la trispeca skrib-sistemo. Tiun ĉi laboron solvas la tekstoprilaboraj programoj, kiuj kontribuas al la rapida retrovo el kelkmiloj da kanĝi-oj.

Kompreneble la tajpado kaj presado de tekstoj estus ege malrapida, se sur ia tradicia grandega tajpilo al ĉiu kanĝi respondus unu klavo kaj el ili oni devus retrovi la konvenan. La tekstoprilaboriloj, aperintaj antaŭ kelkaj jaroj - laŭamplekse la samaj, kiel la kutimaj literaj tajpiloj - perfekte solvis la problemon. Sur tiuj maŝinoj la klavaro estas iom pli riĉa, ol ĉe la latin-literaj lingvoj, ja ĝi esence nur enhavas la signojn, konvenajn al 50 bazaj silaboj (hiragana aŭ katakana). Kun tiu skribilo kunligiĝas vidigilo, sur kiu tuj aperas ĉiu kanĝi, konvena al la vorto, enigita per silabo-skribado. La kanĝi-oj estas retrovataj el storo tuj, dum malpli ol unu sekundo. El la kanĝi-oj, aperintaj sur la vidigilo per premo de unu klavo oni povas elekti la konvenan ekvivalenton per la latinlitera transskribo. Do per tiu

metodo oni sukcesis perfekte solvi la problemojn de la tajpado aŭ kompostado de japanaj tekstoj.

Tekstotradukado

En la pli kaj pli internaciiĝanta mondo de nia epoko estas necese, ke ni - por plirapidigi nian evoluon - kontinue sekvu la esplorrezultojn de aliaj landoj kaj senprokraste transprenu la utiligeblajn spertojn. La tiurilatajn intencojn ofte limigas la lingvaj baroj, pro tio en la lastaj jaroj pliintensiĝis la esploroj, celantaj la evoluigon de perkomputilaj sistemoj por tekstotradukado. Kvankam la elektronika stora kaj retrova sistemo de kanĝi-signoj, ellaborita en la Viena Teknika Universitato sendube plifaciligas la komprenon de japanaj sciencaj tekstoj kaj ilian tradukadon al eŭropaj lingvoj, tamen ĝi ne solvas la bazan problemon: la tradukon de kontinua teksto.

Se ni komparas la funkciadon de la japana tekstoprilaborilo kun la signo-retrovilo de la viena universitato, facile rimarkeblas, ke la du sistemoj solvas certagrade invers-direktan problemon. La tekstoprilaborilo post la fonetika entajpado retrovas la konvenan kanĝion, la viena sistemo post la enigo de kanĝi retrovas ĝian ĝustan elparolon (kaj samtempe ĝian signifon).

1. Tiu ĉi substantivo-finaĵo signifas, ke ĝia antaŭanta vorto estas la temo de la frazo, do pri la antaŭa afero ni demandas aŭ diras ion (ĝia signifo estas ĉirkaŭe: „Koncerne sinjoron Johnson. . .”
2. La finaĵo de loka adverba komplemento (sur, en)
3. La finaĵo de akuzativo (-n)
4. La kontinua prezenca finaĵo de la verboj en ĝentila formo

Tabelo 2

ジョンソンさんは名古屋大学で日本語を勉強していますか。	
Ĉu japane lernas sinjoro Johnson en la Nagoja Universitato?	1.
ジョンソンさんは名古屋大学で日本語を勉強していますから。	
Ĉar sinjoro Johnson en la Nagoja Universitato lernas japane. . .	2.

1. En la japana lingvo la demando esprimiĝas ne per la ŝanĝo de la vortordo, sed per demando-vorto
2. La vorto montranta al alia parto de la parolado klarigas la sencon de la frazo.

katakana	h.	h.	kanĝi		h.	kanĝi	h	kanĝi	h.		skrib-sistemo, h = hiragana
ジョンソン	さん	は	名古屋	大学	で	日本語	を	勉強	しています	○	kutima skrib-maniero
じょんそん	さん	は	なごや	だいがく	で	にほんご	を	べんきょう	しています	○	per hiragana
ĝonson	san	ùa	nagoja	dajgaku	de	nippon go	o	benkjoo	ŝiteimasu	.	elparolo (fonetike)
Johnson	sinjoro		nagoja	Universitato	en	japana lingvo	n	stud	as	.	signifo de la frazeroj
b	b	1.	b	b	2.	b b	3.	b	4		frazo-strukturo, b = baza vorto
Sinjoro Johnson en la Nagoja Universitato studas la japanan lingvon.											la signifo de la tuta frazo

Analizo de gramatikaj strukturoj

Esence alian problemon solvas la perkomputila tekstotradukilo, ellaborita en la angla Sheffield-a Universitato. Ĝi celas ne nur retrovi la anglan ekvivalenton de unuopaj japanaj vortoj, sed ankaŭ la tradukon de plenaj japanaj frazoj. Ĉar la aplikon de tiu ĉi metodo transprenis kelkaj aliaj universitatoj kaj inter 1982 kaj 1984 ankaŭ mi mem konatiĝis pli detale kun tiu ĉi metodo ĉe la Universitato Nanzan, sub gvidado de profesorino Ban Noriko, pro tio ankaŭ mi tiun ĉi metodon priskribas.

Kiel el la ekzemplo de la tabelo 1. videblas, la japana frazo konsistas el bazaj vortoj, skribitaj per kanĝi, hiragana kaj katakana, krom tio el finaĵoj de substantivoj, finaĵoj de verboj kaj deriviloj, skribitaj per hiragana. Por ke la signifo de la frazo estu komprenebla por persono, ne konanta la japanan lingvon aŭ por komputilo, okupiĝanta pri tekstoprilaboro, necesas du aferoj:

- koni la signifon de la bazaj vortoj kaj
- scipovi analizi la gramatikan strukturon de la frazo.

Por solvi la lastan taskon Jiri JELINEK ellaboris metodon, kiu aperis en 1974 en la eldono de la Sheffield-a Universitato: Japana-Angla Gramatika Vortaro. Ĝi tute ne similas al tradiciaj vortaroj. Ĝi enhavas nek eĉ unu signifon de bazaj vortoj, sed anstataŭ tio ĝi laŭ strikta logika sistemo vicigas senescepte ĉiujn gramatikajn strukturojn.

Surbaze dc tio tradukisto, konanta kaj aplikanta la metodon, sed neniel konante la japanan lingvon, kapablas perfekte kompreni kaj traduki anglen ajnan japanlingvan sciencan, politikan aŭ literaturan tekston. Por solvi la taskon ĝi bezonas tri rimedojn:

1. por trovi surbaze de kanĝi la signifon en japana-angla karaktra vortaro (aŭ kiel ni jam pli frue vidis, retrovilo de la viena universitato);
2. por trovi la bazajn vortojn, skribitajn per hiragana aŭ katakana en alfabeta japana-angla vortaro kaj fine
3. por analizi la gramatikajn strukturojn laŭ la jam menciita gramatika vonaro de Jiri Jelinek.

La aplikanto de la metodo - kiel ni jam diris pli frue - tute ne bezonas koni anticipe la japanan lingvon. Sufiĉas, se li povas distingi inter hiragana, katakana aŭ kanĝi-signoj. Krom tio li devas koni kaj absolute strikte sekvi la preskribojn de la menciita analiza sistemo.

En la japana lingvo la gramatikaj strukturoj, skribitaj per hiragana, plenumas tri gravajn funkciojn:

1. post la substantivo precizigas la signifon de la substantivo kiel frazo-parto;
2. post verbo difinas la tempon, modon, ktp. de la agado;
3. ili plenumas alian fraz-redaktadan funkcion (ekzemple signas, ĉu temas pri demanda, klariga aŭ alitipa frazo. En la tabelo 2. videblas tiurilata ekzemplo).

Konvene al tio la analiza sistemo de la gramatika strukturo konsistas el tri ĉefaj partoj: alfabete ordigita tabelo de finaĵoj de substantivo, simila tabelo de finaĵoj de verbo kaj listo de strukturaj elementoj, modifantaj la sencon de la frazo. Ĉiuj tri datumaroj enhavas en tiaj rikordoj la elementojn de la gramatika strukturo, en kiuj troviĝas ne nur la konkreta struktura elemento kaj ĝia signifo, sed ankaŭ tiurilata preskribo, kiamaniere necesas daŭrigi la analizon de la frazo-strukturo.

Laŭ tiu ĉi preskribo oni devas trovi la unuan signon aŭ signo-grupon de la frazo el unu de tradicie ordigitaj vortaroj, do ĉu el karaktro-vortaro, ĉu el laŭalfabeta fonetika vortaro. Poste la unuan signon de la ĝin sekvanta gramatika strukturo; se temas pri substantivo, tiam en la tabelo de finaĵoj de substantivoj, se pri verbo, tiam en tiu de finaĵoj de verboj. En la tiamaniere retrovita rikordo oni rigardas, kie kaj kiamaniere necesas serĉi plue la sekvan signon: ĉu en iu de la tradiciaj bazvortaj vortaroj, ĉu en tabelo de finaĵoj de substantivoj, ĉu en tabelo de finaĵoj de verboj, ĉu en frazoredaktaj gramatikaj struktur-elementoj.

Tiamaniere la analizo de la frazo-strukturo en tradukado fariĝas mekanika. Oni devas iri nur de maldekstre dekstren aŭ desupre malsupren kaj analizi ĉiun elementon de la signo-vico; eblas precize krei la tradukon de la japana teksto. La novaĵo de la priskribita

sistemo konsistas en tio, ke per tiu ĉi metodo eblas traduki ne nur la unuopajn vortojn de unu lingvo al la alia, sed eblas percepti la signifon de tutaj frazoj, kiel difinita sistemo, konsistanta el diversaj gramatikaj strukturoj.

Ĉar la struktura analizo konsistas el laŭvica apliko de tute mekanikaj reguloj, tio kreas la eblecon de la perkomputila prilaboro. La farendaĵo estas krei la jam menciitajn tri datumarojn kaj skribi programaron, kapablan konvene al preskriboj de la gramatika struktura-analiza sistemo, ellaborita en la Sheffield-a Universitato analizi ĉiujn eblajn signifojn de la laŭvice sekvantaj signoj.

En 1983 mi faris tiurilatan proponon en la Universitato Nanzan. Tiam komenciĝis tiudirekta laboro, al kiu alligiĝis ankaŭ profesoro pri matematiko de Universitato Kobe. Sed laŭ miaj scioj ĝis nun oni nenie povis ellabori sistemon kapablan kun centprocenta fidindeco traduki ajnan tekston de unu lingvo al la alia. Tio surbaze de la ĝisnunaj spertoj evidentiĝis.

En la sekvaj jaroj, jardekoj la komputiloj verŝajne pli profunde eniras en ĉiujn terenojn de la internacia komunikado kaj atendeble la esplorlaboroj por evoluigi perkomputilajn sistemojn de la tekstotradukado - por forigi la kreskantajn lingvajn barojn - rapidiĝos.

Profesoro Ábri Gyula grande helpis la studadon de la aŭtoro. Katsumori Hiroshi, vicprezidanto de Chubu Universitato invitis lin prelegi en sia universitato kaj Niwa Masahisa, prezidanto de Nagoja Esperanto Societo amikece enkondukis lin en la japanan socian vivon.

Tajpekzemploj:

(de la nova japana tajpilo)

Hiragana:

あいうえおかきくけこさしすせそたちつてと
なにぬねのはひふへほまみむめもやゆよ
らりるれろわをん、。

Katakana:

アイウエオカキクケコサシスセソタチツテト
ナニヌネノハヒフヘホマミムメモヤユヨ
ラリルレロワヲン、。

Rekte alireblaj kanji:

一二三四五六七八九十百千万都道府県市区郡町村字丁目
番地号様殿御中部課係億円昭和年月日時分々〃…ー

Aliaj ekzemploj:

英語は難しいです。= La angla estas malfacila.
エスペラントは易しいです。= Esperanto estas facila.

Ekzemploj el la Ĉina:

我門都是好朋友。Ni estas ĉiuj bonaj amikoj.
我是徳国人。 Mi estas Germano.
他是中国人。 Li estas Ĉino.

La aŭtoro kun Yamada Tempu, 82 jaraĝa hajku poeto

高博尔·马尔库什贺词

在世界语世界这样一次重要的科学会议上我诚挚地向大家问候。我来自遥远的欧洲国家匈牙利，在那里人们痛感语言隔绝之苦，正如在这里中国一样。在中国，语言问题的根源和国际交流的困难在于中国人使用独一无二的语言和特殊的书写方式，外国人无法阅读和理解。在匈牙利，匈牙利人也使用独一无二的源自亚洲的语言。欧洲其他国家的人也不可能理解。众所周知，匈牙利人几千年前生活在中亚西亚，因此，匈牙利语言的结构是亚洲类型的，与其他欧洲语言的结构绝然不同。

然而，尽管所有的语言都存在着学习上的困难，但是熟悉其他国家的研究成果，并以这种方式加速本国技术和经济的发展仍然是当今科学家的重要任务。我们认为国际语——世界语是解决世界上相互交往、联系最有效的工具。因此，我希望，本届国际科技会议获得巨大成就，并能给予与会者有关各国科学家最近研究成果的新的有价值的信息。

我祝愿大会获得成功，感谢大会组织者的热情准备，感谢中科院世协，并为之表示祝贺。

（施　展译）

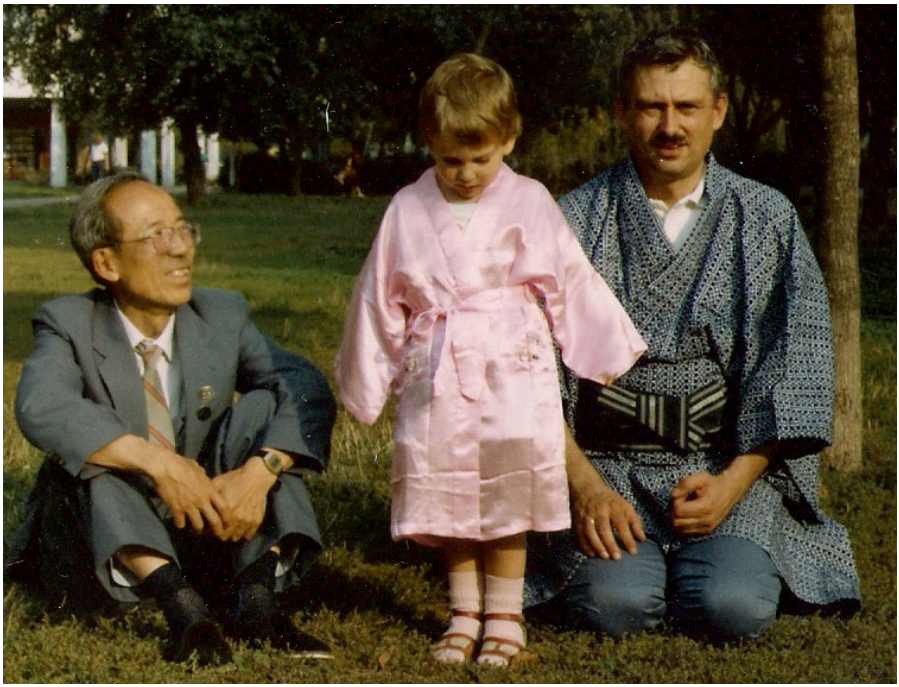

Profesoro Shen Chenru kun la aŭtoro en Budapeŝto. Inter ili la filino de la aŭtoro.videblas en ĉina vestaĵo.

PEKINA KONFERENCKOMENCA MESAĜO

Mi sincere salutas vin ĉiujn en ĉi tiu grava scienca kunveno en la Esperanto-mondo. Mi venis el malproksima eŭropa lando Hungario, kie oni spertas problemon de lingva izoleco, same, kiel ĉi-tie en Ĉinio. La fundamento de lingva problemo kaj malfacilaĵo de internacia komunikado en Ĉinio estas, ke ĉinoj uzas unikan lingvon kaj specialan skribosistemon, kiun alilandanoj ne komprenas kaj ne povas legi. En Hungario la hungaroj uzas ankaŭ unikan aziodevenan lingvon, kiu ne estas komprenebla por aliaj eŭropanoj. Estas konate, ke hungaroj vivis antaŭ kelkmil jaroj en Centra Azio, kaj sekve de tio la strukturo de la hungara lingvo estas tipa azia kaj ne similas al la strukturo de aliaj eŭropaj lingvoj.

Tamen, malgraŭ ĉiuj lingvaj malfacilaĵoj estas grava tasko por la nuntempaj sciencistoj konatiĝi kun la rezultoj de aliaj landoj kaj plirapidigi tiamaniere la teknikan kaj ekonomian evoluon de siaj landoj. Ni opinias, ke internacia lingvo - Esperanto estas efika ilo por solvi la komunikacian problemon de la mondo. Pro tio mi esperas, ke ĉi-tiu internacia scienca konferenco rikoltos grandan rezulton, kaj donos novajn valorajn informojn pri la lastaj esplorrezultoj de diverslandaj sciencistoj.

Mi deziras bonan sukceson al la konferenco kaj dankas la entuziasman preparlaboron de la organizanto, do dankon kaj gratulon al la Scianca Teknikista Esperanto Asocio de Ĉina Akademio de Sciencoj.

陈昊苏贺词

应邀参加此次国际性的科技方面世界语的盛会，我表示热烈的祝贺。

从一八八七年柴门霍夫博士创立世界语以来，世界语已经有了自身一百年的辉煌历史。我曾经在今年上半年向世界语之友会提出，在第二个一百年开始之际，应该规划一下在更大的规模上推广世界语的远景。为此，我建议发起一个“世界语十年”的活动。按照我的设想，在这个世界语十年中，应该争取世界语者的数量有一个大的发展，还应该争取世界语的活动领域更加广泛。比如世界语应该深入到科学技术的领域里去，这当然就要依赖科技领域内的世界语者做出更大的努力。

我希望我们今天的这个集会，就是一个实际的进展。我相信各位是不会使我们失望的。

刚才我翻阅了本次会议的材料，其中有匈牙利的马尔库什博士一篇文章的题词：“如果你做十年计划，请你植树！”我希望我们现在所做的事，就是为这个世界多植绿色的树，使之与世界语的绿色之星相辉映，让我们的世界变得更美好！

ARBOPLANTADO EN LA ĈINA ĈEFURBO

Mi esprimas varman gratulon al la Internacia Konferenco pri Scienco kaj Tekniko en Esperanto, al kiu mi estis invitita partopreni.

Esperanto jam havas sian propran l00-jaran historion, de post 1887, kiam doktoro Zamenhof ĝin kreis. Mi jam prezentis mian proponon en la kunsido de "Amikoj de Esperanto" okazinta antaŭ duonjaro, t. e. en la komenco de la dua jarcento de Esperanto oni devas havi planon por disvastigi Esperanton en pli granda amplekso. Pri tio mi iniciatis movadon de "Dek Jaroj de Esperanto". Laŭ mia imago, la celo en tiuj jaroj estas, ke oni penu efektivigi grandan progreson de Esperanto ĉu en nombro de esperantistoj ĉu en ĝiaj agadkampoj. La enprofundigo de Esperanto en la sciencteknika kampo dependas de penado de esperantistoj en tiu kampo. Mi deziras, ke nia hodiaŭa renkontiĝo estu reala progreso. Mi kredas, ke vi ne malesperigos nin.

Mi ĵus foliumis la dokumentojn de la konferenco kaj trovis moton de doktoro Gábor Márkus en sia disertacio, ke "*Se vi planas por dek jaroj, plantu arbon!*" Mi esperas, ke la afero kiun ni nuntempe faras vere estos plantado de verdaj arboj por la mondo kun brilo de la verda stelo de Esperanto, tiel ke nia mondo fariĝos pli bela!

Chen Haoshu
Vicministro

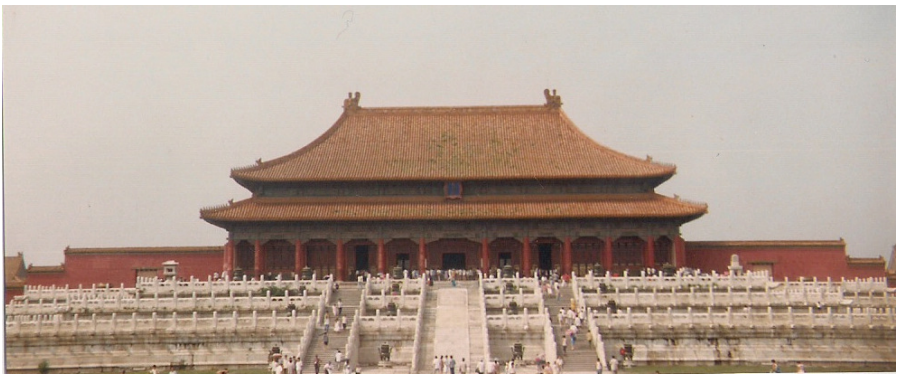

技术发展在匈牙利经济改革政策中的作用

工业经济科学顾问
高博尔·马尔库什博士

警世恒言： “如果你作一年计划，请你播种！
如果你作十年计划，请你植树！
如果你作百年计划，请你育人！
如果你播种，你只能收一次谷。
如果你植树，你就可采十年果。
如果你育人，你就可百获其益。
库安·丘”

第二次世界大战结束后的40多年中，匈牙利的经济生活发生了巨大变化。经济发展的最主要成果是在六十年代和七十年代取得的，当时经济发展的方针比较灵活，国民经济发展得也比较快。这一时期取得的成果是国际上公认的。

1960年以后，国民收入增长三倍，工业生产的发展速度甚至更快，这段时间的农业生产也增长两倍。因此国民的实际收入和消费水平都得到了提高。此外，劳动条件、生活条件普遍获得改善。国家有效地解决了失业问题。因此可以说，由于这个时期的经济方针政策，人们成功地创造了比以往任何时候都好的社会和人民生活的安定局面。

而在近15年中，世界经济发生了根本的变化。因此，根据这一变化了的环境，在匈牙利建设社会主义社会和经济才成为可能。这就是说，有必要为国家的经济选择一条比以前更迅速、更有效地适应日益变化着的世界经济条件的新的发展道路。匈牙利社会主义工人党和政府领导人已经认识到这样的形势，并为解决这个问题在1987年下半年制订了新的经济改革纲领。

在这个政府纲领中，加速技术发展具有深远的意义和重要的作用。这个纲领的正式名称叫“经济和社会发展纲领”，它强调加速技术发展的必要性，因为政府认识到，在现在的国际市场上，如果商品不能体现当代科学技术革命的最新成果的话，那末就不能从出售商品中获益。

这就意味着，更新生产结构势在必行。这种更新就是匈牙利国民经济结构的现代化，必须在今后的几年中加以完善。这个工作纲领最基本的目标是：

—加速对集约化发展的适应性；

—提高对世界经济发展趋势的适应性；

—促进生产结构的现代化；

—加速技术发展；

—提高效益。

为了实现这个复杂的目标体制，需要全面推进经济改革进程的发展。应该了解，上述目标是不能孤立地进行分析的，它们之间有着各

种不同的相互关系。

我认为，在上面的各种目标中，加速技术开发是最重要的。这就是说，如果达到了这个目标，那末同时也就能够实现其他目标。例如技术开发必定促进新的现代化产品的研制，新的现代化产品在国际市场上就有竞争力，因此，如果人们能够明智而又合理地支援和加速技术开发，那就意味着，同时也有助于加速国民经济适应世界经济的发展趋势。

如果技术开发能促进产品成本的降低，那么，同样地，它也就意味着，依仗技术开发的成果，生产效益也能提高。因此，我确信，技术开发是经济发展中最重要的组成部分，它的效益比其他部分的效益持续的时间更长久些。

如果人们持有这种认识，那末就会得出结论：用于智力（教育、医疗服务等方面的）投资比以前人们所认为的要有更长远、更重要的效果。原因很简单，是不言而喻的：只有受过良好教育的劳动力才能把经济发展中的最重要的组成部分技术开发继向前进。

前美国经济学家协会主席 Theodore Schultz，在他作的关于美国对第三世界发展中国家援助项目的效益的总结结论时也有同样的认识。（请看Th. Schultz：在美国经济学家协会第七十届年会上有关智力投资部分的讲演）他证实，同样的美国生产设备在第三世界国家中所产生的效益要比在西方工业国家小得多。原因是：在第三世界的发展中国家里缺少受过教育的劳动力，而在西方工业国家里正是这些受过教育的人为在生产中有效地运用现代技术提供可能。

因此，如果高度发达的工业国家要想有效地帮助第三世界，只提供现代机器设备是不够的，更重要的是，要培训他们。

除上面提到的发展中国家的消极经验，还有一个正面经验能够支持我的主张。1982年和1984年，我在日本中部的南山大学时，曾在名古屋同来自20多个国家的大学生和教授一起分析了日本经济迅速发展的最重要因素，其结论同当地研究小组是一致的。这个所谓“日本经济奇迹”的最重要的因素就是日本技术的迅速开发，高等普及教育体制，持续地采用现代化技术，和生产的持续结构性的发展。

匈牙利的科学家们在各种专业性报刊上的长期讨论中也弄清楚了60年代技术革命的基本作用和人的因素在经济发展中的重要性。此后，在各类大学的教材和各地方政府和党的行动纲领中，从理论到实践都强调这个事实。

1987年通过的政府经济发展纲要深刻地、意义深远地阐述了这个问题。这个纲要规定，企业要根据高效益的技术进步成果提高自己产品的质量和技术水平。同时还必须发展同市场的联系，概括地说就是发挥市场作用。

就是说，现代的先进工业领域要比总的发展水平更快些。比如，在最近两年中，匈牙利总的工业发展速度是1.3—1.4%，同期运输工具制造工业发展速度为3.7%，电子工业为6—7%。但是根据计划，到1990年将占32%，现代的先进工业现在只占整个工业比重的28%。

为了达到政府提出的目标（为使经济结构现代化）对劳动岗位必须进行调整。随着工业结构的现代化，据研究和工会的分析，有十万人必须调整工作岗位。匈牙利工会对工业结构现代化的必要性是理解的，但决不允许在这个过程中出现失业。为了避免这种现象，有必要重新教育提高这一部分人的知识水平，使他们能够尽快在更有效的现代工业结构中的其他工作岗位进行有效的工作。

结论：当前匈牙利社会经济发展的政府纲领中，最重要的任务就是生产结构的现代化，加速技术开发。这是改善国家财经形势的条件，同时也是搞活未来生产的条件。为了给提高人民今后的生活水平创造安定的环境，必须完成以上任务。

徐婉芬译

HUNGARA EKONOMIA REFORMPOLITIKO

Moto: "*Se vi planas por unu jaro, ĵetu grajnon!*

Se vi planas por dek jaroj, plantu arbon!

Se vi planas por cent jaroj, instruu la popolon!

Se vi ĵetas grajnon, vi rikoltas unufoje.

Se vi plantas arbon, vi rikoltas dekfoje.

Se vi instruas la popolon, vi rikoltas centfoje."

Kuan Cu

Dum pli ol kvardek jaroj post la fino de la dua mondmilito okazis gravaj eventoj en la hungara ekonomia vivo. La plej gravajn rezultojn de ekonomia evoluo la lando atingis en la sesdekaj kaj sepdekaj jaroj, kiam la ekonomiodirektado fariĝis pli elasta, kaj kiam la evoluo de popolekonomio plirapidiĝis. La rezultoj de tiu epoko estas konataj internacie.

Post 1960 la nacia enspezaro triobliĝis, kaj la evoluo de industria produktado estis eĉ pli rapida. La agrikultura produktado duobliĝis dum tiu tempo, kaj sekve de tio la konsumado kaj la realenspezo de la landanoj signifoplene plialtiĝis. Krome, la laborkondiĉoj kaj la ĝeneralaj vivkondiĉoj pliboniĝis, kaj la ŝtato efike solvis la problemon de senlaboreco. Pro tio oni povas atesti, ke sekve de la ekonomiodirekta politiko de tiu epoko oni sukcesis krei pli efikan socian vivosekurecon, ol iam ajn en la antaŭa historio de la lando.

Dum la lastaj 15 jaroj okazis fundamentaj ŝanĝoj en la mondekonomio. Pro tio sanĝiĝis la kondiĉoj, laŭ kiuj eblas konstrui la socialisman socion kaj ekonomion en Hungario. Tio signifas, ke necesas elekti novan evoluovojon por la landa ekonomio, kiu estas pli intensiva, ol la antaŭa, kaj kiu pli efike konformiĝas al ja ĉiam ŝanĝiĝantaj kondiĉoj de la mondekonomio. La estraro de Hungara

Socialisma Laborista Partio kaj la Registaro rekonis tiun situacion, kaj por solvi la problemon, ellaboris novan ekonomian reformprogramon en la dua jarduono de 1987.

En tiu registara programo la plirapidigo de teknika evoluo havas gravan kaj signifoplenan rolon. La programo, kies oficiala nomo estas "Programo por ekonomia kaj socia evoluo" emfazas la necesecon de plirapidigo de teknika evoluo, ĉar la registaro komprenis, ke en la nuna mondmerkato oni jam ne plu povas profitdone vendi varojn, kiuj ne enhavas 1a plej novajn rezultojn de niatempa scienca-teknika revolucio.

Tio signifas, ke nepre necesas ŝanĝi la strukturon de produktado. Tiu ŝanĝo estas la struktura modernigo de la hungara ŝtatekonomio, kiun oni devas kompletigi dum la venontaj kelkaj jaroj. La plej fundamentaj celoj de tiu laborprogramo estas:

- la plirapidigo de konformiĝo al intensiva evoluo,
- la plirapidigo de konformiĝo al mondekonomiaj tendencoj,
- la helpo de struktura modernigo,
- la plirapidigo de teknika evoluo, kaj
- la plibonigo de efikeco.

Por atingi tiun kompleksan celosistemon necesas vaste movi antaŭen la evoluon de ekonomia reformprocezo. Oni devas kompreni, ke la supremenciitaj celoj ne analizeblas separite, ĉar inter ili estas diversaj reciprokaj interrilatoj.

Mi asertas, ke inter la menciitaj celoj la plirapidigo de teknika evoluo estas la plej grava. Tio signifas, ke se ŝtato atingas tiun celon, tiam samtempe povas atingi ankaŭ aliajn. Ekzemple, teknika evoluigo devas akceli la evoluigon de novaj modernaj produktaĵoj, kiuj profitdone vendeblas en la mondmerkato. Sekve de tio, se oni inteligente kaj racie helpas la plirapidigon de teknika evoluo, tio signifas, ke oni samtempe helpas ankaŭ la plirapidigon de konformiĝo de ŝtatekonomio al la mondekonomiaj tendencoj.

Simile, se la teknika evoluigo akcelas la plimalgrandigon de

produktokostoj, tio signifas, ke laŭ la rezulto de teknika evoluo ankaŭ la efikeco pliboniĝas. Pro tio mi atestas, ke la teknika evoluo estas la plej grava komponento de ekonomia evoluo, kies efiko estas pli longdaŭra, ol la efiko de aliaj komponentoj.

Se oni komprenas tiun pensmanieron, tiam oni povas konkludi, ke la investo en homan kapitalon (instruado, medicina servo, ktp.) havas pli longdaŭran kaj gravan efikon ol oni antaŭe opiniis pri tio. La kialo estas tre simpla kaj memkomprenebla: nur la bone edukita laborforto povas movi antaŭen la teknikan evoluon, kiu estas la plej grava komponento de la ekonomia evoluo.

Theodore Schultz, iama prezidanto de Amerika Ekonomikista Asocio same opiniis, kiam li resumis la konkludojn de sia sperto rilate al la efikeco de amerikaj ŝtatprogramoj por helpi la evoluantajn landojn de la tria mondo. (Vidu Th. Schultz: Investment in Human Capital - prezidanta prelego en la 70-a jarasembleo de Amerika Ekonomikista Asocio.) Li konstatis, ke la efikeco de amerikaj produktiloj en la tria mondo estis pIi malgranda, ol la efikeco de la samaj produktiloj en okcidentaj industriaj landoj. La kialo: en la evoluantaj landoj de la tria mondo mankis la edukita laborforto, kiu en la okcidentaj industriaj landoj ebligis la efikan aplikon de moderna tekniko en produktado.

Sekve de tio: se la alte evoluintaj industriaj landoj volas efike helpi la trian mondon, ne necesas doni al ili nur la modernajn produktilojn. Instrui ilin estas eĉ pli grava afero.

Krom la supre menciita negativa sperto de la evoluantaj landoj, ankaŭ pozitiva sperto povas subteni mian tezon. Inter 1982 kaj 1984 mi en mezjapana Nanzan Universitato analizis la plej gravajn komponentojn de la rapida japana ekonomia evoluo en urbo Nagoya kune kun gestudentoj kaj gastprofesoroj el pli ol dudek landoj. La konkludo de la tiea studgrupo estis la sama: la plej grava komponento de la tielnomata "japana ekonomia miraklo" estas la rapida japana teknika evoluo, la altnivela ĝenerala eduka sistemo, la permanenta adoptiĝo de moderna tekniko, kaj la permanenta struktura evoluigo de produktado.

La fundamentan rolon de teknika evoluo kaj la gravecon de la homa komponento en la ekonomia evoluo en la sesdekaj jaroj klarigis en longa diskutado en diversaj fakĵurnaloj ankaŭ la hungaraj sciencistoj. Post tiu tempo oni emfazas tiun fakton kaj teorie en la diversaj universitataj studlibroj, kaj praktike en la diversaj registaraj kaj partiaj agadprogramoj.

En la nuna tempo la en 1987-a jaro akceptita registara ekonomia evoluprogramo profunde kaj signifece traktas tiun temon. La programo ordonas, ke la entreprenoj plialtigu la kvaliton kaj teknikan nivelon de siaj produktoj laŭ la rezultoj de pli efika teknika evoluigo. Krome, ankaŭ la merkatajn rilatojn, kaj ĝenerale, la rolon de merkato necesas plievoluigi.

Tio signifas, ke la modernaj progresivaj industriterenoj pli rapide evoluas, ol la ĝenerala nivelo. Dum la lastaj du jaroj ekzemple la rapideco de ĝenerala industria evoluo estis 1.3%~1.4% en Hungario, sed samtempe la sama figuro estis 3.7% en la transportiloprodukta industrio, kaj 6%-7% en elektroniko. La modernaj progresivaj industriterenoj havas nun 28% proporcion en la industrio ĝenerale, sed laŭ plano ili havos 32% proporcion en 1990.

Por atingi la registaran celon (por modernigi la ekonomiostrukturon) necesas, ke laborforto ŝanĝu laborlokon. Laŭ studoj kaj sindikataj analizoj centmil homoj devos ŝanĝi laborlokon sekve de tiu industria struktura modernigo. La hungaraj sindikatoj komprenas la necesecon de la industria struktura modernigo, sed tute ne akceptas la aperon de senlaboreco sekve de tiu procezo. Por eviti tion, necesas reeduki la menciitajn centmil homojn, por ke ili povu tuj pli efike labori en alia laborloko en pli efika industria strukturo.

Konkludo: La plej gravaj taskoj en la nuna hungara ekonomio kaj socioevolua registara programo estas la modernigo de produkta strukturo kaj la plirapidigo de teknika evoluigo. Tio estas la kondiĉo por la plibonigo de la financa situacio de la lando, kaj samtempe ankaŭ kondiĉo por la venonta vigligo de la produktado. Plenumi tiujn taskojn nepre necesas, por ke oni povu sekurigi la kondiĉojn por plialtigi la vivnivelon de la popolo en la venontaj jaroj.

高博尔·马尔库什
在闭幕式上的讲话

尊敬的代表们！

最近七天，在中国首都北京发生了举世瞩目的重大事件。来自各大洲众多国家的1400多位科学工作者聚会于此，在划分为六个专业组的范围内讨论了诸如数理化、地学、技术、经济、医学与生物、语言与教育等不同科学领域中的最重要的问题。

三周前在荷兰鹿特丹市召开了第73届国际世界语大会，其议题是："科学技术与人类的相互理解"*。在这届大会上，2300位代表一致强调国际语在科学和专业上的应用对于人与人之间更有效的了解是十分重要和必要的。

在第二次世界大战后的四十年间，几乎所有的荣获诺贝尔奖的经济学家都强调技术与经济发展之间相互关系的重要性。在这次学术会议上宣读的几篇论文也表明，世界上那些在经济发展上取得重大成就的国家，它们的技术发展也是最迅速的。

如果人们能迅速地了解其他国家科学家的最新成果，那么他们就能推进本国的技术发展，而这次国际科学会议确实有效地促成了国与国之间的科学交流。人们每天都能体会到，各国乃至各大洲之间的科学和贸易合作已经在这里开始了，这种合作有助于外国人更加真实地了解中国科学活动的现状。与此同时，这种合作也会有效地促进中国科学的发展，从而更有效地解决四化建设中的重大问题。

在这次会议即将结束之际，我已收到上百张新结识的中国朋友、著名的科学家和同行的名片。这可能是将来在科学和经济上开展有价值的合作的开端。我本人参加了地学和经济学分组讨论会。在此，我怀着极大的喜悦证实，特别是在经济学分组会上，与会者不仅宣读了论文，而且在某些论文宣读后进行了活跃的高水平的讨论。这充分体现出当今中国的开放政策和科学家们渴求了解新的科技信息的浓厚兴趣和强烈愿望。

下面是我在经济学分组会上宣读的那篇论文篇首引用的格言：

"一年之计，莫如树谷！
十年之计，莫如树木！
终身之计，莫如树人！
一树一获者，谷也。
一树十获者，木也。
一树百获者，人也。"**

而现在，在大会即将结束之时，我可以说：在整个会议期间，我们是在"树木"而非"树谷"，各国科学家彼此之间交流了经验和研究成果。因此，我们可以指望多获其益。而此时此刻绝非只是会议的结束，而且是未来富有成果的科学合作的开端。

* 对大会的议题似应作这样的理解：全力支持科学技术的进一步发展和普及，积极参加有助于人类相互理解的活动。简译为：支持科技发展，促进人类相互理解。——本刊编者

** 引自《管子·权修》——译者

（张大卫译）

KONFERENCAJ KONKLUDOJ

Dum la lastaj sep tagoj okazis grandioza, grava evento en la ĉina ĉefurbo -kunvenis pli, ol 1400 sciencistoj el multaj landoj kaj kontinentoj, kiuj en la kadro de ses sekcioj diskutis la plej gravajn problemojn de diversaj sciencterenо,j nome: 1. matematiko, fiziko

kaj kemio; 2. terscienco; 3. tekniko; 4. ekonomiko kaj komerco; 5. medicino kaj biologio; kaj 6. lingvistiko kaj edukado.

Antaŭ tri semajnoj okazis en nederlanda urbo Rotterdam la 73-a Universala Esperanto Kongreso. kies ĉeftemo estis: "Scienco kaj tekniko por la interhoma kompreno". Tie la 2300 kongresanoj unuvice emfazis la gravecon kaj necesecon de scienca kaj faka aplikado de la internacia lingvo por pli efika interhoma kompreno.

Dum la lastaj kvar jardekoj post la dua mondmilito preskaŭ ĉiuj Nobelpremiitaj ekonomikistoj emfazis la gravecon de reciprokaj interrilatoj inter la teknika kaj ekonomia evoluo. En ĉi-tiu konferenco ankaŭ evidentiĝis per kelkaj prelegoj, ke tiuj landoj de la mondo sukcesis atingi la plej grandan rezulton rilate al la ekonomia evoluo, kie la teknika evoluo estis la plej rapida.

Oni povas plirapidigi la teknikan evoluon, se oni rapide informiĝas pri la plej novaj rezultoj de aliaj sciencistoj, kaj ĉi-tiu internacia scienca konferenco vere efike helpis la internacian sciencan interŝanĝon. Oni povis sperti ĉiutage, ke internaciaj, eĉ interkontinentaj sciencaj kaj komercaj kunlaboroj komenciĝis ĉi-tie, kaj tio helpas la alilandanojn, reale informiĝi pri la nuna stato de ĉina scienca vivo. Kaj tio samtempe efike povas helpi ankaŭ la plirapidigon de la ĉina scienca evoluo, per kio la lando pli efike povos solvi la gravan problemon de la kvar modernigo.

Je la fino de la konferenco, nun mi havas pli ol cent nomkartojn de novaj ĉinaj amikoj, famaj sciencistoj kaj fakuloj en mia poŝo, kaj tio povas esti komenco de valora estonta scienca kaj ekonomia kunlaboro. Mi persone ĉeestis la grupokunvenojn de la terscienca kaj la ekonomikoscienca sekcioj. Mi kun granda ĝojo konstatis, ke ĉefe en la ekonomika sekcio oni ne nur legadis la prelegojn, sed okazis ankaŭ vigla kaj altnivela scienca diskutado post kelkaj prelegoj. Tio bone montras la malfermitecon de la nuna Ĉinio, kaj la intereson kaj scivolemon de la ĉinaj sciencistoj.

Je la komenco de mia prelego en la ekonomiko-scienca sekciokunsido mi uzis la moton:

"*Se vi planas por unu jaro, ĵetu grajnon!*

Se vi planas por dek jaroj, plantu arbon!

Se vi planas por cent jaroj, instruu la popolon!

Se vi ĵetas grajnon, vi rikoltas unufoje.

Se vi plantas arbon, vi rikoltas dekfoje.

Se vi instruas la popolon, vi rikoltas centfoje."

Kaj nun, je la fino de la konferenco mi povas diri, ke dum la konferenco ni ne grajnon ĵetis, sed arbon plantis, kaj reciproke informiĝis pri la spertoj kaj rezultoj de aliaj sciencistoj. Pro tio ni povas esperi, ke ni rikoltos multfoje, kaj ke nun estas ne nur la fino de konferenco, sed ankaŭ la komenco de fruktodonaj estontaj sciencaj kunlaboroj. (Beijing, 16 aŭgusto 1988)

Unu el la pitoreskaj ĉinaj vidindaĵoj kie harmonio kun la mondo kaj trankvileco sperteblas dum ĉiuj kvar sezonoj en la jaro

第二届国际世界语科技学术会议

GRAVA SCIENCA KONFERENCO EN PEKINO 1

Faktoj kaj esperoj

Dum la lastaj jardekoj Esperanto akiris pli kaj pli gravan rolon en la internaciaj sciencaj kontaktoj. Per la subvencio de la japana Entrepreno Verda Stelo kaj poste per la stipendio de Nanzan Tomonokai mi plenumis postuniversitatajn studon kaj esplorojn inter 1982-1984 en la Universitato Nanzan en urbo Nagoja (Japanio). La rezultojn de miaj esploroj mi resumis en doktora disertacio.

En miaj esploroj mi analizis la ĉefajn faktorojn de la procezo, kiu rezultigis, ke tiu ekstremorienta insullando dum kelkaj jardekoj post la dua mondmilito - unike en la mondo - pli ol centobligis la nominalan bruttan nacian produktaĵon, kaj ĝis 1968 tiel ĝi fariĝis la dua plej forta ekonomia potenco laŭ la ekonomiaj evoluinteco kaj povo; ĝin antaŭas nur Usono.

Spertante la japanajn ekonomievoluigajn sukcesojn, pli kaj pli multaj sudorient-aziaj landoj provis apliki certajn elementojn de la japana modelo por akceli la evoluritmon de sia ekonomio. La plej gravaj estas sur tiu kampo la rezultoj de Hongkongo, Tajvano, Sud-Koreio kaj Singapuro, nomataj en la internacia ekonomika fakliteraturo "la kvar tigroj". La pragmatisma ekonomipolitiko, signita per la nomo de Teng Hsiao Ping, volas ellevi Ĉinion ĝis la jarmilturno el la vico de la ekonomie postrestintaj landoj de la mondo.

Kun nova elano

En la unua periodo post la dua mondmilito la kontaktoj inter Ĉinio kaj Hungario evoluis multpromese. Sur pluraj kampoj hungaraj fakuloj helpis fruktodone la restarigon kaj evoluigon de la ĉina ekonomio, ekzemple la malkovron de la plej granda naftejo de Ĉinio partoprenis la inĝenieroj de la budapesta Geofizika Esplorentrepreno.

Poste tiuj kontaktoj signife refalis. Dum la jaroj de la kultura revolucio praktike ne ekzistis supera instruado en la lando kaj la

ekonomio malkombiniĝis. La eliro el tiu kaosa stato komenciĝis dum la okdekaj jaroj, kiam laŭ novaj principoj oni komencis reorganizi la ekonomian vivon de la lando kun kontinenta amplekso.

Ekde tiam en la tuta lando estas kuraĝigitaj la privataj entreprenoj, kaj estiĝis t. n. "speciala ekonomia zono" sur la suda apudmara teritorio, kie ili deziras absorbi la okcidentan pintan teknologion, altirante la eksterlandan kapitalon, kadre de ĉinaj-japanaj, ĉinaj-hongkongaj, ĉinaj-usonaj miksitaj entreprenoj.

La scienca esplorado estas nuntempe denove leviĝanta, sinsekve oni organizas sciencajn kenferencojn en la tuta lando, kaj multnombre oni sendas al Usono la talentajn ĉinajn gejunulojn.

Kvinono de la homaro

Eĉ en tiu serio estis elstare grava la 2a Internacia Akademia Konferenco pri Scienco kaj Tekniko en Esperanto organizita de la Ĉina Scienca Akademio, okazinta en Pekino inter 10-16 de aŭgusto 1988, kiun partoprenis 1300 fakuloj el 20 landoj. La oficiala lingvo de la konferenco estis Esperanto.

La konferencon el Hungario partoprenis nur mi, kaj mi prezentis po unu prelegon en la sekcikunsidoj ekenomika kaj geologia. En tiu ĉi lasta sekcio estis prezentataj tre multaj teoriaj prelegoj pri la rezultoj de la plej novaj ĉinaj geologiaj kaj geofizikaj esploroj. En la 2a afro-azia regiona petrolkemia kaj esplora konferenco la ĉinaj geofizikistoj publikigis eĉ konkretajn praktikajn rezultojn: ili sukcesis malkovri metangas-kuŝejon kun supozeble dek bilionoj da kubometroj pere de la geofizikaj pritaksaj metodoj evoluigitaj de ili.

Tiuj fakaj rezultoj estas gravaj ne nur por Ĉinio, sed ankaŭ por Eŭropo, ĝenerale por la tuta okcidenta mondo. Ĉar ne povas esti indiferente por la mondo, ke unu miliardo de homoj, kvinono de la tuta loĝantaro de la tero, kiel povas certigi por si mem la bazmaterialojn kaj energiofontojn bezonatajn por pluevoluigi sian ekonomion.

La Ĉina Akademio de Sciencoj (ĈAS) fondiĝis la 1an de novembro 1949, kiel tutlanda sciencorganiza kaj esplora centro por

natursciencoj. La akademio funkciigas 123 esplorinstitutojn en 21 provincoj, municipoj kaj aŭtonomaj regionoj, krome pli ol 20 aliajn sciencajn organizaĵojn, kiel la Ĉinan Scienc-Teknikan Universitaton, bibliotekon, eldonejon, ktp. La nombro de la dungitoj de la Ĉina Akademio de Sciencoj estas nunmomente 82.700, el kiuj 52.600 estas ekspertoj, alt- kaj mezgradaj sciencaj esploristoj kaj teknikaj ekspertoj.

Ankaŭ la internacia agado de ĈAS estas tre grava. Ekde 1978 ĝi establis daŭran, laŭkontraktan kunlaboron kun sciencaj akademioj, teknikaj sciencaj institucioj kaj universitatoj de kvin kontinentoj. Al la plifortigo de la internaciaj sciencaj kontaktoj signife kontribuas ankaŭ la Sciencista-Teknikista Esperanto-Asocio sub la Ĉina Akademio de Sciencoj. Tial verdire mi neniam havis nesolveblajn komunikajn problemojn en Ĉinio, ja mi flue uzas Esperanton, krome dum la studado en Japanio mi ellernis grandan parton de la ĉinaj literoj.

Vizitkartojn!

Dum la 2a Internacia Akademia Konferenco Pri Scienco kaj Tekniko en Esperanto la kompreniĝon plifaciligis por mi, ke la prelegojn, prezentitajn kadre de la konferenco, la Ĉina Akademio de Sciencoj aperigis ankaŭ ĉine en sia trimonata revuo Tutmondaj Sciencoj kaj Teknikoj. La konferencon malfermis la prezidanto da la estraro de ĈAS, kaj la gravecon de la aranĝo analizis la telekomunika vicministro da la centra registaro. Kvankam la oficiala malfermo estis anoncita por la oka horo, la partoprenantoj kolektiĝis nur je la oka kaj duono.

Por eksterlandaj partoprenantoj, kutimiĝintaj al Eŭropaj sciencaj aranĝoj, estis strange, ke inter la prelegoj en la kunsidejo senĉese iris-venis homoj. Plej multaj el la partoprenantoj fotis la estraron kaj la aksterlandanojn, sed ankaŭ la estraranoj senĉese iris-venis. La prezidanto de la organiza komitato ekzemple ankaŭ min malkovris nur post la malfermo de la kunsido en la aŭskultantaro, kaj li venigis min pere de asistantino en la estraron. Tial tie ĉiu devis sidiĝi sur la najbaran seĝon.

La kunsido komenciĝis per laŭtega muziko de cimbaloj kaj tamburoj.

Kelkaj el la aŭskultantoj sidis vestitaj per soldataj uniformoj. La malferma parolo de la prezidanto estis interrompita plurajn fojojn per aplaŭdo. Por mi estis surprize, ke simplaj ĉinoj amase petis vizitkartojn de mi kaj de aliaj membroj de la estraro, kelkaj eĉ dum la oficiala malfermo venis tiucele al la estrara scenejo.

Komparoj banalaj

En la antaŭaj jaroj en Japanio mi plurajn fojojn partoprenis similajn aranĝojn, sekve mi havis eblon kompari la du ekstremorientajn landojn. La plej grava diferenco estas, ke en Japanio la homoj estas multe pli disciplinitaj. Mi memoras, kiam printempe de 1983 mi prezentis mian unuan japanlingvan prelegon en la Rotaria Klubo de Iĉinomija, la organizantoj petis min paroli ĉ. 6-8 minutojn. Kiam mi konsente kapjesis, ili redemandis, do mi parolos ĉu 6 aŭ 8 minutojn. Tiam mi diris ok minutojn, sed - ĉar tio estis mia unua japanlingva prelego - mi ne povis bone kalkuli la tempodaŭron, kaj la parolon mi finis post kvin kaj duonminutoj. Tiel mi sukcesis ekstreme embarasigi la organizantojn, kiuj ne povis abrupte kion komenci pri la tiel estiĝintaj du kaj duonminutoj.

En Ĉinio mi spertis ĉiutage, ke la realigo de la planoj povas malfrui ne nur minutojn sed horojn, eĉ tutajn tagojn. Post unu semajno mi jam ne estis surprizita, kiam iu firme promesigis min esti hejme sekvatage je la oka, ĉar li nepre volas paroli kun mi, kaj li sekvatage entute ne venis al mi. Estis aparte feliĉe, se hazarde mi renkontis lin je la dekunua en la parko de la universitato.

(Daŭrigota)

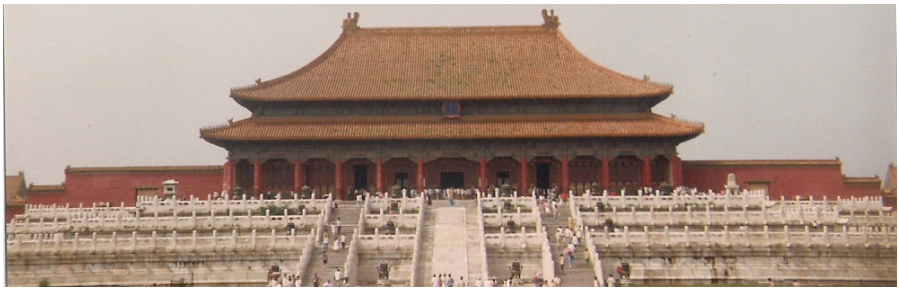

第二届国际世界语科技学术会议

GRAVA SCIENCA KONFERENCO EN PEKINO 2

En nia pasinta numero ni diskonigis iom el la abundaj ĉiniaj travivaĵoj. Nun ni turnu nian atenton al la aliaj ekstrem-orientaj landoj.

Koreaj impresoj

La organizado de peraviadilaj eksterlandaj vojaĝoj fariĝis iom komplikaj por hungaroj ekde kiam ili devas pagi 100% da imposto por ĉiuj aviadilbiletoj al socialismaj landoj. Tamen laŭ la nuna reglamento oni ne devas pagi tiun imposton se oni aĉetas tiujn biletojn eksterlande - do tiel la biletoj kostas nur duonon de la hungara prezo. Ankaŭ mi decidis unue iri al Bratislava en Ĉekoslovakio por aĉetí duonpreze la biletojn.

El Bratislava unue mi flugis al Moskvo, tie mi elektis la aviadilon de korea flugkompanio Chosonminhang. Post tutnokta laciga vojaĝo mi alvenis en Fenjano (Pyongyang). Tie en la aerodromo jam atendis min la ataŝeo de la tiea hungara ambasadorejo, kun kiu ni rekte aŭtis al la ambasadorejo, kie mi pasigis la nokton ĝis la sekvataga forvojaĝo.

Trafiknumero 216

Post la hungara gulaŝo kaj freŝiga bano mi decidis promeni iom en la urbo. La unua surprizo por mi - kiel verŝajne por ĉiuj eŭropanoj - estis, ke en la urbo ĉie svarmis soldatoj ka policanoj. Kvankam ĉe la ĉefaj vojkruciĝoj de Fenjano estis establitaj la trafiklum-aparatoj, tamen tiuj ne funkciis. La trafikon direktis junaj policaninoj perbrake. Estis surprize, ke ĉiuj aŭtomobiloj de la Centra Komitato de la komunista partio surhavis la trafiknumeron 216, ĉar la filo de Kim Ir Sen (Kim Il Sung) nomata kiel "nia estimata kaj amata Granda Gvidanto" naskiĝis en la 2a monato la 16an tagon. La policanoj rimarkante aŭton kun trafiknumero 216, tuj certigis por ĝi verdan vojon.

La plej granda surprizo por mi tamen estis, ke en la tuta urbo mi trovis eĉ ne unusolan manĝaĵvendejon. En Koreo funkcias rigora kuponsistemo, laŭ kiu koreanoj akiras la varojn por vivteno pere de siaj laborejoj kaj loĝloko. La averaĝa salajro estas iom malpli, ol 1000,- Ft (ĉ. 35 ned. gld. – la red.) sed gravan parton de tiu sumo koreanoj kutime redonas al la ŝtato. Kvankam vere, en la naskiĝtago de Kim Ir Sen, en tiu de lia filo, kaj eble ankoraŭ en du aliaj ŝtatfestoj ĉiuj civitanoj ricevas de la ŝtatestro iun donacon: viandon aŭ legomojn por unu kuiro, kompleton, ktp.

Stampoj kaj monbiletoj

Por eŭropanoj estas stranga, iom nekutima ankaŭ la korea monsistemo. En Koreo la oficiala valuto estas vono (won), la malpli granda monunuo estas ĉono (chon). Eksterlandanoj uzas stampitajn bankbiletojn, kiuj montras, ke tiu mono estas ŝanĝita kontraŭ eksterlanda valuto. La koloro de la stampo aludas ankaŭ pri tio, ĉu la monbileto estis ŝanĝita kontraŭ konvertebla (ruĝa) aŭ socialisma valuto (blua).

Tiu distingo estas videbla ankaŭ ĉe aluminiaj ĉonoj (koreaj fileroj). Kontraŭ konvertebla valuto oni donas ĉonojn kun du asteriskoj, kontraŭ socialisma kun unu; la fileroj uzataj de koreanoj tute ne surhavas asterikson. Eksterlandanoj rajtas uzi nur la markitajn monerojn, kvankam staras je ilia dispono nur unusola vendejo por akiri la bezonatajn manĝaĵon kaj teknikajn artiklojn.

Unuecaj prezoj eĉ en vonoj no ekzistas. Koreanoj rajtas aĉeti en la menciita vendejo nenion; kaj por la varoj eksterlandanoj devas pagi malsamajn prezojn depende de tio, kiukolora estas la stampo. En la manĝaĵsekcio sur la teretaĝo - kiu estas malpli bone provizita ol ajna hungara vilaĝa vendejo - inter la aĉetpovo de la duspecaj monbiletoj la diferenco estas ĉ. 20%. Sed en la teknika sekcio sur la dua etaĝo oni devas pagi sesoble pli per bluastampaj monbiletoj ol per ruĝastampaj. Koreanoj evidente ankaŭ ĉi tie povas aĉeti nenion kontraŭ sia mono.

Mi promenanta surstrate estis verŝajne tre okulfrapa, ja mi vidis neniun promenantan eksterlandanon krom mi en la urbo, kaj mi

rimarkis, ke la homoj nekaŝite spektadis min, precipe la infanoj tra la rompitaj fenestroj de aŭtobusoj. Tamen neniu alparolis min. El la antaŭaj konatoj mi renkontis nur unusolan: la cikadoj - konataj tre bone el miaj studentjaroj en Japanio - aŭdigis la saman orelŝiran bruon kiel dum la vesperoj en Tokio.

Ĉuĉeo kaj triumfarko

En la korea ĉefurbo cetere, malgraŭ la malriĉeco, videblas monstraj konstruaĵoj sur ambaŭ bordoj de la riverego trafluanta la urbon. Okaze de la sepdeka datreveno de la naskiĝo de prezidanto Kim Ir Sen estis konstruita pli granda kopio de la pariza triumfarko. Rekte sur la riverbordo altas ankaŭ la enorme granda monumento gloriganta la eternan ardadon de la ideo "ĉuĉe-o" ligita al la nomo de la prezidanto. Aliborde pozas statuto de Kim Ir Sen, pli ol 20 metrojn alta.

La ideo "ĉuĉe-o" deklaras memstarecon sur ĉiuj kampoj; kaj ĝia filozofia enhavo estas, ke homo estas reganta super ĉio. En la ekonomio tio signifas la ekspluatadon de la propraj fortoj, sur soldata kampo la sindefendon, en la politiko la teritorian suverenecon kaj sendependecon. Por studi tiujn kimirsen-an idearon certigas favorajn kondiĉojn la Palaco de Grandaj Popolaj Studoj.

Sed mi ne havis tempon por konatiĝi pli profunde kun la korea vivo, ĉar la sekvan tagon tagmeze mi pluvojaĝis al Pekino. La vagonaro kuregis tra monotonaj ebenejoj, videblis eĉ ne unusola fabriko aŭ uzino. En ĉiuj stacidomoj pendis la portreto de la prezidanto, kaj la apudfervojajn vilaĝojn ne eblis vidi, ja la maizoj ĉirkaŭ la domoj estis pli altaj ol la konstruaĵoj.

Ĉinio eksalute

Finfine vespere ĉirkaŭ la kvina mi ekvidis fumon de fabrikkamenoj trans grandega riverego Yalu, kies ponton trairante la vagonaro kuras plu jam sur ĉina tero al Pekino. La unua konstato estas - komparante kun koreanoj - la homoj en Ĉinio jam manĝas ion. En Koreo - kie ĉio okazas laŭ kuponsistemo - mi vidis eĉ ne unu manĝaĵvendejon, kaj jen: ĉi tie mi vidis tra la vagonfenestro grandajn melonamasojn.

Sur la perono de ĉiuj stacidomoj "atakas" la pasaĝerojn kolportistoj ofertantaj unupladajn manĝaĵojn en plastikaj skatoloj, dolĉaĵojn kaj senalkoholaĵojn. Unupladaĵo - konsistanta kutime el rizaĵo, legomaĵo kaj eble viandaĵo kaj ovaĵo - kostas unu kaj duon juanojn.

La ĉina monsistemo estas ekstreme komplika. Du specoj de mono cirkulas: renminbio (popola juano) kaj "feco", ricevita kontraŭ eksterlanda valuto. Tiu lasta prononcendas "efisi", ĉar ĝi estas mallongigo de „foreign exchange certificate" ('atesto pri monŝanĝo').

Laŭ la anglalingva teksto sur fecoj: 1 feco egalas 1 renminbion. En la praktiko la eksterlandanojn surstrate ĉiupaŝe alparolas ĉinoj proponante 60-70 procentojn pli por fecoj. En la plej granda magazeno de Pekino, en "Friendship Store" ('Butiko Amikeco') por filmrivelado oni devas malpli pagi per fecoj. En certaj lokoj tamen, ekz. en stacidomoj, hoteloj frekventataj de eksterlandanoj oni akceptas nur fecojn. Oficiale unu dolaro egalas cetere 3.6 juanojn.

La oficiala monunuo de la lando estas juano; 1 juano estas 10 ĵiaoj (nomataj en Pekino: maoj), 1 ĵiao estas 10 fenoj, do 1 juano estas 100 fenoj. Ĉar fenoj estas uzataj en du formoj: kiel bankbiletoj kaj kiel moneroj, montrantaj la valoron nur ĉinlitere, eksterlandano - almenaŭ komence - orientiĝas malfacile. Ankaŭ la bankbiletoj juanoj kaj ĵiaoj diferencas inter si laŭ la valoro kaj dependе de tio, ĉu temas pri malnovaj aŭ novaj moneroj.

Kiel pagi malpli?

La prezoj cetere - escepte hotelojn - estas en Ĉinio tre malaltaj. Dum la konferenco mi loĝis en universitata studenthejmo, tial mi ne devis elspezi multe. Tiel post la enpoŝigo de mia honorario por la prelegoj en ĈAS, por mi la plej granda problemo estis kontraŭ kio elspezi tiun amasegon de miaj popolaj juanoj. Por mi certigis ŝparadon ankaŭ, ke mi konas la ĉinajn literojn (ideogramojn) - ja antaŭe mi vizitis japanan universitaton - tiel mi spertis surprizite: en multaj lokoj, precipe on muzeoj, oni informis pri la enirprezo ĉine kaj angle. Kaj inter ili estis eĉ kelkfoje 200% da diferenco. Sekve plej ofte mi pagis la pli malaltan.

Por eŭropanoj estas surprizaj ankaŭ la prezoj. Brando kostas malpli ol biero, biero kostas malpli ol kolao. Duonlitra da 30%-a spicita brando kostis 1 juanon, la prezo de unu botelo da biero - depende de la speco - kostis inter 1.10-1.70. Skatoleto da kolao kostis 10-20 fenojn pli multe, sed ankaŭ simpla mineralakvo kostis pli ol brando.

La vagonaro kutime alvenas je la 10a matene en la Pekina stacidomo. La alvenon mi atendis trankvile, ĉar en alia sociscienca konferenco en Roterdamo, semajnon antaŭ mia vojaĝo al Ĉinio, mi renkontiĝis kun profesoro Shen Chenru, unu el la organizantoj de la konferenco. Li diris al mi, ke li reflugas el Roterdamo al Pekino rekte por prepari la akcepton de la alvenantaj konferencanoj. Li zorge surpaperigis miajn trajnonumeron kaj alventempon, kaj 1i promesis, ke min atendos du studentoj en la stacidomo.

Kiu min atendis?

Post la alveno de la vagonaro evidentiĝis, ke min atendas neniu. Kiel poste klariĝis, la du studentoj erarvagis kaj ne trovis la trajnon el Fenjano (kvankam el Fenjano venas ĉiutage nur unu vagonaro ...). Fidante al la promeso de mia profesoro, mi ja kunportis nek adresojn, nek telefonnumerojn, sekve mi staris senhelpa en planŝtopita stacidomego de metropolo kun 10 milionoj da loĝantoj. En la halo de la stacidomo kaj sur la placo antaŭ ĝi kuŝis homoj plurcentope sur la tero. Iuj dormis, aliaj manĝis aŭ paroladis atendante la vagonaron.

En Ĉinio la infrastruktura provizado estas katastrofa. Mankas telefonoj, mankas veturiloj; ofte okazas, se iu volas aĉeti bileton al Ŝanhajo, li ricevas la respondon, ke nur post du aŭ tri tagoj estos libera loko en la trajno. Ĝis tiam la malfeliĉa pasaĝero kuŝadas en la stacidomo. Tiajn malagrablaĵojn pro neorganiziteco mi spertis plurajn fojojn preskaŭ ĉiutage, sed mi ĝuis sufiĉan rekompencon per la unikaj dumkonferencaj ebloj science informiĝi kaj establi fakajn kontaktojn.

(Daŭrigota)

第二届国际世界语科技学术会议

GRAVA SCIENCA KONFERENCO EN PEKINO 3

Invitoj, invitoj, invitoj

Post la fino de la konferenco en Pekino, mi ricevis amasegon da invitoj de diversaj ĉinaj sociaj kaj sciencaj organizoj el multaj urboj de Ĉinio. Tamen pro la mallongeco de la tempo mi entreprenis plenumi nur unusolan inviton al Kantono, kien invitis min la Kantona Scienca kaj Teknika Asocio kaj la Universitato Jinan. S-ro Liu Weizhang, sekretario de la asocio proponis al mi loĝi en la asocia gastodomo, S-ro Fang Huiping, profesoro de la universitato, bonvenigis min en la boska studenta kvartalo, malproksime de la urba bruo.

La ekspresa trajno inter Pekino kaj Kantono faras la mil kilometran vojon dum 36 horoj, tiel trajnoj ekveturantaj vespere alvenas la trian matenon en la Sud-Ĉinia urbo. La litvagonoj estas - laŭ azia kutimo - malfermita, do sperteblas tre vigla societa vivo inter la ĉ. kvindek homoj vojaĝantaj en la sama vagono.

La pejzaĝo estas sufiĉe varia. Industriaj zonoj kaj rizkampoj altemas. Post Wuhan plioftiĝas freŝverdaj bambuaj boskoj, kaj ĉirkaŭ Kantono eblas vidi eĉ sovaĝajn bananarbarojn.

Ne plu surprizo

Alveninte en Kantono, unue mi provis renkonti en la stacidomo s-ron Liu Weizhang (post la ĝistiamaj spertoj mi ne surpriziĝis ne trovante lin - ja la vagonaro malfruis plurajn horojn, kaj li ĝuste tiam iris aĉeti matenmanĝon ...). Sekve mi provis telefoni al Fang Huiping en la universitato - evidentiĝis, ke ankaú telefonado ne estas tiel simpia. En Kantono mi ne trovis surstratan telefonaŭtomaton funkciantan per monero. Tamen finfine mi trovis aparaton, kiun funkciigis maljunulo en surstrata budo. La telefonkoston oni devis doni al li. Li cetere parolis nur ĉine. Mi jam eĉ tiam ne surpriziĝis, kiam post sensukcesa telefonado mi tamen devis pagi. Malhavante pli bonan solvon, mi

malkovris, ke buso n-ro 33 iras de la stacidomo rekte al Universitato Jinan, do mi enpremis min en la buson.

La buso estis neimageble plenŝtopita, tiom ke estis iuj, kiuj la malgrandajn infanojn endonis en la buson tra la fenestro, ĉar tra pordo maleblis jam eniri. En la universitato min akceptis amike Ke Shi De, vicestro de la Scienca Esplora Katedro, Fang Huiping, liaj edzino kaj filino. Ili diris, ke mi povos loĝi ankaŭ en la universitata gastodomo, sed - ja Ĉinio fariĝas pli kaj pli malfermita - estas eble, ke eksterlandanoj loĝu ĉe parencaj aŭ amikaj familioj, do ankaŭ ili mem tre ĝoje gastigos min.

En familia rondo

Mi akceptis tiun ĉi lastan eblon. En mia loĝĉambro estis japanaj televidilo kaj fridujo, kaj la lito estis ĉirkaŭita de retoj kontraŭ moskitoj. Tuj post la alveno mi estis invitita al tagmanĝo. Kantona specialaĵo: supo el porka intesto. Mi tamen preferis fruktojn, do mi aĉetis grandan ananason kaj du banangrapolojn de privata komercisto ĉe la universitata pordego.

Mia gastiganto devenas cetere el familio kun laboristmovada tradicio. Lia patro Fang Fang estis la tria plej altranga persono en la provinco, ja li estis la ĉefministro. La edzino mem estis interpretistino de la unua ĉefo, do de la soldatkomandanto. Ŝi kiel fama ĉina belulino foje dancis eĉ kun Chou Enlaj en iu akcepto.

Intertempe alvenis ankaú Liu Weizhang. Li jam preparis por mi viziton en Chunsan, kie mi havos la eblon konsultiĝi kun sukcesa distrikta vicpartisekretario pri la nuntempaj zorgoj kaj problemoj de la ĉina gvidantaro. Poste mi persone akiros spertojn en la speciala ekonomia zono.

La zono

La rapide evoluanta Sud-Ĉinia urbego Shenzhen situas en la najbaraĵo de Honkongo. Kiam post la erao de Mao Zedong, Teng Hsiao Ping eniris la potencon, li kiel pragmatisma politikisto konsideris sia plej grava tasko rapide evoluigi la ĉinan ekonomion. Por plenumi tiun celon oni denove donis rolon al la privataj

entreprenoj, kaj oni denove obeis al la merkataj leĝoj. Kadre de tiu plano estiĝis la marbordaj specialaj ekonomiaj zonoj, kie - esperante rapidan ekonomian evoluon - la registaro kuraĝigas ekfunkciigi ĉinajn-eksterlandajn komunajn entreprenojn. Kvankam okcidentaj ĉinologoj ne povis imagi la enkondukon de iuj elementoj de kapitalisma ekonomiorganizado en parto de la lando - tamen la tempo pruvis la pravon de Teng Hsiao Ping. Hodiaŭ Shenzhen estas metropolo kun nubskrapantoj kaj la vivnivelo pluroble superas la averaĝan vivnivelon de Ĉinio. Estas vere, ke Shenzhen estas rigardata de la ĉinoj kiel eksterlando, ja ili povas eniri tien nur kun speciala permeso.

Ankaŭ por multaj okcidentanoj estis surprizo la establo de la specialaj zonoj. Tamen estis pluraj, kiuj konsideris tiun ĉi paŝon nemalhavebla por la ĉina ekonomio. Armand Hammer, prezidanto de Occidental Petroleum, diris, ke Teng Hsiao Ping eĉ ne estis tiel kuraĝa en la ekonomipolitiko kiel Lenin estis en la dudekaj jaroj. Laŭ ĉefministro Chao Cejang la registaro intencas realigi du ĉefajn celojn: pliigon de la ĉina eksporto (aŭ importanstataŭigon) kaj absorbadon de la evoluinta eksterlanda teknologio.

Tempo estas mono

Elirinte el la klimatizita vagonaro Kantono-Shenzhen mi estis atendata de duopo: Du Shou He, ĉefinĝeniero de Shenzhen Special Economic Zone Development Co., kaj Lee Teck Shiu, direktoro de Espero Enterprises en Honkongo. Ĉar, malsame ol en aliaj partoj de Ĉinio, ĉi tie tempo estas mono, ni tuj aŭtis al la centro de la Entrepreno por Evoluigi la Specialan Ekonomian Zonon, kie nin atendis jam la gvidantoj de la organizo. Chen Chu Jie, ĝenerala vicdirektoro, Li Yi Zhong, vicestro de la Entreprenodirekta Ĉefsekcio kaj profesoro Cui Shao Jang, vicprezidanto de Huaming Electronic Industry Co. interesiĝis pri la spertoj de la hungara reformo en la ekonomidirektado kaj pri miaj esploroj en la japana Universitato Nanzan. La proksimeco kaj unike rapida evoluo de Japanio kompreneble vekas la interesiĝon de ĉinoj. Ankaŭ Hungario, ja ĝi estis la unua en la socialisma landaro, kie oni sukcesigis la ekonomian reformon (en la agrikulturo), kiun poste enkondukis

ankaŭ Ĉinio.

Poste la ĉinaj partneroj informis pri la ĉefaj rezultoj de la zono, pri la favoraj ekonomiaj kunlaboraj ebloj por la eksterlandaj entreprenoj. Mi eksciis, ke Shenzhen Special Economic Zone Development Co. rajtas okupiĝi pri io ajn (krom or- kaj armilmerkato), ili rajtas aĉetivendi varojn kaj servojn en la monda merkato. Estas eblo ankaŭ ekonomie kunlabori en la tria mondo. Estis menciite, ke pli frue hungaraj geofizikistoj rezulte kunlaboris en la malkovro de la plej granda naftokuŝejo de Ĉinio. La Sud-Ĉinia entrepreno pretas kunlabori kun hungaraj entreprenoj sur la plej diversaj kampoj.

Kiukolora la kato?

Dum la restado en Ĉinio mi havis la senton, ke mi estas en la tria mondo. Ĉi tie en Shenzhen mi tamen pensis, ke mi estas kvazaŭ en Japanio. Kaj tiel evidentiĝis, kiun koloron havas la kato. Antaŭ jaroj Teng Hsiao Ping - disputante kun la iama prezidanto Mao Zedong, kiu estis konvinkita pri la graveco de la klasbatalo - diris, ke la funkciigado de ekonomiaj organizaj rezultoj en kapitalismo estas bona ankaŭ por Ĉinio, se ĝi akcelas la evoluon de la lando. Teng diris jene: "Tutegale, ĉu la kato estas blanka aŭ nigra. Gravas nur, ke ĝi kaptu muson. "

Finalo en Mongolio

Post mia programo en Ĉinio mi revenis al Eŭropo tra dezerto Gobio kaj Mongolio. La trajno transpasis la limon noktomeze. La 1oĝantaro de Mongolio estas enorme maldensa - oni povas vojaĝi centojn da kilometroj sen vidi homon. En urboj, kun plurdekmil loĝantoj, oni ofte vidas rajdantojn.

Alveninte en Ulan Bator mi tuj iris al la buroo de Aeroflot en la strato Stalin por konfirmigi mian flugbileton. En la stacidomo ne estis taksioj, fine min kunveturigis per sia propra aŭtomobilo mongola familio. Tamen post duonhora vana atendado (neniu estis en la giĉeto) mi prefere iris ekhavi tranoktejon. En Ulan Bator funkcias kvin hoteloj, mi ricevis ĉambron sufiĉe malmultekoste (84 tugriko = ĉ. 340 Hungaraj forintoj).

Post la tropika varmo estis sufiĉe malagrabla la mongola vintro. Malgraŭ la frosto mi iris sekvatage promenadi tra la urbo. Mi devis iradi plurajn kilometrojn ĝis trovi vendejon. La varsortimento estis malriĉa. Pano, farunaĵo kaj sukero estis ĉie aĉeteblaj, por viando kaj lakto oni devas vicon stari. Fruktoj praktike nenie estis aĉeteblaj. Ĉe iu stratangulo mi vidis cent metrojn longan vicon, ĉiu homo kroĉis siajn manojn al la zono de la antaŭa por ke ne povu iu senrajte enigi. Ili atendis por vodko. Estis longaj vicoj ankaŭ ĉe la frizisto.

Reirinte en la hotelon mi renkontis mian malnovan hungaran konaton, laborantan delonge en Mongolio. Laŭ lia konsilo poste mi iris vidi la dinosauron en la Centra Stata Muzeo. Mi vizitis la lamaejon en la jurtokvartalo. 60-70 lamaoj ripetadis la malnovegan monotonan tekston. Laste mi volis eniri Bogdogegen-on, palacon de la lasta teokratia reĝanto, sed ĝi estis malfermita. Do, tiel sen vizito al la fama loko mi iris al la aerodromo kaj reflugis al Europo.

(Finita)

LA MALFERMIĜANTA ĈINIO

NOVAJ EBLOJ POR ORIENTA-OKCIDENTA KUNLABORO

Laŭ invito de la Sciencista-Teknikista Esperanto Asocio sub la Ĉina Akademio de Sciencoj la aŭtoro pasigis unu monaton en Pekino kaj sud-orienta Ĉinio. Jene li priskribas siajn spertojn el la vidpunkto de ekonomikisto.

……..

La Malproksim-Orienta defio

En mia antaŭa artikolo "Ĉu la miraklo imiteblas?" (Fokuso 88/1) mi traktis la eksterordinare rapidan evoluon de la Japana ekonomio. Tamen Japanio ne estas la sola lando de Malproksim-Oriento, kiu atingis mirindajn ekonomiajn sukeesojn. Kvar aliaj spuras ĝin: Hongkongo, Singapuro, Sud-Koreio kaj Tajvano (Okcidente oni lastatempe nomas ilin "la kvar tigroj", kaj en la Malproksim-Oriento -

"la kvar drakoj"). Laŭ multaj ekonomikistoj la salta evoluo de la Malproksim-Orientaj landoj kondukas al tio, ke la "pezocentro" de la monda komerco laŭgrade ŝoviĝos de Atlantiko al Pacifiko. En la lastaj jaroj ankaŭ Ĉinio pli kaj pli aliĝas al tiu procezo.

La evoluon de iu ajn lando premisas interalie ĝia intensa partopreno en la tutmonda scienc-teknika kunlaboro. Ne hazarde do plioftiĝis en Ĉinio la internaciaj sciencaj aranĝoj, kiuj donas pli kaj pli da novaj impulsoj por la modernigo de la lando. Inter tiuj elstaras la Internacia Akademia Konferenco pri Scienco kaj Tekniko en Esperanto (IAKSTE), celanta helpi, ke "*Ĉinio malfermu la fenestrojn al la mondo, kaj la mondo malfermu la fenestrojn al Ĉinio*". Tiujn vortojn mi citas el la parolo de la Ĉina vic-ministro pri telekomunikado, farita dum la inaŭguro de la 2-a IAKSTE. Tiun konferencon, okazintan en Pekino inter la 10a kaj16a de aŭgusto 1988, partoprenis pli ol 1200 fakuloj el 20 landoj.

La scienca konferenco

La strebo malfermiĝi al la mondo, la deziro lerni kaj sincere kunlabori karakterizas Ĉinion en la 1980-aj jaroj. La portreto de Maŭ Zedong, iam nomita "La Granda Stiristo" ankoraŭ videblas sur la Tjan-anmen-pordego en la centro de Pekino, sed la Maŭ Zedong-a izoliĝo jam tute finiĝis.

Laŭ la opinio de la Ĉinaj kolegoj la hororoj de la "kultura revolucio" neniam ripetiĝos. Tamen ĝiaj sekvoj eĉ hodiaŭ forte senteblas. Dum la "kultura revolucio" la supera edukado ĉesis, la universitataj iustruistoj devis transloĝiĝi al la kamparo kaj plenumi tie fizikan laboron. Praktike maleblis kontakti kun alilandanoj. Tial ne nur postrestis la scienco kaj tekniko de la lando, sed ankaŭ ne akumuliĝis spertoj pri rilatoj kun eksterlandaj fakuloj. Tio evidente malhelpis ankaŭ la organizadon de IAKSTE. La partoprenantoj malŝparis multe da tempo pro aranĝado dc vojaĝ-aferoj (ekzemple, tuta semajno ne sufiĉis al la organizantoj por validigi mian trajn-bileton por la reveturo, kaj finfine mi aranĝis la aferon en la staci-domo kun granda malfacilaĵo) kaj pro komunikad-problemoj (interalie, mi ne trovis publikan telefon-aparaton en la tuta ĉefurbo).

Malgraŭ ĉiuj organizaj malagrablaĵoj la 2a IAKSTE alportis gravajn sukcesojn kaj el scienca kaj el movada vidpunktoj. La organizantoj ricevis amason da preleg-proponoj kaj manuskriptoj en Esperanto. La organiza komitato de la konferenco meritas grandajn laŭdojn pro la fakto, ke la prezentitaj prelegoj estis informriĉaj kaj por la eksterlandaj kaj por la Ĉinaj fakuloj. (19 el tiuj prelegoj aperis en la periodaĵo Tutmondaj Sciencoj kaj Teknikoj n-ro 1988/3-4. Laŭ la enkondukaj vortoj de ĝia ĉefredaktoro, d-ro Shen Chenru, en la sekvontaj numeroj legeblos pliaj tekstoj elektitaj el la centoj da referaĵoj.)

La ĉeftemo de la nuna IAKSTE estis: "La reciproka efiko de la scienco-tekniko kaj socio". Krom la ĝeneralaj kunsidoj multaj referaĵoj estis pridiskutataj en la ses sekcioj de la konferenco: (1) matematiko, fiziko, kemio, astronomio, (2) tersciencoj, (3) teknikaj sciencoj, (4) medicino, biologio, (5) ekonomio, komerco, kaj (6) lingvistiko, edukado.

En la sekcio pri ekonomio aparte grandan interesiĝon vekis la prelego de Bai Jingchen, esploristo de la Monda Ekonomi-Politika Instituto sub la Ĉina Akademio de Sociaj Sciencoj, pri la novaj tendencoj de la reformado en Sovetunio kaj la Orient-Eŭropaj landoj.

En la terscienca sekcio ĝeneralan kaj samtempe profundan trarigardon de la temo prezentis Gu Gongxu, prezidanto de la Ĉina Geofizika Asocio kaj honora prezidanto de la Geofizika Instituto sub la Ŝtata Sismologia Buroo. Lia prelego titoliĝis "Trovi pruvojn en terkrusta profundo por la tera scienco".

Saĝe decidis la organiza komitato, ke profesoro Christer Kiselman (Svedio) faru sian prelegon ne en sekcio, sed dum ĝenerala kunsido. Tiamaniere ĉiuj konferencanoj konatiĝis kun liaj pensovekaj tezoj pri la signifo de matematiko en la homa kulturo.

La kunsido de la medicina sekcio pruviĝis grava oportuno por kompari sciencajn atingojn de fakuloj el diversaj kulturoj kaj kontinentoj. La Eŭropaj kuracistoj informis pri siaj hodiaŭaj kurac-metodoj, dum Ĉina kuracisto konatigis la ĉeestantojn kun tradicia medicina praktiko baziĝanta sur la Tibeta mistikismo.

Kian koloron havas la kato?

Specialistoj pri Ĉinio bone memoras la tempon, kiam centmilionojn da homoj okupis la demando: "Kian koloron havas la kato?" Nome, prezidanto Maŭ Zedong akuzis siajn pragmatajn politikajn oponantojn - unuavice Deng Ŝjaŭping -, ke ili iras la kapitalisman vojon, klopodante revivigi en Ĉinio la merkaton, la financan stimuladon de la laboruloj kaj aliajn metodojn, pruvintajn siajn taŭgecon por pliefikigi la ekonomion tra la mondo.

"*Egalas, ĉu la kato estas blanka aŭ nigra*" - respondis Deng Ŝjaŭping. - "*Gravas, ke ĝi kaptu la muson*." Provizore venkis prezidanto Maŭ, asertante la plian gravecon de la klasbatalo. Tamen, vizitante Ĉinion, ĉiu ajn konvikiĝas, ke la definitiva venkinto iĝis Deng Ŝjaŭping: ĉie floras la komerco, abunde prosperas privataj vendejetoj kaj restoracietoj, viglas grandaj bazaroj, kreskas gigantaj konstruaĵoj.

Tiu ĉi fenomeno eĉ pli frapas la okulojn de la vojaĝanto en sud-orienta Ĉinio. Laŭ iniciato de Deng Ŝjaŭping oni aparte kuraĝigas establi komunajn entreprenojn de Ĉinaj kaj eksterlandaj firmaoj, krome oni ebligis pli liberan cirkuladon de kapitalo kaj laborforto. Importante funkciantan kapitalon kaj adaptante evoluintajn eksterlandajn teknologiojn, ĉi tie la Ĉinoj rapide modernigas sian ekonomion. Mi povis persone konatiĝi kun ĉio ĉi: post la konferenco mi vizitis tiun regionon, akceptinte la afablan inviton de la Kantona Sciencista-Teknikista Esperanto-Asocio (STEA) kaj de Fang Huiping, profesoro de la Universitato Ĵinan.

La malfermitecon de Ĉinio bone karakterizas la fakto, ke hodiaŭ eksterlandanoj rajtas libere loĝi ĉe Ĉinaj amikoj kaj kolegoj. Utiligante tiun eblon, en Kantono mi tranoktadis en la loĝejo de d-ro Ke Shi De, katedrestro pri scienca esplorado ĉe la Universitato Ĵinan. (En la komforta loĝejo, konsistanta el tri ĉambroj, kuirejo kaj banejo li vivas kun edzino kaj filino.)

Vojoj al la pinto de la Fuĵi-monto

Sude de Kantono, ĉe la limo kun Hongkongo situas la speciala

ekonomia distrikto de Ŝenĝeno. Por eniri tiun ĉi zonon eĉ Ĉinoj bezonas apartan permesilon. Min akompanis unu el la gvidantoj de la Kantona STEA, Liu Wei Zhang, kaj en la stacidomo de Ŝenĝeno nin atendis unu el la estroj de la Entrepreno por Evoluigi la Ŝenĝenan Specialan Ekonomian Distrikton, Du Shou He, kaj la direktoro de la firmao Espero Enterprises, Lee Teck Shiu, ku tiumatene alveturis el Hongkongo.

Alveninte el la interno de Ĉinio, oni sentas sin kvazaŭ en alia mondo. Antaŭ kelkaj jaroj mi studis en Japana universitato, kaj nun ŝajnis al mi kvazaŭ mi denove estus en Japanio. La varoj en la vendejoj pli abundas kaj la salajroj pli altas ol en aliaj regionoj de Ĉinio. Kiel mi tamen konstatis, la diferenco montriĝas ne nur en la vivnivelo, sed ankaŭ en la pensmaniero de la tieaj loĝantoj.

Tion ekzemplas ankaŭ la ekonomiaj kaj politikaj grupoj, ligitaj al la supre menciita entrepreno por la evoluigo de la Ŝenĝena distrikto. Ili kapablas krei prosperan modernan ekonomion sur la loko de la antaŭa mizera kamparana vivo. La entrepreno jam produktas kaj eksportas altkvalitajn varojn de la nutraĵa, tekstila, kemia, aluminia, maŝina kaj elektronika industrioj. La entuziasmaj gvidantoj de la entrepreno, prezidanto Yuan Tao Ren kaj ĉef-inĝeniero Du Shou He faras ĉion eblan por plilarĝigi kaj plifirmigi reciprokan ekonomian kunlaboron kun alilandaj entreprenoj ankaŭ helpe de Esperanto.

Rigardante la ĉielskrapantojn de tiu speciala ekonomia diskrikto, ŝajnis al mi, ke la optimismo de ĝiaj loĝantoj havas realan fundamenton. Sekvante "la kvar tigrojn", ankaŭ tiu ĉi lando, la hejmo de kvinono de la homaro, transformiĝos en evoluintan industrian socion. La tiucelaj metodoj en Ĉinio parte diferencas de tiuj aplikataj en la nove industriiĝintaj etaj landoj. Ili malsamas ankaŭ en Japanio, en Eŭropo kaj la ceteraj mondopartoj. Tamen la celoj samas. Laŭ Japana proverbo: "Multaj vojoj kondukas al la pinto de la Fuĵi-monto, sed ĝi havas nur unu pinton."

世界语用于经贸领域

《焦点》1988年第3期上刊登了高·马尔库什博士的一篇非常有趣的文章，题为《东西方合作的新的可能性》（第52～55页），谈的是他访问中国深圳特区发展公司的事。其中写道：热情的公司经理袁陶仁、总工程师杜寿河正尽一切努力通过世界语扩大和加强同其他国家企业的相互经济合作。

然而，截至目前为止，我还没看到有一本世界语杂志刊登有关为实现这一目标所作的活动计划。其原因何在？

我不是这方面的专家，但我认为应该尝试一下。因为公司对世界语的理想从来不感兴趣。下面就是我对这种活动方案的一些粗略设想：

（1）按照国家和经济部门的情况，对有世界语者在那里工作的企业和公司进行登记。这些世界语者有能力在职业上用世界语处理各种关系。

（2）把这个定期进行登记的公司、企业名单散发给各公司、企业。建议他们为公司职员举办世界语速成班。

（3）当然，这些教员应该得到报酬，但他们必须是能胜任这项工作的。其中一点就是他们十分熟悉与公司和企业有关的最新术语，而不是仅仅关注属于俱乐部活动范围的基础教学。

（4）应该照顾从事这项编辑工作小组，使他们能随意使用计算机。在它开始工作时，它要定期同国际世协的新术语中心进行联系。因为世界语术语在一些领域里还不够完善。

（5）人们还可以预期出版一本有这些公司通讯处的“贸易——工业年鉴”。这笔费用可用他们的广告费来顶替。

如果我不是在夸夸其谈的话，那么谁去努力实现它呢？

戈·皮尔劳特（比利时）

1989年1月22日

（晓安译）

ESPERANTO EN KOMERCAJ KAJ EKONOMIAJ MEDIOJ

En FOKUSO (n 7-88/3) estas tre interesa artikolo de D-ro Gabor Markus titolita "*Novaj ebloj por orienta-okcidenta kunlaboro*" (p. 52-55). Parolante pri la speciala ekonomia distrikto de Shenzhen, Ĉinio, kie li vizitis "Shenzhen Special Economic Zone Development Company", li i.a. skribas: "La entuziasmaj gvidantoj de la entrepreno, prezidanto Yuan Tao Ren kaj ĉef-inĝeniero Du Shou He faras ĉion eblan por prilarĝigi kaj plifirmigi reciprokan ekonomian kunlaboron kun alilandaj entreprenoj ankaŭ helpe de Esperanto".

Ĝis nun mi nenie legis en la E-gazetaro pri agadplano por realigi tian praktikan celon! Kial?

Mi neniel estaspertulo, sed ŝajnas al mi, ke endus provi ion. Ĉar firmao neniam interesiĝos pri Eo pro idealo, jen skizo de agadplano:

1. Listigi, laŭ landoj kaj ekonomikaj sektoroj, firmaojn kaj entreprenojn, kie laboras kompetenta(j) E-isto(j) kiu(j) kapablus profesie prizorgi rilatojn per Eo.

2. Dissendi tiun liston, kiu estu regule ĝisdatigita, al firmaoj, proponante rapidkurson pri Eo por oficistoj de tiuj firmaoj.

3) Kompreneble, tiuj instruantoj estu pagotaj, sed ili estu tre kompetentaj I.a. ili estu BONEGE informitaj pri la plej freŝdata terminologio kiu rilatas al la celita firmao/entrepreno; ne plu temas pri elementa instruado sufiĉa por klubagado.

4) Devus prizorgi tiun kompiladon grupeto, kiu disponas pri komputilo; krome ĝi estu en regula kontakto kun la nova Terminologia Centro de UEA, kiam ĝi funkcios!? - ĉar la E-terminologio estas nekompleta en pluraj sektoroj.

5) Eĉ oni povas antaŭvidi eldonon de "Komerc-industria jarlibro" kiu enhavu tiujn adresojn kaj kiu estu pagita per reklamoj de menciitaj firmaoj.

Se mia sugesto ne estas tro utopia, kiu klopodus realigi ĝin?

22. 01. 1989

Germain PIRLOT

Residertie "Vaughan" Kemmelbergstr. 5 B.3

B. 8400 OOSTENDE Belgio

BEHÄRSKAR SEX UTLÄNDSKA SPRÅK

"Esperanto bättre än de fem andra!"

- Av LARS MADEBRINK -

Gabor Markus år professor och doktor i ekonomi i Ungern och Japan. Förutom sitt modersmål ungerska behärskar han sex språk - engelska, esperanto, franska, japanska, tyska och ryska.

- Esperanton har jag mer nytta av än de fem andra språken tillsammans. För esperanto är mer än ett språk, sade han under sitt karlskogabesök som avslutades på onsdagen.

1972 blev han professor i ekonomi i Budapest. Ett intressant land för en ekonom är Japan, med sin stora tillväxt.

1981 åkte han dit som turist. I stället för att fIyga tog han tåget, via transsibiriska järnvägen. Efter två veckor var han framme och under den perioden hade han hunnit lära sig esperanto.

- Jag hade en instruktionsbok med mig på tåget och var klar med den vid framkomsten. Jag var visserligen nybörjare, men kunde göra mig förstådd bland japaner som pratade esperanto.

Doktor

1982 återvände han till Japan, den här gången för att studera. 1984 utsågs han till doktor i ekonomi och matematik.

- Det var ett par jobbiga år. På morgnarna fick jag instruktioner på japanska. På eftermiddagarna var det föreläsningar på engelska. Och pá kvällarna besökte jag ofta den' lokala esperantoklubben.

- Det är inte lätt att växla mellan tre olika språk dag ut och dag in. Speciellt som inget av dem var mitt modersmål ungerska.

Välkländ

Gabor Marku's intresse för esperanto bara växte och växte. I dag är han mycket känd i de här kretsarna och har deltagit i flera av

världsorganisationens kongresser. Dessutom är han redaktör för en vetenskaplig tidskrift på esperanto.

- Esperanto är inte bara ett språk utan även en ideologi. Vi vill verka för fred i världen. Ett bra sätt att uppnå det år att folk kan kommunicera med varsandra. Vi är alla br0der och systrar, som inte behöver vara oense utan kan leva i fred.

- Esperanto kan användas på många sätt. Förra året var jag på en vetenskaplig konferens i Kina. 1 200 personer från 20 länder deltog. Det gemensamma språket var esperanto

- Anledningen är att det är lätt att lära sig. Det tar 200 timmar att lära sig esperanto, 2 000 timmar att läsa in engelska och drygt 5 000 timmar att behärska japanska och kinesiska

Universitet

- Kinas regering har planer på att starta ett universitet, där det skall undervisas på esperanto. På så sätt kan de lättare hjälpa länderna i tredje världen.

- En student från Afrika eller Sydamerika lär sig esperanto på två månader och kan sedan börja med sina speciella ämnen. Om han eller hon först skall läsa in kinesiska, dröjer det två år innan de egentliga studierna kan komma igång.

-I östeuropa har vi många studenter från tredje världen. Låt oss säga att fyra studenter från Tanzania studerar ekonomi - en i Rumanien, en i Tjeckoslovakien, en i Ungern och en i Östtyskland.

-När de efter fem år är klara och kommer hem så kan de inte diskutera de ekonomiska termerna med varandra. För de har ju lärt sig dem på fyra olika språk.

- Och tänk vad mycket lättare allt' skulle vara i organisationer som FN och Unesco om alla pratade esperanto. Nu måste alla dokument översättas till de officieIla språken, vilket kostar både tid och pengar.

- Jag hoppas att esperanto skall sprida sig över hela världen. Då skulle allt bli lättare och alla skulle förstå varandra.

Karlskoga

„Gabor Markus reser just nu runt i Sverige på inbjudan av den svenska esperantoorganisationen. I söndags kom han till Karlskoga och i onsdags reste han vidare.

Han höll flera föreläsningar på Karlskoga folkhögskola. Dels informerade han samtliga elever om esperanto, dels deltog han i esperantokursens lektioner.'

FOTNOT: **Tanken med esperanto är inte att ersätta andra språk, utan att det skall vara „allas andra språk". På så sätt bevaras språk och kulturer. Språket grundades av polacken Ludwig Zamenhof.**

…….

Efter 40 år

NU ÄR PROFIT INTE ETT FULT ORD…

- Av LARS MADEBRINK -

Gabor Markus är professor i ekonomi i Ungern. Därmed har han bättre insyn än många andra i de förändringar som pågår i landet.

- **I 40 år har profit varit ett fult ord, men så är det inte längre.**

1956 rullade de sovjetiska tanksen in över Ungerns gränser. Ungrarnas frihetssträvanden hade gått för långt, enligt Moskva.

Sedan dess har Ungern sakta men säkert manövrerat sig tillbaka mot friheten. I dag, menar Gabor Markus, är hans land det friaste av alla östeuropeiska länder.

Nya partier

- Tidigare ägdes alla företag av staten, men det håller vi på att ·ändra. Marknadskrafterna spelar en större roll, liksom kontakterna med världsmarknaden.

- För tio dagar sedan, samma dag som jag reste till Sverige, rapporterade tidningarna om att det nu får bildas nya partier. .

- Regeringen och kommunistpartiet har också fått en annan inställning till vad som hände 1956. Tidigare benämndes det som en kontrarevolution, men det ordet används inte längre.

Middag

- Våra gäster är lika öppna som västländernas. Ungrare åker exempelvis till Österrike för att handla. Och österrikare kommer till Ungern, ibland på korta besök för att äta middag eftersom det är så billigt.

- Svenskar behöver inte längre visum för att resa in i Ungern. Det går allt snabbare mot ännu större frihet. En utveckling som jag hoppas skall hålla i sig.

La kastelo en Nagoya, kie la aŭtoro studis en Nanzan Universitato

Japana belulino kun floroj

헝가리와 서길수 교수

가보르 마르쿠스 박사(헝가리)

내가 서길수 교수의 사상을 알게 된 것은 지난 세기 1980년대 전반이었다. 그 때 나는 일본 남부 도시 나고야에 있는 난잔 대학에서 박사학위 과정을 밟고 있었다. 나고야에서 나는 다양한 사회 조직과 일본 에스페란토 운동에 참여할 수 있었으며, 우리는 사회과학과 경제학 문제에 관한 토론을 자주 가졌다. 그 때 국제 학술대회에 한국인들이 참여하였는데, 처음으로 함께 참석한 서길수 교수의 고상한 사상에 관해 들었다.

나는 그 후 1990년에 서길수 씨를 개인적으로도 만날 수 있었으며, 유럽 여행

하는 동안 그는 부다페스트에 있는 코르비누스(Corvinus) 대학에서 자신이 연구한 결과에 대해 강연을 가졌다. 당시는 헝가리가 아직 사회주의 국가였고, 따라서 교수들의 강연은 학생들에게는 아주 흥미롭던 시절이었다. 그 이유는 이미 그 때 한국 경제가 급성장하던 결과를 목격했고, 많은 경제학자들이 그 현상의 비밀에 대해 진지하게 접근하고 있었기 때문이다.

당시에 우리 학교 명칭이 칼 마르크스 경제대학이었다. 따라서 당연히 사회주의 시절에는 마르크스의 정치경제학이 필수 과목이었다. 그럼에도 불구하고 우리로서는 동유럽의 경제성장을 성공시키려면 자유 세계의 이론을 배울 수만 있다면 온갖 방법을 총동원해야 했었다. 우리 역시 사회주의계획경제 대신 시장경제 체제를 도입해야 했다. 따라서 1960년대에 처음으로 사회주의 세상인 헝가리에서 국가가 주도하는 경제편향적인 체제를 재편하려고 시도하였지만, 그 때는 국제 정세가 그러한 프로그램의 성공을 그다지 도와주지 않았다.

그러나 1980년대 말에 국제 정세가 변하고 개선되었고, 그 덕에 동유럽과 중유럽 전체에 정치적인 변화가 일었다. 이러한 변화에 기여한 나와 같은 세대 사람들은 가장 빨리 성장한 일본이나 한국과 같은 멀리 있는 나라의 경제학자나 학자들의 경험을 효과적으로 활용하려고 노력했다. 때문에 1989년과 1995년 사이에 서길수 교수가 세계 에스페란토 협회 임원이 된 것은 우리에게는 특별히 중요한 일이었다. 왜냐하면 그 시기에 우리는 더 자주 다양한 국제 회의에 참석하여 그의 경험을 듣고 조언을 얻을 수 있었기 때문이다.

1990년 그는 우리 대학에서 자신이 연구한 조사에 대한 결론을 내려주었고, 그 후 우리는 정치적 변화가 있은 후 헝가리에 시장경제의 기초를 마련하고, 직접인 체제를 구축하고, 민주적인 사회체제를 구축하기 시작했을 때 그의 지시와 충고를 현실로 옮기고자 했다.

1990년대 초 나는 전략적 계획이라는 전공에서 서길수 교수의 조언을 활용했다. 그에 따라 우리는 당시 헝가리에서 가장 규모가 큰 1만 5천 명을 고용하고 있는 전국 석유화학 노동조합 안에 산업조직의 전략적 직선 조직을 결성하는데 성공했다. 목적은 시장경제 분야에서 운영되는 대규모 다국적기업들과 경쟁하며 살아남을 수 있고 재정적으로도 번영하는데 성공할 수 있는 안정된 기업을 설립하는 것이었다.

그 후 나는 의회를 조종하는 조직의 지도자가 되었고, 거기서 나는 보다 중요한 역할을 맡았다. 우리 정부가 의회가 결정한 사항에 따라 국가 예산을 어떻게 효율적으로 지불할 것인가에 관한 일을 맡았다. 그 업무에서도 나는 서길수 교수의 경험을 활용할 수 있었고, 지난 세기 마지막 10년의 끝에서 헝가리는 유럽연합에 가입하고 싶어하는 성장하는 동유럽 국가 가운데 하나가 되었다.

서 교수가 한국에서 살고 있는 동년배의 학자나 기업가 그리고 공직자들과 함께 고도로 성장한 국가를 만들었고 기적에 가까운 급성장 국가를 이루었지만, 이 곳 동유럽에서는 그러한 현상이 일어나지 못해 우리가 그를 높이 평가하고 있다. 물론 우리가 그를 존경하는 것은 경제적 부가 인간의 행복의 전부는 아니라고 말한 사실 때문이다. 그는 세계의 다른 사람들과 평화롭게 조화를 이루고 사는 것이 성공한 사람의 성적표라고 말한다.

서 교수는 사람들이 서로 이해할 수 있게끔 국제어 에스페란토를 창안한 이전의 폴란드 안과의사인 루도비코 라자로 자멘호프의 숭고한 사상을 잘 이해하였고, 그 결과 그는 개인적으로 국제 에스페란토 운동에 참가하여 90년대 전반기에 세계적인 조직인 세계 에스페란토 협회의 임원이 되었다.

지난 10여 년간 세계 정치와 경제는 크게 변했고, 신의 은덕으로 헝가리에서도 한국에서도 기적은 일어나지 않았으나 한국은 전 세계에서 유명한 공산품을 성공적으로 팔리는 부유하고 고도성장을 이룬 나라가 되었다. 나 자신도 이 글을 쓰면서 한국산 컴퓨터를 사용하고 있다. 헝가리도 지난 10여 년간 성공을 이루었다. 독재적인 정치체제에 종지부를 찍고 우리도 자유세계의 일원이 되자는 목표 아래 시장경제를 도입했다. 우리는 지리적 조건이 달랐기 때문에 서 교수와 함께 공동작업을 하는 것이 유용하지만 다른 길을 택했다. 일본 속담에 "후지산에 오르는 길은 많지만 후지산의 정상은 하나밖에 없다"라는 말이 있다.

DANKMESAĜO AL KOREA PROFESORO

Mi konatiĝis kun la ideoj de profesoro doktoro SO Gilsu en la unua duono de la okdekaj jaroj dc la lasta jarcentro. Tiam mi faris doktoran programon en Nanzan Universitato en la sudjapana urbo Nagoya. Tie

mi havis la eblecon partopreni agadojn de diversaj sociaj organizoj kaj ankaŭ en la japana Esperanto-movado ni tre ofte kunvenis diskuti sociosciencajn kaj ekonomikosciencajn problemojn. Tiam estis la unua fojo, kiam la koreaj partoprenintoj de tiuj internaciaj sciencaj konfcrcncoj menciis la noblajn ideojn dc profesoro SO Gilsu, kiu ankaŭ partoprenis la Esperanto-movadon.

Poste mi havis la honoron unkaŭ persone konatiĝi kun s-ro SO en 1990, kiam li afable akceptis nian inviton kaj dum lia eŭropa vojaĝo li prelegis pri la konkludoj de siaj sciencesploroj en Corvinus Universitato en Budapesto. Tiam Hungario ankoraŭ apartenis al la komunisma mondo, kaj pro tio la prelego de la profesoro estis speciale interesa por la sicentistoj de nia universitato, ĉar tiam oni jam vidis la unuajn rezultojn de la tre rapide evoluanta korea ekonomio kaj multaj ekonomikistoj serioze interesiĝis pri la sekreto dc tiu fenomeno.

Tiam la nomo de nia universitato estis Karl Marx Ekonomikoscienca Universitato, kaj kompreneble marksisma politika ekonomio estis deviga studobjekto dum la komunisma tcmpo. Malgraŭ tio estis ankaŭ komprenebla por ni, ke ni devas kapti ĉiujn eblecojn konatiĝi kun la ekonomikosciencaj teorioj de la libera mondo se ni intencas sukcesigi la evoluon de niaj ekonomioj en orienta Eŭropo. Ni konkludis, ke ankaŭ ni devas enkonduki la merkatekonomian sistemon anstataŭ la komunisma planita ekonomia sistemo. Pro tio por la unua fojo en la komunisma mondo en Hungario oni provis reformi la ŝtatan ekonomiodirektan sistemon je la fino dc la sesdekaj jaroj, sed tiam la internaciaj kondiĉoj por sukcesigi la programon ne estis favoraj.

Sed je la fino de la okdekaj jaroj la internaciaj kondiĉoj signife ŝanĝiĝis kaj pliboniĝis kaj dank' al tio okazis politikaj ŝanĝoj en la tuta Orienta kaj Centra Eŭropo. La membroj dc mia generacio, kiuj kontribuis al ĉi tiu ŝanĝo intencis efike utiligi la spertojn de la ekonomikistoj kaj sciencistoj de la plej rapide evoluintaj malproksimorientaj landoj, plejparte Japanio kaj Koreio. Pro tio estis speciale utila afero por ni, ke inter la jaroj de 1989 kaj 1995 profesoro SO Gilsu fariĝis membro de la estraro de la Universala Esperanto-

Asocio, ĉar dum tiu periodo ni pli ofte havis la eblecon partopreni diversajn internaciajn konferencojn kaj informiĝi pri liaj spertoj kaj peti konsilojn.

En la jaro 1990 li konkludis siajn sciencajn esplorejn por ni en nia universitato kaj dum la venontaj jaroj ni intencis en prakriko utiligi liajn instruojn kaj konsilojn, kiam post la politikaj ŝanĝoj ni ekkreis la fundamcntojn de la merkatekonomio direkta sistemo kaj la demokratian sociosistemon en nia lando.

En la unuaj jaroj dc la naŭa jardeko mi persone en la faktereno de strategia planado utiligis la kunsilojn dc profesoro SO Gilsu, kaj laŭ tio ni sukcese fondis ĉi tie la stratcgian direktan organizaĵon de la plej granda industria organizo tiutempe en Hungario en nia tutlanda petrolkemia korporacio, kie 15 mil personoj estis dungitaj. La celo estis fondi stabilan korporacion kiu en libera merkato agade kune kun la plej grandaj internaciaj entreprenoj en ĉi tiu merkattereno kapablas sukcese travivi kaj finance sukcese prosperi.

Poste mi fariĝis direktoro de nia parlamenta kontrol organizo, kie mi havis pli signifoplenan taskon. Kontroli kiel efike nia registaro implementas la nacian budĝeton laŭ la parlamentaj decidoj. En tiu laboro mi ankaŭ povis utiligi la spertojn de profesoro SO Gilsu kaj je la fino de la lasta jardeko de la lasta jarcento Hangario estis unu el la plej evoluintaj orienteŭropaj landoj, kiuj volis aliĝi al la Eŭropa Komunumo (Europa Unio).

Kvankam profesoro SO kune kun aliaj sciencistoj kaj entrepreno manaĝeroj kaj registaraj oficistoj dc sia generacio en Koreio kreis alteevoluitan ŝtaton, kaj ege rapide evoluintan nacian ekonomion, kiu estas vere miraklo, sed ĉi tie en orienta Eŭropo ne tiu fenomeno estas la kialo, kial ni alte respektas lin. Sed ni respektas lin plejparte pro la fakto, ke li komprenis ke ekonomia riĉeco ne sufiĉas por homa fcliĉo. Laŭ li vivi en paca harmonio kun aliaj homoj de la mondo kaj kontribui al kreo de pli paca mondo povas vere esti sukcesa homa kariero.

Profesoro SO komprenis la noblajn ideojn dc iama pola okulkuracisto, d-ro Ludoviko Lazaro ZAMENHOF kiu ofertis sian

vivon por krei internacian lingvon Esperanto por pli efike realigi interhoman komprenon, kaj laŭ tiu kompreno li persone aliĝis al la internacia Espcranto-movado kaj en la unua duono de la naŭa jardeko li fariĝis membro de la estraro de nia mondorganizo, la Universala Esperanto-Asocio.

Dum la lastaj jardekoj la mondpolitiko kaj la mondekonomio signife ŝanĝiĝis kaj dank' al Dio nek en Hungario nek en Koreio estis miraklo ke Koreio fariĝis riĉa alte evoluita industria lando kies famaj produktaĵoj sukcese vendeblas en la tuta mondo. (Ankaŭ mi mem uzas korean komputilon kiam mi verkas tiun eseon). Ankaŭ Hungario estis sukcesa dum la lastaj jardekoj ĉar ni havis la eblecon fini la diktarurecan politikan sistemon kaj enkondukis merkatekonomion kun la celo ke ni apartenu al la libera mondo. La geografiaj kondiĉoj por ni estis malsimilaj, do ni devis elekti malsimilajn vojojn por atingi niajn celojn en kiu agado nia kunlaboro kun profesoro SO estis tre utila. Do, profesoro, dankon pro viaj konsilojn kaj ni deziras al vi pacajn, feliĉajn jarojn en via pensiula vivo.

CERTIFYING THE ACCOUNTS OF EU AGRICULTURAL FUNDS

The European Union agricultural subsidies. which represent nearly half of the community budget each year, are paid to member states through the EAGGF (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund). From the year 2000. Hungary will also receive this type of support from the Union through one of the preaccession funds called SAPARD. The EU has detailed regulations for the payment of subsidies, and financing is effected through Paying Agencies accredited by the EU. A further condition of subsidy payment is that the member states and the beneficiary countries create a multilevel control and audit system, which includes an independent external audit organization called the Certifying Body and internal audit systems within the Paying Agencies. These institutions audit the utilization of subsidies according to the EU rules of procedural law.

Recently, the Agricultural Intervention Centre was given the paying

agency function and the State Audit Office (SAO) the certifying body function. In July the EU approved the institution building program of the SAO, the backbone of which is the twinning program to be implemented with the National Audit Office of the UK (NAO). In the United Kingdom, the NAO performs the Certifying Body function. The SAO will therefore develop this EU-conform audit function on the basis of the Anglo-Saxon model within the framework of the twinning program which is financed from EU funds and a Hungarian co-financing contribution from the central budget.

Requirements concerning the format and content of reports prepared by Certifying Bodies have been regulated in guidelines issued by the European Commission. These guidelines strongly determine the sphere of activity of the organizations functioning as Certifying Bodies, and provide a detailed description of the audit tasks to be accomplished by the organization at the end of the EU fiscal year.

Based on the practice of the Swedish National Audit Office (Riksrevisionsverket), the Certifying Body in Sweden, this study presents the audit approach, the tasks related to the check of monthly and yearly reports and the analysis of the organization of the Paying Agency. The study lays special emphasis on systems testing procedures required by EU regulations and the audit of compliance with accreditation criteria. Finally, the author describes how auditing activities serve the protection of financial interests of the Community and what computer assisted audit techniques used for computer based risk management system testing are required to be applied by European Commission guidelines in the audits performed by the Certifiying Body .

BUDHISMO KAJ KRISTANISMO

FUNDAMENTA SIMILECO DE MORALAJ LEĜOJ EN LA ŬONBULIKA DOKTRINO KAJ KATOLIKA INSTRUO

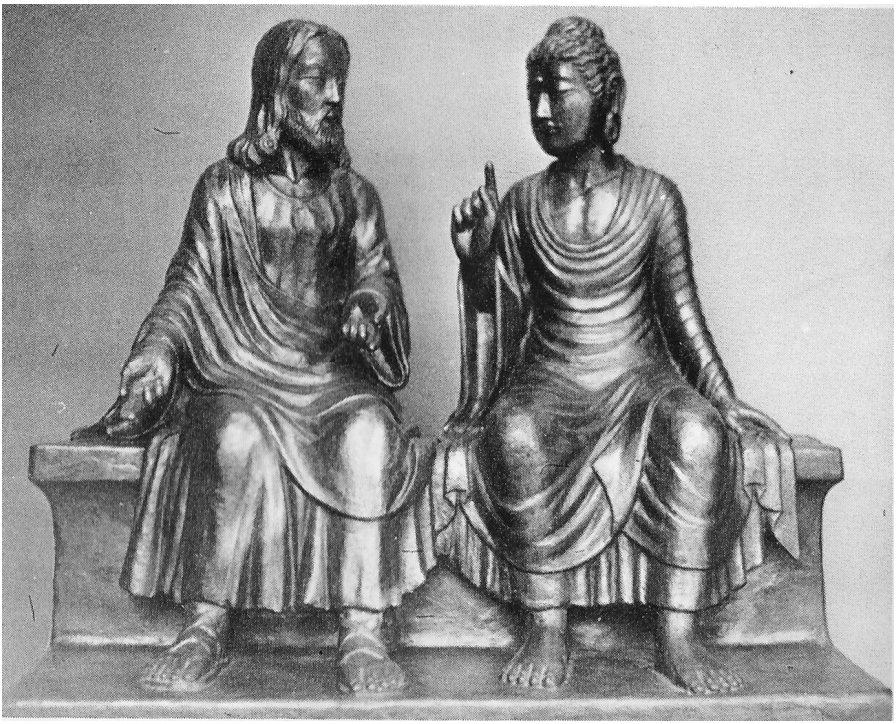

Jam pasis pli ol 2,500 jaroj, post kiam Ŝakjamunio, la Budho, la fondinto de la budhisma religio naskiĝis sur ĉi-tiu Terglobo. Li fondis mondreligion kaj instruis la homaron dirante, ke homoj ne mortigu unu la alian, ili respektu unu la alian, detenu sin de ĉia disputo kaj ne kontraŭstaru unu la alian, kiel oleo akvon, sed intermiksiĝu kiel akvo kun lakto. (Pli detale legu en LA INSTRUOJ DE BUDHO, paĝo 12, eldonita per Bukkyo Dendo Kyokai en Tokyo.)

Laŭ la instruo la koroj de ĉiuj homoj, kiuj obeas la budhisman doktrinon, miksiĝas kiel lakto kaj akvo, kaj fine organiziĝas en harmonia frataro. Estas ses aferoj, kiuj helpas gvidi Fratecon en harmonion. Laŭ “La Instruoj de Budho” (paĝo 244) ili estas:

1. Paroli kun kompatemo
2. Agadi kun kompatemo
3. Havi kompatemon en koro
4. Egala dividado de komuna posedaĵo
5. Sekvado de samaj puraj instruoj
6. Ĉiuj havu verajn vidpunktojn

483 jarojn post la morto de Budho, en alia parto de la Terglobo, en Izraelo naskiĝis Jesuo Kristo, kiu simile instruis siajn disĉiplojn. Ankaŭ li fondis mondreligion kaj nuntempe jam pli ol 1.6 miliardo da homoj apartenas al la diversaj kristanaj eklezioj en la mondo. Kiel legeblas en la Sankta Biblio (Evangelio de Mateo, 22, 34-40), similaj leĝoj troveblis ankaŭ en la juda religio (homoj ne mortigu unu la alian, ne ŝtelu, ktp.), sed laŭ Jesuo Kristo la plej grava leĝo (en latina: mandatum magnum) por la homaro estas

- Ami, respekti kaj adori Dion, la Kreanton de Ĉiuj Estaĵoj tutkore, tutanime kaj tutmense.
- Ami kaj respekti ĉiujn aliajn homojn en la mondo, same, kiel homo amas sin mem.

La grandaj eklezio fondintoj jam antaŭ jarmiloj komprenis kaj deklaris, ke la dezirita pli bona vivo por la homaro atingeblas nur en paca harmonio kaj sekve de tio ĉiuj homoj en la mondo devas kontribui al la grandega laboro de la homaro: konstrui pacajn interrilatojn inter rasoj, inter viroj kaj virinoj, inter religiaj kaj sociaj kaj teritoriaj kaj landaj grupoj de homoj en la tuta mondo.

Kvankam la grandaj ekleziofondintoj instruis la homaron antaŭ jarmiloj, ke por atingi feliĉon ĉi tie sur la Terglobo, kaj por eniri en la Ĉielan Mondon, Paradizon, aŭ Nirvanon eblas nur, se oni vivas en amika harmonio kun aliuloj, la celo ankoraŭ ne estas atingita. Malgraŭ la instruoj de Jesuo Kristo kaj malgraŭ la budhisma doktrino okazis teruraj militoj dum la lastaj jarmiloj kaj centoj da milionoj da homoj estis mortigitaj.

Plej ofte politikaj, ekonomiaj, rasaj, lingvaj, naciecaj kaj ideologiaj konfliktoj kauzis militojn en la mondhistorio, sed strange, tre ofte la kialoj de la militoj estis religiaj konfliktoj. Multaj religioestroj pensis,

ke nur sia religio estas vera kaj ke sole ili kapablas kompreni la veron. Pro tio ili pensis, ke sia devo estis disvastigi sian religion per ĉiuj rimedoj, eĉ per mortigo de aliaj homoj.

Bonŝance en la deknaŭa kaj la dudeka jarcentoj la situacio iomete ŝanĝiĝis. Novaj religiaj movadoj fondiĝis, kiuj estis pli toleremaj ol la antaŭaj kaj kiuj havis la celon ne batali kontraŭ aliaj religioj kaj eklezioj, sed konstrui harmoniajn interrilatojn kun diversaj aliaj religioj kaj eklezioj de la mondo.

Baha'u'llah, la fondinto de la Bahaa Kredo en la deknaŭa jarcento diris, ke '*Ne gloru sin tiu, kiu amas sian propran landon, sed tiu, kiu amas la tutan homaron. La Tero estas nur unu lando, kaj ĉiuj homoj ĝiaj civitanoj*.'

Similan doktrinon havas la japana religia movado, kies nomo estas Oomoto. Tion fondis Nao Deguĉi en 1892, kaj laŭ ties doktrino estas nur unu vera Dio, kiu estas la Kreinto de la Universo. Oomotanoj nomas la Dion, kiel Oomoto-sume Oomikami kaj asertas, ke ĉiuj religioj havas la komunan originon en la unu vera Dio, kvankam ili adoras Lin per diversaj malsamaj nomoj.

Pli profunde analizis la kialojn de malamikeco kaj malkonsento inter diversaj religioj kaj atingis similajn konkludojn Hyuga Yosinori, la fondinto de Budhisma Monaĥejo en Kyoto (en japana lingvo: Kyoto Syudoin). Laŭ li ĉiuj homoj estas gefratoj de la amata Budho kaj infanoj de Dio. Pro tio li fondis monaĥejon kaj esperis, ke tiu monaĥejo elmontros tian amon kaj pacon, ke homoj el ĉiuj el la diversaj religioj trovos familian rondon, komprenante unuj la aliajn, kiel homoj. (Kyoto Syudoin: La Nova Evangelio de la Oriento, paĝo 24.)

En la jaro 1916 ankaŭ en Koreio fondiĝis nova religio, kies fondinto, Sotesano havis similan celon. Li atestis, ke la fundamenta principo de ĉiuj religioj en la mondo origine estas unu, sed ili apartigis unu de la alia kaj de longe havis diferencajn sistemojn kaj rimedojn, tial estiĝis reciproka malpaco inter ili. Tion kaŭzas nescio pri la fundamenta principo de ĉiuj religioj kaj sektoj. Sotesano intencis konduki ĉiujn vivulojn al Paradizo, pligrandigante spiritan potencon kaj venkante

materian potencon per verreligia kredo kaj realmorala trejno. Sotesano, la fondinto de la nova ŭonbulisma religio surbaze de budhismo, integrigis kaj utiligis ankaŭ la instruojn de ĉiuj aliaj religioj por konstrui perfektan religion.

Laŭ la dumiljaraj spertoj ankaŭ la kristanaj religioj (kaj ankaŭ la katolika religio mem) signifece ŝanĝiĝis en la deknaŭa kaj la dudeka jarcentoj. Nun jam la katolika religio ne plu asertas, ke sole per la katolika religio povas homo atingi la Ĉielan Mondon, alivorte la Paradizon. Sekve de tio nuntempe la katolikaj misiistoj ĉie en la mondo per instruado kaj karitativa agado intencas helpi la homaron kaj tute ne gravas, ke la helpitoj al kiu religio apartenas. La plej bela ekzamplo de tiutipa altruisma agado estas la agado de Patrino Tereza en Hindia urbo Kalkuto, kie ŝi senpage helpis en hospitaloj multajn malriĉajn malsanulojn.

Dum la lastaj jarmiloj en la historio de la homaro la sopiro por potenco kaj politika, rasa, nacieca, ideologia kaj religia maltoleremo kaŭzis terurajn militojn kaj sekve de tio centmiloj, aŭ miliardoj da homoj estis mortigitaj. Tio estis terura konsekvenco de la homa maltoleremo, sed la ĝisnunaj militoj neniam havis la riskon detrui la tutan homan civilizacion. En la dudeka jarcento tiu situacio grave ŝanĝiĝis.

Dum la lastaj jardekoj oni evoluis nekredeble efikajn nukleajn armilojn per kiuj oni povas detrui ne nur centmilojn da homoj, kiel okazis en Hirosima kaj Nagasaki sed oni povas terure malbonigi la vivkondiĉojn en la tuta mondo kaj detrui la tutan homan civilizacion.

Por eviti estontajn militojn estus dezirata por la homaro disvastigi la toleremajn sociajn, kulturajn kaj religiajn movadojn, kiuj instruas la membraron ami kaj respekti la aliajn homojn kaj kiuj celas konstrui amikecan socion, kie la membraro laboras por la bonfarto de la tuta homaro. Nun ni havas la noblan celon konservi nian mondon, la Terglobon por niaj gefiloj kaj por la gefiloj de niaj gefiloj. Mi opinias, ke la studado kaj praktikado de moralaj legxoj de la menciitaj kaj ankaŭ aliaj similcelaj, malfermitaj kaj toleremaj religioj efike povus helpi plibonigi la socian vivon en la dudekunua jarcento.

En la venonta parto de mia prelego mi analizos la moralajn leĝojn en la katolika instruo kaj la ŭonbulika doktrino. Dek fundamentaj ordonoj troveblas en ambaŭ religioj kaj rigardante la venontan tabelon klare videblas, ke multaj komunaj punktoj troveblas en la instruoj de ambaŭ religioj.

Katolika dekalogo	Ŭonbulikaj dek preceptoj
1. Adoru vian Dion kaj servu nur Lin!	
2. Ne uzu la vorton "Dio" vane!	
3. Estu sankta la tago de Dio!	
4. Respektu viajn gepatrojn!	
5. Ne mortigu!	Unu – Ne mortigu senprave!
6. Ne adultu!	Tri - Ne adultu!
7. Ne ŝtelu!	Du - Ne ŝtelu!
8. Diru veron kaj malhonoru neniun!	Ses – Ne diru malbonajn vortojn!
9. Ne sopiru edzinon de aliulo!	
10. Ne sopiru propraĵon de aliulo!	Ok - Ne ŝteluzu monon publikan!
	Kvar – Ne drinku senprave!
	Kvin – Ne vetludu!
	Sep – Ne kverelu senprave!
	Naŭ- Ne pruntu monon inter amikoj senprave!
	Dek – Ne fumu senprave!

En ĉi-tiu prelego mi ne traktas la unuajn tri ordonojn en la katolika instruo, ĉar tiuj rilatas al interrilato inter homo kaj Dio kaj estas konate, ke Ŭonbulismo ne akceptas la solan Dion personigitan. Ŭonbulanoj akceptas nur la veron, kiu trapenetras la universon. (Tamen, mi pensas, ke estus ankaŭ interesa science esplori kaj analizi

la fakton, ke ŭonbulanoj adoras kiel kredobjekton kaj praktikmodelon la Darmkorpan Budhon, kies simbolo estas la Cirklo, kiu estas la fonto de ĉiuj estaĵoj en la universo kaj la mensosigelo de ĉiuj budhoj kaj sanktuloj. Per profunda analizo oni povus konkludi, ke malgraŭ la diversaj vidpunktoj ankaŭ en tiu faktereno profundaj similecoj estas en ambaŭ doktrinoj. Sed tiu analizo povus esti tro kompleksa, do pro tio ĝi povas esti temo de alia prelego.)

En la tabelo klare videblas, ke la 6-a kaj la 7-a ordonoj (en katolika dekalogo) same egzistas en ambaŭ religioj precize en la sama formo. Ankaŭ la 5-a ordono troveblas en la ŭonbulisma doktrino, kvankam en la katolika instruo ĝi estas ĝenerala malpermeso. En la ŭonbulismaj dek preceptoj oni uzas la vortojn ‘Ne mortigu senprave!’ kaj oni povas kompreni tion, ke prave ŭonbulanoj rajtas mortigi alian vivanton. Teorie tio vere povas esti diferenco, sed en praktiko ankaŭ la katolika religio permesis mortigi homojn dum la lastaj jarmiloj (en militoj, en inkvizicio, en kazo de sindefendo, ktp.) Sekve de tio oni povas konkludi, ke ankaŭ tiu ordono simile troveblas en ambaŭ religioj.

La konkludo povas esti simila ankaŭ rilate al la 8-a kaj la 10-a ordonoj, nome, similaj ordonoj troveblas ankaŭ en la ŭonbulisma doktrino.

Rigardante la tabelon ŝajnas esti diferenco rilate al la 4-a kaj la 9-a ordonoj, ĉar laŭ la tabelo similaj ordonoj mankas en la ŭonbulikaj dek preceptoj. Sed pli profunde analizante la ŭonbulisman doktrinon, klare videblas, ke ankaŭ la 4-a ordono troveblas en la ŭonbulisma doktrino, sed ne en la dek preceptoj. La 4-a ordono troveblas en la ŭonbulisma praktikado de la kvar bonfaroj precize en la sama formo, kiel en la katolika dakalogo, sed pli detale traktante la temon (The Canonical Textbook of Won Buddhism, Won Pulkyo Kyojun, paĝo 12). Ankaŭ la 9-a ordono troveblas en la ŭonbulisma doktrino, ĉar ĝi rilatas ankaŭ la trian ordonon de la dek preceptoj, kaj similaj ordonoj troveblas ankaŭ en aliaj partoj de la doktrino.

Rigardante la tabelon unue ŝajnas esti videbla, ke la kvara, kvina, sepa, naŭa kaj la deka ordonoj de la dek preceptoj mankas en la

katolika dekalogo. Sed pli profunde analizante la temon, oni povas konstati, ke la sepa ordono iom rilatas al la 8-a ordono kaj la naŭa ordono simile rilatas al la 10-a ordono de la katolika dekalogo (ĉar se oni pruntedonas monon al alia persono por gajni profiton, tio signifas, ke li sopiras ricevi propraĵon de aliulo. Do, oni povas konkludi, ke ankaŭ en tiuj terenoj estas profundaj similecoj.

La rezulto de la analizo estas simila ankaŭ rilate al la aliaj ordonoj, escepte la dekan. Kvankam ne en la dekalogo, sed en alia parto de la katolika Sankta Biblio certe troveblas similaj ordonoj. Ekzemple ankaŭ en la katolika instruo estas malpermesite por la membroj de la kristana komunumo drinki senprave laŭ la Letero de Sankta Paŭlo al Tituso (Titus, 2, 1-4).

La deka ordono de la ŭonbulismaj dek preceptoj kompreneble ne troveblas en la katolika instruo, ĉar en la unua jarcento, kiam Jesuo Kristo instruis siajn disĉiplojn, tiam oni ankoraŭ ne fumis en la tiama Izraelo. Estas konate, ke fumado disvastiĝis en la mondo nur en la deksesa kaj la deksepa jarcentoj, post kiam Kristoforo Kolumbus, la estro de geografia esplorekspedicio trovis, ke en Ameriko homoj uzis tabakon por fumi. Kvankam tiu malbona kutimo estas serioza socia problemo nuntempe en la mondo, tamen en la tempo de Jesuo Kristo tiu agado estis ankoraŭ nekonata fenomeno.

Lau la ŭonbulisma doktrino la tagordo de ŭonbulano estas jene: frumatene (je la kvina) li vekiĝas kaj por kultivi sin preĝas, meditas kaj legas sanktan libron, kaj poste por korpa sano faras gimnastikon. Tage li diligente en sia loko laboras por la publika bono. Vespere li ekzamenas sin pri la pasigita tago, tagskribas, planas kion fari en la sekva tago kaj finas la tagon per vespera preĝo (je la naŭa kaj duono). Tiu tagordo tute similas al la proponata tagordo por kristanoj, kvankam en tiu tagordo oni ne uzas la vorton ‘meditado’ kaj en kristanaj komunumoj oni ne emfazas la signifecon de farado de ĉiutaga gimnastiko. Anstataŭ meditado en la kristana komunumo la vorto ‘kontemplado’ estas uzata, sed la esenco de la signifo estas simila.

Konkludoj:

- Estas profunda fundamenta simileco rilate al la moralaj leĝoj en la katolika instruo kaj la ŭonbulika doktrino.
- La proponata vivmaniero por la membroj de ambaŭ religioj estas la sama. Laŭ la instruoj fari meditadon kaj gimnastikon por ŭonbulanoj estas ĉiutaga devo, sed fari tion por plibonigi mensan kaj korpan sanon ankaŭ por kristanoj povus esti utila ĉiutaga praktiko.
- Por eviti estiĝon de pli novaj militoj kaj por eviti mondkatastrofon estus dezirata por la mondo disvastigi la agadon de pacamemaj kaj toleremaj religioj, kiaj estas egzemple la katolikismo kaj la ŭonbulismo, kiuj celas plibonigi la socion kaj instruas la disĉiplojn respekti, ami, helpi kaj altruisme servi la aliulojn.

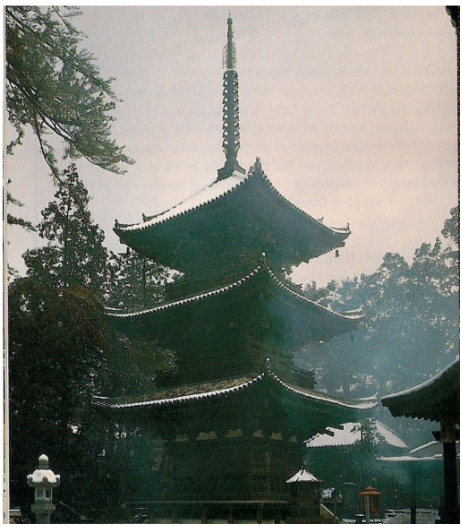

La penso de akordigo de Budhismo kaj Kristanismo jam ekzistis antaŭ multaj jarcentoj. Laŭ "*La Nova Evangelio de la Oriento*" (eldonita en Kjoto Monaĥejo) la maldekstra statuo estis elfosata en Peŝavaro ĉe loko kie estas restaĵoj de Gandhara. Ĝi nun estas en la

Hind-Japana Eduka Centro ĉe Anandniketan. En 1977 profesoro G. M. Maeda ekzamenis ĝin kaj deklaris, ke ĝi prezentas Ŝakjamuni Budhon kaj Jesuo Kriston. Oni taksas ĝian aĝon pli ol 1400 jaroj. La unua statuo sub la titolo de la eseo prezentas la samon kaj tio troviĝis en la kristana preĝejo en la budhisma monahejo en Kitayama (proksime al Kjoto) kiam mi estis tie en la okdekaj jaroj. Kaj dekstre de la malnova Budho-Kristo statuo troveblas pagodo, kiel simbolo de budhisma religio en la okcidenta mondo. Tiu pagodo estas en Matsuyama urbo en la sudjapana insulo Sikoku.

La Kyoto Monaĥejo, kie la aŭtoro konatiĝis kun la instruoj de Budho

LISTO DE PUBLIKAĴOJ

“Zöld Csillag" ösztöndíjjal a nagojai egyetemen, VN 1983/2
A Déli Hegyek Nagy Iskolája, VN 1983/3
Bambusztánc és drámák a szentélyben, VN 1983/4
Pillantás a “Mennyei Harmónia" mögé, VN 1983/5
Hétvégi meghívások országjárással, VN 1983/6
A munkanélküliségtől a különös pszichoterápiáig, VN 1984/1
A Távol-Kelet indiánjai, VN 1984/2
A bambusznád hajlékonysága és a taoi filozófia, VN 1984/3
Együttműködés a közigazgatásban, ET 1999/5
Ĉu li salutu antauen?, RO 1984/1
Az EU finanszirozása I. - Az Unió költségvetése (Financing the European Union), PS 2000/11-12
Az EU finanszirozása II. - Az EU pénzügyi alapjai (Financing the European Union), PS 2000/2
Az EU finanszirozása III. - A Sapard hazai intézményrendszere (Financing the European Union), PS 2000/3
Interkibernetik '85, HV 1985/5
マールクシュ・ガーボル　「特別寄稿　愛・宗派を越えて」東洋の宝珠　ユベーロ　オリエンタ　No.106
Szent Arnold, a verbita rendalapitó, NK 2005
A japán oktatási számitógéprendszer hálózat - a világ legnagyobb egyetemi számitóközpontja, SZ 1985/7-8
EU-egyező agrárellenőrzés I. - A pénzügyi ellenőrzés új formája, SA 2000/1
EU-egyező agrárellenőrzés II. - Statisztikai mintavétel és hibabecslés, SA 2000/2
EU-egyező agrárellenőrzés III. - A más szervezetekhez delegált feladatok ellenőrzése, SA 2000/4
A japán számitástechnika általános helyzete, SZ 1984/7
Az EU agráralapok számláinak igazolása (Certifying the accounts of EU Agricultural Funds), PS 1999/10
Aplikebleco de matematiko-ekonomiaj modeloj en la ekonomia planado kaj analizo de geofizikaj esploroj, NJ 1982
Egy több évszázados iparág forradalmi átalakulása (Dai Nippon

Printing), CW 1986/1
Ideogramma irásrendszerek szövegfeldolgozási problémái, SZ 1985/5
マールクシュ・ガーボル（後藤斉訳）　「ハンガリーの社会と文化」　財団法人日本エスペラント学会
Interaktiv döntési modellek (egyetemi segédkönyv), MK 1973
17 Stunden Prosit Neujahr, KK 1991.Dez.31.
Japanio kaj la mondmerkato de komputiloj, IK 1985/4
Ösztöndijas voltam Japánban (A "Márkus Gábor beszámolója japán tanulmányútjáról" című cikksorozat bevezetője), OK 1984/6
Petrolkémiai ipar a gazdasági csoda országában, OK 1984/7
Számítógépek – mindenütt, OK 1984/8
Gépesités - átképzés – hatékonyság, OK 1984/9
Egy változó világ hétköznapjai, OK 1984/10
マールクシュ・ガーボル「共通のゴール」Osaka Chamber of Commerce, 1983
La mikroelektroniko en Japanio, IK 1983
Matematikai-közgazdasági modellek alkalmazási lehetőségei a geofizikai kutatások energetikai tervezésénél, EG 1985/7
Minőségi kör - Egy munkamódszer lehetőségei Japánban és Magyarországon, BM 1985/5
Minőségi kör - Egy munkamódszer lehetőségei Japánban és Magyarországon - 1. rész, OK 1985/6
Minőségi kör - Egy munkamódszer lehetőségei Japánban és Magyarországon - 2. rész, OK 1985/7
Minőségi kör - Egy munkamódszer lehetőségei Japánban és Magyarországon - 3. rész, OK 1985/8
Minőségi kör - Egy munkamódszer lehetőségei Japánban és Magyarországon - 4. rész, OK 1985/9
Operational Research, as part of the engineering education (Lecture in Chubu University, 1983)
Pri la japana komputiko, IK 1984/1
Számítógépes vállalatvezetési szimuláció (egyetemi segédkönyv), MK 1973
Szimulációs módszerek alkalmazása az oktatásban (in: Számitás-

technika az épitőiparban), MT 1973
Tekstoprilaboraj problemoj de ideograma skribosistemoj, IK 1985/2
マールクシュ・ガーボル「Markus Gaborが中京大学の勝守教授の自動翻訳を紹介した"Tra Pontolingvo"」 財団法人日本エスペラント学会
Wordprocessing Japánban, MM 1985/3
A japán gazdasági fejlődés fő tényezői és a japán modell alkalmazási lehetőségei más országokban, MKKE, doktori értekezés, 1987
Közpénzek Ellenőrzése, PK, 2002
Nyikos László, Bodonyi Miklós, Márkus Gábor, Malatinszkyné Lovas Irén: Közpénzek Ellenőrzése, PS 2002/4
Mai csodák és szentek, ÉN – 2004
A Fudzsi csúcsára vezető utak, ÖK – 2006
Egyetemalapitó magyar misszionárius Japánban, VP 2007/2
A Fudzsi csúcsára vezető utak, VP 2006/2
Mai csodák és szentek, VP 2008/1
A rendalapitó, VP 2008/2
Hungario kaj Prof. So Gilsu (en “La Homoj en Pura Lando”, Seoul Universitato, 2009)
Hungario kaj Prof. So Gilsu (en korea lingvo)
La japana ekonomio - Cxu la miraklo imiteblas?, FO 1988/1
Common characteristics in the ways of thinking of the Easter Buddhist and the western Christian, ZU 1984/1
マールクシュ・ガーボル 「海外便り」 東洋の宝珠 ユベーロ オリエンタ
La malfermigxanta Cxinio - Novaj ebloj por orienta-okcidenta kunlaboro, FO 1988/3
La rolo de teknika evoluo en la hungara ekonomia reformprogramo (en ĉina lingvo)
La konkludoj de la 2-a Internacia Akademia Konferenco en Pekino (en ĉina lingvo)
Egymilliárd ember energiaigénye, OK1988/10
Koreai impressziók, OK1988/11
Megérkezés Pekingbe, OK1988/12

A Fushuni Petrolkémiai Részvénytársaság, OK1989/1
Az akadémiai konferencia, OK1989/2
A Ráktéritőtől délre, OK1989/3
Milyen szinű a macska?, OK1989/4
Beszámoló a skandináviai előadókörútról, OK1989/5
A csoda háttere, CW 1988/13
A Nagy Fal számitógép és a gépesitett párválasztás, SZ 1986/4
Megoldódnak-e a világ kommunikációs problémái? , SZ 1986/5
Megoldják-e a forditó automaták a világ kommunikációs problémáit? , SZ 1986/6
A Fudzsi-szan útjain I. rész., BM 1984/11
A Fudzsi-szan útjain (II. rész): Megérkezés Jokohamába, BM 1984/12
A Fudzsi-szan útjain (III. rész): A Nanzan Egyetem, BM 1985/1
A Fudzsi-szan útjain (IV. rész): Legyél egészséges, hogy keményen dolgozhass! , BM 1985/2
A Fudzsi-szan útjain (V. rész): Bányaipari és gazdasági növekedés, BM 1985/3
A Fudzsi-szan útjain (VI. rész): A bambusznád filozófiája, BM 1985/4
A Fudzsi-szan útjain (VII. rész): Szajónara Japán, BM 1985/5
Mizuno Yoshiaki: Raporto el Europa Esperantujo, Meiji Universitato, Tokyo, 1985
Mizuno Yoshiaki: Raporto el Europa Esperantujo, Meiji Universitato, Tokyo, 1985 (en japana lingvo)
La 2-a IAKSTE en Pekino, EP 1988/12
Behärskar sex utländska språk - Esperanto bättre an de fem andra!, KT 1989.03.16
Nu är profit inte ett fult ord…, KT 1989.03.16
Grava scienca konferenco en Pekino I., BI 1989/1
Grava science konferenco en Pekino II. , BI 1989/2
Grava science konferenco en Pekino III. , BI 1989/4
Kelet-ázsiai riportsorozat I., GH 1988/6
Kelet-ázsiai riportsorozat II. , GH 1989/1-2
Kelet-ázsiai riportsorozat III. , GH 1989/3
Termelékenység növelés a Geofizikai Kutató Vállalatnál, OK

1986/11
A IV. Számítástechnikai Szervezési Akadémia tapasztalatai - Többmunkahelyes mikroszámitógépes rendszerek, OK 1986/12
Számítógépes tevékenységanalizis a geofizikában, OK 1985/12
マールクシュ・ガーボル　「東洋の仏教徒と西洋のクルスチャンの思考法における共通性」　京都修道院内
630 kilométer, OK 1985/12
Számitástechnika a bányászatban - Áttekintés a számitástechnika alkalmazás helyzetéről, BM 1986/9
Számitástechnika a bányászatban -Technológiai korszakváltások a geofizikai kutatásban, BM 1986/10
Számitástechnika a bányászatban - A számitógépek és a madárfiókák, BM 1986/11
Számitástechnika a bányászatban - Gépbővitéssel párhuzamos szakmai továbbképzés, BM 1986/12
Számitástechnika a bányászatban - Gépesités és hatékonyságnövelés az oroszlányi Szénbányáknál, BM 1987/1
Emberi települések ma és holnap, VN 1982/6
A londoni BBC rádió 45 perces riportja a nemzetközi nyelvről, VN 1982/6
“KÉZFOGÁS" a TUCEG első lapja — Az angol szakszervezeti és szövetkezeti eszperantó mozgalom kiadványa, VN 1984/5
Egy új, nemezetközi nyelvű kiadványsorozatról Internacia Komputado — Nemzetközi Számítástechnika, VN 1984/5
Humor a ferdítő fordítások körül... A “vörös ökör nemzőképessége", VN 1985/1
Két világszervezet kétirányú együttműködéséről, VN 1985/2
A brit kormányfőhöz írt nyílt levelünk utórezgései, VN 1985/2
A “Világfiak" nyugat-berlini popzenekar eszperantó dalai, VN 1985/3
I. Erzsébet esete David Curtisszel — Aki az angol királynővel is vitázik, VN 1985/4
Interkibemetik '85 — A nemzetközi nyelv újabb térhódítsa a tudományos kapcsolatokban, VN 1985/4
Nemzetközi szakmai kapcsolatok nemzetközi nyelven, VN 1986/1

Nemzetközi kereskedelem — nyelvi korlátok, VN 1986/2
水野義明　「新エスペラント国周遊記」　発行所＝株式会社新泉社
Templomi szertartás nemzetközi nyelven, VN 1986/2
Egy gimnazista, aki a nyelvek sodrában él, VN 1986/3
Olvasógép vakoknak, VN 1986/3
Számitógép bővités a GKV-ban - Jó ütemben halad a központi épület bővitése, OK 1986/4
Petroleum I. project, OK 1986/2
“Zöld Csillag" ösztöndíjjal a nagojai egyetemen (A "Világ és Nyelv"-ben megjelent irás újraközlése), GH 1984/1
Eszperantisták között egy shinto kolostorban (A "Világ és Nyelv"-ben megjelent irás újraközlése), GH 1984/2
Minőségi kör, GH 1985/2
Kvazaŭ la miniaturo de U.K. (Prelegoj en Kameoka ŝinto monaĥejo), Oomoto, 1983
Raporto pri prelegvojaĝo en Skandinavio 1., BI 1989/6
Raporto pri prelegvojaggo en Skandinavio 2. , BI 1989/7-8
Spertoj de la 2-a Internacia Ekonomikista Simpozio, LN 1988/19
Átképzés - szemléletváltozás - hatékonyságnövelés (1), OK 1988/5
Információs infrastruktúra új alapokon (2) , OK 1988/6
Számitógépesités nélkül nincs új technológia (3) , OK 1988/7
Számitógépesités és az irányitás hatékonysága (4) , OK 1988/8
Japán és a számitógép világpiac - Úton az információs világhatalom felé I., SZ 1985/10
Japán és a számitógép világpiac - Úton az információs világhatalom felé II., SZ 1985/11
Japán és a számitógép világpiac - Úton az információs világhatalom felé III., SZ 1985/12
Japán és a számitógép világpiac - Úton az információs világhatalom felé IV., SZ 1986/1
Japanaj esperantistoj en Budapeŝto, BI 1987/3
A Nagy Fal számitógép és a gépesitett párválasztás, SZ 1986/4
A Távol-kelet indiánjai és a taoista filozófia, GH 1984/4

Hétvégi meghivások - országjárással, GH 1984/3
"Zöld Csillag" ösztöndijjal a nagojai egyetemen, GH 1984/1
Bambusztánc és drámák a szentélyben, GH 1984/2
Interkibernetik '85 - Három kontinens számitógépes szakembereinek kongresszusa Budapesten, SZ 1985/10
Tra pontolingvo, Internacia Komputado
Polgári repülésirányitás, SZ
Csúcseredmények a csúcstechnológiában, SZ 1986/2
Chen Yuan interjú - Számitógépesités, nyelvfejlesztés és az ország modernizálása, SZ 1985/11
Monda Ligo de UN-Societoj kaj UEA povas kunlabori, HV 1985
Túlteljesitette mérési pont tervét a GKV, OK
Danke al esp-ista stipendio, RO 1983/4 (japane)
Számitástechnika a kereskedelemben, MM 1985
Esperantistiĝo en la transsiberia eksprestrajno (prelego en Kopenhaga UK)
Ruĝa Suno kaj Verda Stelo (prelego en Kopenhaga UK)
Moralaj instruoj en budhismo kaj kristanismo (prelego en Iksan, Koreio)
Pekina konferenckomenca mesaĝo, TS 1989/1-2
Arboplantado en la ĉina ĉefurbo, TS 1989/1-2
La rolo de teknika evoluo en la hungara ekonomia reformprogramo, TS 1988/3-4
Konferencaj konkludoj, TS 1989/1-2
Esperanto en komercaj kaj ekonomiaj medioj, TS 1989/3-4

Mallongigoj

Világ és Nyelv – VN, Európai Tükör – ET, La Revuo Orienta – RO, Pénzügyi Szemle – PS, Nemzeti Kalendárium – NK, Számítás-technika – SZ, Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat – SA, NJSZT – NJ, Computerworld – CW, MKKE – MK, Kreis Kassel – KK, Internacia Komputado – IK, OKGT Központi Hírlap – OK, Energiagazdálkodás – EG, Bányamunkás – BM, MTESZ – MT, Mikroszámítógép Magazin – MM, Perfekt Könyvkiadó – PK, Élet Naptár – ÉN, Örömhír Kalendárium – ÖK, Világposta – VP, Fokuso – FO, Zuiouke – ZU, El Popola Ĉinio – EP, Karlskoga Tidning – KT, Budapeŝta

Informilo – BI, Geofizikai Híradó – GI, Laŭokaza Novaĵletero (Germanio) – LN, Hungara Vivo - HV

Orienta-okcidenta kultura interŝanĝo – La aŭtoro klarigas al orient aziaj gastoj la eŭropajn kulturajn heredaĵojn en Budapeŝto. Malantaŭe videblas la statuo de Sankta Stefano, la unua hungara reĝo, la fondinto de la lando. Li estas la sola persono en la mondo, kiu estas sanktulo de ambaŭ la ortodoksa kaj la katolika mondreligioj.

ENHAVO

(Lingvo, Titolo, Paĝo

Ĉ Vivsaĝeco de Kuan Cu	3
E Vivsaĝeco de Kuan Cu	3
Ĉ Mesaĝo de ĉina ministro	4
E Antaŭparolo de ĉefoficisto de Eŭropa Unio	5
E Enkonduko de kulturaj organizaj estroj	8
E Esperantistiĝo en la Transsiberia Eksprestrajno	20
J Impresoj en la Kjoto Monaĥejo	27
J „To the joy through the distress" (Beethoven)	30
J Christians's and Buddhists's ways of thinking	35
E Ruĝa Suno kaj Verda Stelo	42
E Cent ormoneroj de la bienposedanto	51
E La japana ekonomio – Ĉu la miraklo imiteblas?	54
E La mistika japana skribsistemo	60
Ĉ Pekina konferenckomenca mesaĝo	70
E Pekina konferenckomenca mesaĝo	71
Ĉ Arboplantado en la ĉina ĉefurbo	72
E Arboplantado en la ĉina ĉefurbo	73

Ĉ Hungara ekonomia reformpolitiko	74
E Hungara ekonomia reformpolitiko	76
Ĉ Konferencaj konkludoj	80
E Konferencaj konkludoj	80
E Grava scienca konferenco en Pekino I.	83
E Grava scienca konferenco en Pekino II.	87
E Grava scienca konferenco en Pekino III.	92
E La malfermiĝanta Ĉinio – Novaj ebloj por kunlaboro	96
Ĉ Esperanto en komercaj kaj ekonomiaj medioj	101
E Esperanto en komercaj kaj ekonomiaj medioj	101
S Behärskar sex utländska språk	103
S Nu är profit inte ett fult ord…	105
K Dankmesaĝo al korea profesoro	107
E Dankmesaĝo al korea profesoro	109
A Certifying the accounts of EU Agricultural Funds	112
E Moralaj instruoj en budhismo kaj kristanismo	114
O Listo de publikaĵoj (en originalaj lingvoj, kiel aperis)	123

Lingvokodo: A – angla, Ĉ – ĉina, J – japana, K – korea, S – sveda, E – Esperanto, O – originala